

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag till anslag m.m. inom utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning* för budgetåret 2003. I samband därmed behandlas 192 motionsyrkanden.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag på samtliga punkter och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Utskottets förslag

En ny myndighet med ansvar för skolutvecklingsfrågor inrättas den 1 mars 2003. Myndigheten skall främja nationellt fastställda mål genom att stödja och stimulera kommuner och skolor i deras arbete med den lokala skol- och verksamhetsutvecklingen. Huvuduppgiften för Skolverket blir fortsättningsvis att följa upp, granska och utvärdera utbildningens kvalitet och resultat i kommuner och skolor samt att utöva tillsyn över verksamheten. Den successiva utökningen av bidraget till personalförstärkningar i skola och fritidshem fortsätter. Ett nytt riktat statsbidrag till kommunal vuxenutbildning införs den 1 januari 2003 i enlighet med riksdagens tidigare beslut. Regeringen har beräknat medel för ca 46 500 platser inom ramen för detta statsbidrag. Satsningen på kvalificerad yrkesutbildning fortsätter i oförändrad omfattning.

Den grundläggande högskoleutbildningen byggs ut, men i mindre omfattning än regeringen tidigare planerat. Den föreskrivna generella besparingen på 0,7 % tas ut genom denna minskning av antalet platser. En viss omfördelning av resurser mellan lärosätena görs för att få ett bättre resursutnyttjande. För att höja kvaliteten höjs ersättningsbeloppen för utbildningsområdet humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi genom ett tillskott på drygt 100 miljoner kronor och för utbildningsområdet vård genom ett tillskott på 193,5 miljoner kronor. Till s.k. särskilda lärarutbildningar (SÄL) anvisas ett tredubblat belopp. Beckmans skola föreslås få statsbidrag för utbildning till konstnärlig högskoleexamen.

Anslagen till forskning och forskarutbildning vid de tre nya universiteten och vid de högskolor som har vetenskapsområde får tillskott i enlighet med vad regeringen lovade i förra årets budgetproposition.

Centrala studiestödsnämnden tilldelas 10 miljoner kronor som en tillfällig anslagsförstärkning för kostnader i samband med inrättandet av ett servicecenter för studiestöd i Kiruna.

I enlighet med riksdagens forskningspolitiska beslut hösten 2000 tillförs anslaget till Vetenskapsrådet ytterligare 252 miljoner kronor. Förstärkningarna avser bl.a. ökade resurser till forskningsområdena biovetenskap, informationsvetenskap och materialvetenskap, fortsatt utbyggnad av den utbildningsvetenskapliga forskningen, särskilt stöd till s.k. småämnena samt fria resurser.

Oppositionspartiernas alternativ

Moderata samlingspartiet, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet står fast vid sina egna förslag till utgiftsram. Moderaternas utgiftsram är större än regeringens, medan de övriga partiernas är lägre. De redovisar sina budgetalternativ i särskilda yttranden.

Moderata samlingspartiet föreslår att staten skall överta ansvaret för skolans finansiering 2004 genom införandet av en nationell skolpeng. Moderaterna föreslår också en speciell skolpeng som riktar sig till funktionshindrade elever. Vidare föreslås att en barnskola införs 2003 och att 300 miljoner kronor anslås till en sådan skola. Moderaterna, liksom Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet, föreslår vidare att ett nationellt kvalitetsinstitut skall inrättas och anslår i sitt budgetalternativ drygt 75 miljoner till detta ändamål. Vissa av Skolverkets uppgifter skall övertas av institutet. Man avvisar därmed regeringens nya skolutvecklingsmyndighet. Moderaterna föreslår också att Specialpedagogiska institutet avvecklas och att vissa av uppgifterna integreras i Skolverket. Drygt 120 miljoner kronor anslås till Specialskolemyndigheten för att säkerställa verksamheten. Moderaterna anslår också ytterligare medel under anslaget för skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder. Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet föreslås utgå. När det gäller vuxenutbildningen föreslår Moderaterna ett nytt anslag, *Vuxnas utbildning*. Drygt 3 miljarder kronor föreslås under anslaget. Anslagen *Statligt stöd för utbildning av vuxna* och *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* utgår, samtidigt som medel förs över från folkbildningen. Moderaterna vill tillföra den grundläggande högskoleutbildningen drygt 146 miljoner kronor mer än regeringen och vill att studenternas val skall styra fördelningen av resurser och platser mellan lärosätena. De vill också tillföra anslagen till forskning och forskarutbildning drygt 621 miljoner kronor mer än regeringen. Inga medel anslås av Moderaterna till Rekryteringsdelegationen. Moderaterna vill tillföra *Centrala studiestödsnämnden* 140 miljoner kronor, samtidigt som de anser att nämnden inte skall få disponera sina avgiftsintäkter. Förslaget innebär därmed en lägre driftram för nämnden. De anslår medel om 155,4 miljoner kronor under ett nytt anslag för *Ökade sats-*

ningar på Vetenskapsrådet m.m. som bl.a. skall finansiera ett nationellt institut för hälsa och medicin.

Folkpartiet föreslår att ett barnomsorgskonto införs. Kommunerna skall ge föräldrarna en barnomsorgspeng som de kan använda för att bekosta vilken barnomsorg de vill – kommunal förskola, enskild förskola eller familjedaghem. Utöver en sådan kommunal barnomsorgspeng vill Folkpartiet att staten skall erbjuda föräldrar 40 000 kr per barn. Folkpartiet, liksom Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet, föreslår vidare att en nationell skolinspektion skall inrättas och anslår i sitt budgetalternativ 226 miljoner kronor till detta ändamål. Regeringens förslag om en skolutvecklingsmyndighet avvisas. Folkpartiet anvisar lägre belopp än regeringen på följande anslag: *Statens skolverk*, *Utveckling av skolväsende och barnomsorg*, *Nationellt centrum för flexibelt lärande*, *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet* och *Statligt stöd för utbildning av vuxna*. Den grundläggande högskoleutbildningen skall enligt Folkpartiets förslag byggas ut betydligt mindre än regeringen föreslår, för att 200 miljoner kronor i stället skall kunna satsas på kvalitetsförstärkning. Dessutom föreslår Folkpartiet ytterligare 200 miljoner kronor att fördelas mellan lärosätena efter söktryck. Anslagen till lärosätena för forskning och forskarutbildning föreslås få 900 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit. Folkpartiet minskar anslaget till *Vetenskapsrådet* med 300 miljoner kronor i syfte att dessa medel skall anvisas direkt till lärosätena.

Kristdemokraterna föreslår att ett barnomsorgskonto på 80 000 kr för barn som fyller ett år införs från den 1 juli 2003. Kristdemokraterna föreslår vidare att ett lärlingssystem för gymnasieskolan införs och anvisar 10 miljoner för detta ändamål. Kristdemokraterna vill också, liksom Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet, införa ett nationellt kvalitetsinstitut och anvisar drygt 150 miljoner kronor för detta, samtidigt som man avvisar regeringens förslag om en skolutvecklingsmyndighet. Vidare föreslår Kristdemokraterna ytterligare 5 miljoner kronor till Specialpedagogiska institutet för bevarande av Ekeskolan och Hällsboskolan. Bidraget till personalförstärkningar i skola och fritidshem överförs till den kommunala sektorn. Bidraget till vissa organisationer för uppsökande verksamhet föreslås utgå. Kristdemokraterna föreslår lägre belopp på anslagen *Statens skolverk* och *Utveckling av skolväsende och barnomsorg*. De vill bygga ut den grundläggande högskoleutbildningen långsammare än regeringen för att värna kvaliteten. Rekryteringsdelegationen behövs inte, eftersom ansvaret för rekryteringen bör vila på lärosätena. Den extra per capita-ersättningen till kurser inom Nätuniversitetet halveras, enligt Kristdemokraternas förslag. De är kritiska till att *Myndigheten för Sveriges nätuniversitet* inrättats och tar bort 35 miljoner kronor från myndighetsanslaget eftersom Nätuniversitetet bör utgå från lärosätenas intresse. Kristdemokraterna använder 40 miljoner kronor av outnyttjade per capita-ersättningar för att öka andelen disputerade lärare, och ökar dessutom de fakultetsvisa forskningsanslagen med 100 miljoner kronor. För att motsvara sjukvårdens behov

och söktryck från studenterna föreslås en omfördelning av högskoleplatser till vårdutbildningar.

Centerpartiet föreslår ett nytt anslag för insatser mot läs- och skrivsvårigheter på 400 miljoner kronor. Centerpartiet föreslår vidare, liksom Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna, att ett nationellt kvalitetsinstitut bildas och anvisar 200 miljoner kronor för detta ändamål. En minskning föreslås på anslaget för Statens skolverk. Anslagen *Skolutvecklingsmyndighet*, *Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem* och *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet* föreslås utgå. Centerpartiet vill öka utbildningen av förskollärare med 500 platser och anslå drygt 380 miljoner kronor mer än regeringen till forskning och forskarutbildning vid samtliga lärosäten.

Reservationer och särskilda yttranden

I betänkandet finns 28 reservationer till förmån för yrkanden på andra punkter än anslagen och 8 särskilda yttranden som inte direkt hänför sig till partiernas budgetalternativ.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	5
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	8
Utskottets överväganden	16
1 Inledning	16
Utbildningspolitik.....	17
2 Barnomsorg och skola.....	17
Inledning	17
Resultat.....	17
Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.....	17
Barn- och ungdomsutbildning	18
Vuxenutbildning.....	21
Övergripande frågor	24
Anslag m.m.	27
3 Högskoleverksamhet	50
Inledning	50
Resultat.....	51
Anslag till universitet och högskolor m.m.....	55
Principer för resursfördelning till grundläggande utbildning	63
Principer för tilldelning av anslag till forskning och forskarutbildning	65
Dimensionering och lokalisering av utbildning inom vårdområdet.....	66
Utbildning av speciallärare.....	67
Utbildning av lärare i teckenspråk.....	68
Utbildning av lärare i hem- och konsumentkunskap	69
Sjöbefälsutbildning vid Mitthögskolan	70
Kompletteringsutbildning för utländska akademiker	71
Dimensionering av högskoleutbildning i vissa regioner och på vissa orter	72
Universitetsstatus för vissa högskolor	73
Forskningsresurser vid vissa högskolor och i vissa regioner.....	75
Doktorandtjänster	76
Examensrätt i forskarutbildningen för Högskolan i Jönköping	77
Kravet på full kostnadstäckning	78
Forskning om isocyanater	79
Finansiering av lokala studiecentrum	80
Fristående högskolor	81
Examensrätt m.m. till Högskolan på Gotland.....	81
4 Vissa centrala myndigheter m.m.	82
Inledning	82
Resultat.....	82

Anslag m.m.....	84
F o r s k n i n g s p o l i t i k.....	91
5 Nationella och internationella forskningsresurser m.m.	91
Inledning.....	91
Resultat.....	91
Anslag m.m.....	93
Vissa forskningsområden.....	100
6 Anslagen inom utgiftsområde 16.....	102
Reservationer.....	103
1. Införande av nationell skolpeng (punkt 1) – m.....	103
2. Införande av nationell skolpeng (punkt 1) – fp.....	104
3. Införande av skolpeng för funktionshindrade (punkt 2) – m.....	104
4. Publicering av kvalitetsgranskningar (punkt 3) – m.....	105
5. Nationellt kvalitetsinstitut m.m. (punkt 5) – m, fp, kd, c.....	105
6. Insatser mot läs- och skrivsvårigheter (punkt 7) – m, fp, kd, c.....	106
7. Ekeskolan och Hällsboskolan (punkt 8) – m, kd.....	107
8. Ekeskolan och Hällsboskolan (punkt 8) – fp, c.....	107
9. Gymnasieskola för gravt hörselskadade och döva (punkt 9) – fp, kd.....	108
10. Barnomsorgspeng (punkt 10) – fp.....	108
11. Barnomsorgskonto (punkt 11) – kd.....	109
12. Fördelningen av studieplatser för vuxna (punkt 12) – c.....	110
13. Principer för resursfördelning till grundläggande högskoleutbildning (punkt 13) – m, fp, kd.....	110
14. Dimensionering och lokalisering av utbildning inom vårdområdet (punkt 15) – kd.....	111
15. Utbildning av speciallärare (punkt 16) – m.....	111
16. Utbildning av speciallärare (punkt 16) – fp, kd.....	112
17. Utbildning av lärare i teckenspråk (punkt 17) – kd, c.....	112
18. Kompletteringsutbildning för utländska akademiker (punkt 20) – m, fp, kd.....	113
19. Doktorandtjänster (punkt 24) – c.....	113
20. Kravet på full kostnadstäckning (punkt 26) – m.....	114
21. Fristående högskolor (punkt 29) – m.....	114
22. Inrättande av ett oberoende kvalitetsinstitut för den högre utbildningen m.m. (punkt 31) – fp.....	115
23. Granskning av kvalitetsarbetet inom Sveriges nätnuniversitets distansutbildning m.m. (punkt 32) – v.....	115
24. Omprövning av Centrala studiestödsnämndens roll (punkt 33) – m, fp, kd.....	116
25. Införande av en s.k. omvänd straffavgift för Centrala studiestödsnämnden (punkt 34) – fp.....	117
26. Utredning om konsekvenserna av obalansen i medelstilldelning mellan olika vetenskapsområden m.m. (punkt 35) – kd.....	117

27. Lättillgänglig information om forskningsresultat (punkt 36) –	
kd	118
28. Forskning om kvinnors företagande (punkt 44) – c.....	118
Särskilda yttranden.....	119
1. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och	
universitetsforskning för budgetåret (punkt 45) – m	119
2. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och	
universitetsforskning för budgetåret (punkt 45) – fp.....	121
3. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och	
universitetsforskning för budgetåret (punkt 45) – kd	123
4. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och	
universitetsforskning för budgetåret (punkt 45) – c.....	124
5. Lärlingsutbildning – fp.....	126
6. Lärlingsutbildning – mp	126
7. Maxtaxan – m.....	126
8. Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem – m	126
9. Fackhögskola – fp	127
10. Yrkeshögskola – kd	127
11. Kvalificerad yrkesutbildning – c	127
12. Elevhälsa – v	128
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag	129
Propositionen	129
Motioner.....	129
2. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år	
2003.....	147

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Införande av nationell skolpeng

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub212 yrkande 3,
2002/03:Ub229 yrkande 9,
2002/03:Ub244 yrkande 28,
2002/03:Ub298 yrkande 5,
2002/03:Ub558 yrkande 19,
2002/03:Fi231 yrkande 14 i denna del,
2002/03:Fi232 yrkande 17 i denna del och
2002/03:N397 yrkande 15.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (fp)

2. Införande av skolpeng för funktionshindrade

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub558 yrkande 18.

Reservation 3 (m)

3. Publicering av kvalitetsgranskningar

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub212 yrkandena 2 och 4.

Reservation 4 (m)

4. Ansvar för att främja jämställdheten

Riksdagen avslår motion
2001/02:Ub25.

5. Nationellt kvalitetsinstitut m.m.

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub212 yrkande 1,
2002/03:Ub229 yrkandena 16 och 17,
2002/03:Ub239 yrkande 4
2002/03:Ub244 yrkande 32,
2002/03:Ub336 yrkande 9,
2002/03:Ub412 samt
2002/03:Ub417 yrkande 20.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

6. Elevhälsa

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub315 yrkande 2.

7. Insatser mot läs- och skrivsvårigheter

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub336 yrkande 8.

Reservation 6 (m, fp, kd, c)

8. Ekeskolan och Hällsboskolan

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub213 yrkandena 1–3,
2002/03:Ub214 yrkandena 4 och 5,
2002/03:Ub219 yrkande 4,
2002/03:Ub429 yrkande 20,
2002/03:Ub443 yrkande 9 samt
2002/03:Ub521.

Reservation 7 (m, kd)

Reservation 8 (fp, c)

9. Gymnasieskola för gravt hörselskadade och döva

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub371.

Reservation 9 (fp, kd)

10. Barnomsorgspeng

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub509 yrkande 9.

Reservation 10 (fp)

11. Barnomsorgskonto

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Sf335 yrkande 8 och
2002/03:Sf380 yrkande 22.

Reservation 11 (kd)

12. Fördelningen av studieplatser för vuxna

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub429 yrkande 19.

Reservation 12 (c)

13. Principer för resursfördelning till grundläggande högskoleutbildning

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub323 yrkande 1,
2002/03:Ub378,
2002/03:Ub429 yrkande 3,
2002/03:Ub448 yrkande 5,
2002/03:Ub450,

2002/03:Ub486 yrkande 8,
2002/03:Ub524,
2002/03:Fi231 yrkande 14 i denna del,
2002/03:N305 yrkande 4 och
2002/03:N397 yrkande 16.

Reservation 13 (m, fp, kd)

14. Principer för tilldelning av anslag till forskning och forskarutbildning

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub343 yrkandena 1 och 2 samt
2002/03:Ub469.

15. Dimensionering och lokalisering av utbildning inom vårdområdet

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub242,
2002/03:Ub403,
2002/03:Ub407,
2002/03:Ub428 och
2002/03:So509 yrkande 7.

Reservation 14 (kd)

16. Utbildning av speciallärare

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub214 yrkande 9 och
2002/03:Ub239 yrkande 6.

*Reservation 15 (m)
Reservation 16 (fp, kd)*

17. Utbildning av lärare i teckenspråk

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub230 yrkandena 1 och 2 samt
2002/03:Ub372 yrkandena 1 och 2.

Reservation 17 (kd, c)

18. Utbildning av lärare i hem- och konsumentkunskap

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub247,
2002/03:Ub251 yrkande 1 och
2002/03:Ub392 yrkande 2.

19. Sjöbefälsutbildning vid Mitthögskolan

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub465.

20. Kompletteringsutbildning för utländska akademiker

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub547 och
2002/03:A207 yrkande 4.

Reservation 18 (m, fp, kd)

21. Dimensionering av högskoleutbildning i vissa regioner och på vissa orter

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub256 yrkande 1,
2002/03:Ub354 yrkande 1,
2002/03:Ub386,
2002/03:Ub431,
2002/03:Ub468,
2002/03:Ub488 yrkandena 2–4 och 6,
2002/03:Ub505,
2002/03:Ub541 yrkande 1,
2002/03:Ub549,
2002/03:N305 yrkande 9,
2002/03:N340 yrkande 13 och
2002/03:N398 yrkande 5.

22. Universitetsstatus för vissa högskolor

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub223,
2002/03:Ub260 yrkande 1,
2002/03:Ub354 yrkande 2,
2002/03:Ub483 yrkande 2,
2002/03:Ub502,
2002/03:Ub541 yrkande 2 och
2002/03:N397 yrkande 17.

23. Forskningsresurser vid vissa högskolor och i vissa regioner

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub256 yrkande 2,
2002/03:Ub266 yrkandena 1 och 2,
2002/03:Ub365,
2002/03:Ub391,
2002/03:Ub483 yrkande 1,
2002/03:Ub488 yrkandena 1 och 5,
2002/03:Ub515,
2002/03:Ub525,
2002/03:Ub535 och
2002/03:N340 yrkande 12.

24. Doktorandtjänster

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub489 yrkandena 21 och 22.

Reservation 19 (c)

25. Examensrätt i forskarutbildningen för Högskolan i Jönköping

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub265 och
2002/03:Ub334.

26. Kravet på full kostnadstäckning

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub278.

Reservation 20 (m)

27. Forskning om isocyanater

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub406 och
2002/03:Ub453.

28. Finansiering av lokala studiecentrum

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub260 yrkande 2 och
2002/03:Ub508.

29. Fristående högskolor

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub558 yrkande 25.

Reservation 21 (m)

30. Examensrätt m.m. till Högskolan på Gotland

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub470.

31. Inrättande av ett oberoende kvalitetsinstitut för den högre utbildningen m.m.

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub323 yrkandena 10 och 11.

Reservation 22 (fp)

32. Granskning av kvalitetsarbetet inom Sveriges nätuniversitets distansutbildning m.m.

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub312 yrkandena 1 och 2.

Reservation 23 (v)

33. Omprövning av Centrala studiestödsnämndens roll

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub297 yrkande 1,
2002/03:Ub338 yrkande 1 och
2002/03:Ub452 yrkande 9.

Reservation 24 (m, fp, kd)

34. Införande av en s.k. omvänd straffavgift för Centrala studiestödsnämnden

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub338 yrkande 2.

Reservation 25 (fp)

35. Utredning om konsekvenserna av obalansen i medelstildelning mellan olika vetenskapsområden m.m.

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub449 yrkandena 3 och 4.

Reservation 26 (kd)

36. Lättillgänglig information om forskningsresultat

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub449 yrkande 10.

Reservation 27 (kd)

37. Forskning om elöverkänslighet

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub390 yrkande 1,
2002/03:MJ419 yrkande 7 och
2002/03:Bo268 yrkande 5.

38. Forskning kring whiplashskador

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:L278 yrkande 1 och
2002/03:T233 yrkande 1.

39. Forskning om östrogenbehandlingens effekter på kvinnors hälsa

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub458.

40. Forskning om fibromyalgi

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub249 yrkande 2 och
2002/03:Ub294.

41. Forskning om den reumatologiska sjukdomen sklerodermi

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub232 yrkande 1.

42. Forskning inom designområdet

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub335 yrkande 1.

43. Forskning om konsumentekonomi

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub419.

44. Forskning om kvinnors företagande

Riksdagen avslår motion
2002/03:N306 yrkande 18.

Reservation 28 (c)

45. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2003, m.m.

Riksdagen

a) bemyndigar regeringen att under 2003, i fråga om ramanslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*, besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 556 070 000 kr under åren 2004–2007 (avsnitt 9.1.18); därmed bifaller riksdagen

proposition 2002/03:1 utgiftsområde 16 punkt 1,

b) bemyndigar regeringen att under 2003, i fråga om ramanslaget 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 305 000 000 kr under år 2004, högst 1 365 000 000 kr under år 2005, högst 755 000 000 kr under år 2006, högst 170 000 000 kr under år 2007 och högst 55 000 000 kr under år 2008 (avsnitt 10.10.1); därmed bifaller riksdagen

proposition 2002/03:1 utgiftsområde 16 punkt 2,

c) bemyndigar regeringen att under 2003, i fråga om ramanslaget 26:3 *Rymdforskning*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 500 000 000 kr under åren 2004–2008 (avsnitt 10.10.3); därmed bifaller riksdagen

proposition 2002/03:1 utgiftsområde 16 punkt 3,

d) anvisar – under förutsättning att riksdagen bifaller finansutskottets förslag till utgiftsram för utgiftsområdet – anslagen under utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning* för budgetåret 2003 på det sätt som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen

proposition 2002/03:1 utgiftsområde 16 punkt 4 samt

avslår motionerna

2001/02:Ub28 yrkande 8,
2002/03:Ub221,
2002/03:Ub248,
2002/03:Ub250 yrkande 5,
2002/03:Ub257,
2002/03:Ub298 yrkandena 8 och 9,
2002/03:Ub301,
2002/03:Ub323 yrkandena 2, 3, 16, 19, 27–29,
2002/03:Ub325 yrkande 2,
2002/03:Ub360,
2002/03:Ub361 yrkande 3
2002/03:Ub367 yrkande 1,
2002/03:Ub404,
2002/03:Ub417 yrkande 22,
2002/03:Ub418,
2002/03:Ub420,
2002/03:Ub429 yrkandena 2 och 14,
2002/03:Ub447,
2002/03:Ub448 yrkandena 3, 4 och 7,
2002/03:Ub455,
2002/03:Ub460,
2002/03:Ub479,
2002/03:Ub486 yrkandena 14–16,
2002/03:Ub503,
2002/03:Ub520,
2002/03:Ub522,
2002/03:Ub542,
2002/03:Ub558 yrkandena 4–17 och 20–24,
2002/03:Fi232 yrkande 17 i denna del och
2002/03:A321 yrkande 5.

Stockholm den 28 november 2002

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Ulf Nilsson (fp)*, Gunilla Carlsson i Tyresö (m)*, Majléne Westerlund Panke (s), Agneta Lundberg (s), Inger Davidson (kd)*, Nils-Erik Söderqvist (s), Per Bill (m)*, Louise Malmström (s), Ana Maria Narti (fp)*, Sören Wibe (s), Anna Ibrisagic (m)*, Mikael Damberg (s), Mikaela Valtersson (mp), Christer Adelsbo (s), Lennart Gustavsson (v) och Håkan Larsson (c)*.

* Har ej deltagit i beslutet under förslagspunkt 45.

Utskottets överväganden

1 Inledning

Utbildningsutskottet behandlar i det följande regeringens förslag i budgetpropositionen för 2003 i vad gäller utgiftsområde 16 och motionsyrkanden som berör detta utgiftsområde. Utskottets ställningstaganden gäller under förutsättning av att riksdagen bifaller regeringens förslag att utgiftsramen år 2003 för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning skall vara 42 386 673 000 kr (bet. 2002/03:FiU1).

Inledningsvis återger utskottet de mål för politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik som riksdagen fastställt (bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99) samt i korthet vissa övergripande resultatredovisningar och bedömningar i årets budgetproposition.

Målet för utbildningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa.

Målet för forskningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande forskningsnation, där forskning bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet.

Sverige är ett av de länder som i relation till bruttonationalprodukten (BNP) satsar mest resurser på utbildning och forskning, närmare 7 respektive 4 % av BNP.

Den svenska befolkningen är vid internationell jämförelse välutbildad. I åldersgruppen 25–64 år hade 29 % högskoleutbildning enligt OECD:s senaste publicerade mätning som avsåg 1999. Endast Kanada, Japan och Finland hade en högre andel. Samtidigt hade 23 % i Sverige inte längre utbildning än grundskola eller motsvarande. Bland EU-länderna var denna andel i genomsnitt 40 %. Kvinnor har numera som grupp högre utbildningsnivå än män. Det är dock fortfarande stora skillnader mellan könen vad gäller valet av studieinriktning.

OECD redovisar i undersökningen PISA 2000 bl.a. att svenska 15-åringar står sig väl i internationell jämförelse när det gäller läsförståelse, matematik och naturvetenskap. OECD:s undersökning visar också att det i Sverige är små skillnader mellan olika skolor liksom mellan socioekonomiska grupper. En av förklaringarna till detta är, framhålls i budgetpropositionen, den sammanhållna skolformen i Sverige.

Sverige svarar för närmare 2 % av världens samlade publicering av vetenskapliga artiklar. Merparten av artiklarna hör till medicinska och naturvetenskapliga områden. Antalet vetenskapliga artiklar per invånare är högre än i USA och Japan och även högre än i övriga EU-länder. Även antalet ofta citerade artiklar är högt i jämförelse med flertalet OECD-länder.

Antalet patent avspeglar ett lands kapacitet att använda kunskap och omsätta den till potentiell ekonomisk tillväxt. Sverige uppvisade 1999 flest EU-

patent per invånare och låg på tredje plats efter USA och Japan vad gäller US-patent, enligt EU:s Key Figures 2001.

Utbildningspolitik

2 Barnomsorg och skola

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet anslagen 25:1–25:18. Anslagen avser barnomsorg, skola och vuxenutbildning. Området omfattar anslag till skolmyndigheter, särskilda stödinsatser för elever med handikapp samt de statliga skolorna. Vidare finns anslag för viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet och till svensk undervisning i utlandet. I området ingår också anslaget för maxtaxa i barnomsorgen m.m., bidragsförstärkningar i skola och fritidshem, bidrag till kvalificerad yrkesutbildning och bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet. Nya anslag föreslås för en skolutvecklingsmyndighet och för statligt stöd för utbildning av vuxna.

Resultat

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

I de allra flesta kommuner är tillgången till förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg god för barn i åldern 1–9 år. Nästan alla kommuner uppfyllde enligt regeringen hösten 2001 sina skyldigheter att tillhandahålla barnomsorg för barn till förvärvsarbetande eller studerande föräldrar utan oskäligt dröjsmål.

År 2001 var 77 % av alla barn i åldern 1–5 år inskrivna i förskola eller familjedaghem. Antalet inskrivna barn i förskolan var 315 000 och i familjedaghemmen 40 000. Antalet barn i förskolan var i stort sett oförändrat mot 2000 medan antalet barn i familjedaghemmen fortsatt att minska. Den totala kostnaden för förskolan 2001 var 27,3 miljarder kronor. Kostnaden per inskrivet barn var i genomsnitt 85 800 kr; en ökning med 1 % jämfört med 2000. Kostnaden för familjedaghemmen har minskat med 100 miljoner kronor sedan 2000. Kostnaden per inskrivet barn beräknas till i genomsnitt 65 600 kr, vilket är en ökning med 2,4 % jämfört med året innan.

De senaste årens stora ökning av antalet barn i skolbarnsomsorg har nu avtagit. Antalet inskrivna barn uppgick 2001 till 346 349. Andelen inskrivna barn i åldern 6–9 år har ökat med 2 procentenheter till 68 % jämfört med 2001, varav 66,1 % är inskrivna i fritidshem. Den totala kostnaden för fritidshemmen uppgick 2001 till 9,6 miljarder kronor. Kostnaden per barn beräknas i genomsnitt till 28 600 kr, vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2000.

Antalet barn per årsarbetare har ökat kraftigt i förskolan och familjedaghemmen sedan början av 1990-talet. Ökningen har dock avstannat de senaste åren, och en svag ökning av personaltätheten har skett. Hösten 2001 uppgick antalet barn per årsarbetare till 5,4 i förskolan, vilket är i nivå med de senaste åren. Även inom fritidshemmen har trenden mot minskad personaltäthet brutits.

Andelen årsarbetare i förskolan med pedagogisk högskoleutbildning uppgick 2001 till 52 %, vilket är en minskning med 2 procentenheter jämfört med 2000. Andelen personal i fritidshemmen som har pedagogisk högskoleutbildning har minskat från 62 till 59 % jämfört med året innan. Att andelen högskoleutbildade har minskat i förskola och fritidshem förklaras delvis av en brist på högskoleutbildad personal.

Den genomsnittliga gruppstorleken i förskolan har ökat från 13,8 barn per grupp 1990 till 17,5 barn per grupp 2001. År 2001 fanns 64 % av barnen i åldern 1–3 år i grupper med 16 eller fler barn. 17 % av barngrupperna hade fler än 20 barn. Den genomsnittliga personaltätheten i förskolan var i början av 1990-talet 4,4 barn per årsarbetare och sjönk därefter varje år till 5,6 barn per årsarbetare 1998. Därefter bröts trenden i någon mån och personaltätheten har legat fast på nivån 5,4 barn per årsarbetare sedan dess.

Barn- och ungdomsutbildning

Nedan redovisas resultatet för verksamheterna förskoleklass, den obligatoriska skolan och gymnasieskolan.

Läsåret 2001/02 gick drygt 99 600 barn i *förskoleklass*, vilket är en minskning med 7 %, vilket förklaras av att årskullen sexåringar är mindre än året innan. Andelen av årskullen sexåringar som var inskrivna i förskoleklass var dock oförändrad med 93 %. Av de sexåringar som inte återfanns i förskoleklassen gick majoriteten i grundskolans årskurs 1. Av eleverna i förskoleklassen gick ungefär 6 % i en fristående skola.

Antalet anställda i förskoleklass omräknat till årsarbetare uppgick läsåret 2001/02 till drygt 8 100; en minskning från föregående läsår. Antalet anställda per hundra elever uppgick till 8,2, vilket är en liten ökning. Den totala kostnaden för förskoleklassen var 3,9 miljarder kronor för 2001. Kostnaden per elev var 37 000 kr, vilket är en ökning med 4 % från föregående år.

Lsåret 2001/02 gick det totalt 1 059 000 elever i *grundskolan*. Ökningen från föregående år är marginell och elevantalet förväntas minska kommande läsår. Antalet elever i fristående grundskolor har ökat med 23 % jämfört med föregående läsår, och andelen elever i fristående skolor uppgår till knappt 5 %.

Den totala kostnaden för grundskolan uppgick till 64,4 miljarder kronor för 2001. Kostnaden per elev beräknas uppgå till 59 200 kr, vilket är en ökning med 4 % jämfört med 2000. Det är kostnaderna för undervisning som ökar relativt sett mest.

Hösten 2001 fanns i genomsnitt 7,8 lärare (heltidstjänster) per 100 elever i den kommunala grundskolan. Detta är en ökning från 2000. Vid samma till-

fälle fanns 7,5 lärare per 100 elever i de fristående skolorna. I de kommunala grundskolorna var den pedagogiska personalen 8,1 per 100 elever, vilket är en ökning med 0,2 procentenheter sedan läsåret 2000/01. Motsvarande uppgift för de fristående skolorna var 7,9. Andelen lärare med pedagogisk utbildning läsåret 2001/02 var 82 % för den kommunala grundskolan; en minskning med 2 procentenheter sedan läsåret 2000/01. Andelen för de fristående skolorna har ökat och uppgick för läsåret 2001/02 till 68 %.

Enligt preliminära uppgifter är andelen elever som går ut grundskolan utan att vara behöriga till de nationella programmen i gymnasieskolan oförändrad jämfört med förra året. 10 % av eleverna som gick ut årskurs 9 våren 2002 fick inte godkänt betyg i ämnena svenska, engelska eller matematik och var således inte behöriga till de nationella programmen i gymnasieskolan. Motsvarande andelar för 1998 och 1999 var 8,6 respektive 9,7 %. I de enskilda ämnena är resultaten i stort sett desamma som tidigare år. Ungefär 5 % uppnådde inte målen för godkänt i svenska. Motsvarande andelar för engelska och matematik var 6,5 respektive 7 %. I svenska som andraspråk var det ungefär 24 % som inte fick godkänt betyg enligt den preliminära statistiken. Andelen har tidigare år legat runt 20 %. Det genomsnittliga meritvärdet för vårterminen 2001 (202,9) var i stort sett oförändrat jämfört med året innan. Meritvärdet är högre i fristående skolor och det har också ökat något till 228,0. De kommunala skolornas meritvärde har minskat något till 202,2. Pojkar med utländsk bakgrund har ökat sitt genomsnittliga meritvärde. Fortfarande har dock flickor med svensk bakgrund högst meritvärde, därefter flickor med utländsk bakgrund, därefter pojkar med svensk bakgrund och lägst meritvärde har pojkar med utländsk bakgrund.

Resultatstatistiken från grundskolan visar att en tidigare negativ trend tycks ha bromsats upp. Andelen elever som inte uppnår målen i samtliga ämnen är oförändrad liksom andelen elever som inte är behöriga till gymnasieskolan. Dessa elever omfattar 10 % av en årskull.

Läsåret 2000/01 gick 638 elever i den *statliga specialskolan* för döva och hörselskadade, ett i stort sett oförändrat antal sedan föregående år. Av dessa bodde 159 elever i annat boende än i föräldrahemmet. Dessutom fick knappt 150 elever enligt övergångsbestämmelser utbildning i specialskola vid statliga resurscentrum. Den totala kostnaden för specialskolan för döva och hörselskadade var 377 miljoner kronor för 2001. Lärartätheten har ökat från 36 lärare per 100 elever år 2000 till 39 år 2001. Andelen lärare med pedagogisk utbildning har minskat från 85 % till 81 % under samma period och andelen med specialpedagogisk utbildning från 57 % till 51 %.

Antalet elever i den *obligatoriska sarskolan* har ökat från ca 10 700 till 14 300 under de senaste fem åren, dvs. en ökning med 33 %. Under motsvarande period ökade antalet elever i grundskolan med 8 %. För läsåret 2001/02 var lärartätheten 25,3 lärare per 100 elever, i stort sett samma som föregående läsår. År 2001 uppgick kostnaden per elev i den obligatoriska sarskolan (med kommunal huvudman) till 228 900 kr (exklusive kostnad för skolskjuts). Motsvarande uppgift för 2000 var 216 600 kr per elev.

Läsåret 2000/01 fick 52 elever slutbetyg från reguljär grundskoleutbildning vid *svenska utlandsskolor*.

Läsåret 2001/02 gick totalt 311 100 elever i *gymnasieskolan*, vilket är en ökning jämfört med läsåret innan. Drygt 92 % av eleverna gick i kommunala gymnasieskolor, ca 2 % gick i gymnasieskola anordnad av landstinget och ca 6 % gick i fristående gymnasieskolor.

Den totala kostnaden för gymnasieskolan var 22,9 miljarder kronor 2001 (exkl. skolskjuts), vilket är en ökning med 1,4 miljarder kronor jämfört med föregående år. Samtidigt har antalet elever ökat med närmare 2 %. Kostnaden per elev har ökat mellan 2000 och 2001 och uppgår till 75 100 kr. Kostnaden per elev i kommunal gymnasieskola var 74 000 kr 2001, medan den 2000 var 72 900 kr. Kostnaden per elev i fristående skolor var 75 700 kr. Dessa kostnader är dock inte jämförbara, då den procentuella andelen elever på respektive program inte är densamma för offentliga och fristående gymnasieskolor. Fördelningen mellan pojkar och flickor när det gäller förstahandssökande till olika gymnasieprogram är oförändrad. Nästan bara pojkar söker till bygg-, el-, energi-, fordons- och industriprogrammen medan omvårdnads-, hantverks- samt barn- och fritidsprogrammen söks mest av flickor.

Andelen elever som fått slutbetyg från ett nationellt program inom fyra år efter det att de börjat i gymnasieskolan har efter tre års nedgång ökat. Av de elever som började i gymnasieskolan för fyra år sedan fick 76 % slutbetyg senast våren 2001. Motsvarande andel 2000 var 73 %. Flertalet elever får sitt slutbetyg redan efter tre år.

Av de elever som fick slutbetyg våren 2001 hade 84,6 % grundläggande behörighet för universitets- och högskolestudier, vilket innebär en ökning med 4,3 procentenheter i förhållande till föregående år. Andelen elever som fortsatte sin utbildning i högskolan inom tre år efter avslutad utbildning i gymnasieskolan 1998 uppgick till 40 %, vilket är en ökning jämfört med föregående år.

I gymnasieskolan finns en alltför stor andel som inte uppnår målen och får ett slutbetyg. En viss förbättring har dock skett, t.ex. har andelen elever i gymnasieskolans yrkesutbildning med behörighet till högskolestudier ökat. Ett särskilt allvarligt problem är att vissa grupper elever med annat modersmål än svenska i betydligt högre utsträckning än andra lämnar skolan utan fullständiga betyg.

Läsåret 2001/02 gick det drygt 5 500 elever i *gymnasiesärskolan*. Av dessa deltog 2 238 i ett individuellt program, övriga gick på ett nationellt eller specialutformat program. Antalet elever har ökat med närmare 8 % från föregående läsår. Kostnaderna per elev för 2001 var 221 200 kr. För 2000 var motsvarande kostnad 212 400 kr per elev.

Läsåret 2000/01 fick 30 elever slutbetyg från gymnasieprogram vid *svenska utlandsskolor*, varav nästa samtliga med grundläggande behörighet till högskolestudier.

I förordningen (2000:690) om försöksverksamhet med lärande i arbetslivet inom gymnasieskolan fick Skolverket uppdraget att efter ansökan fördela de

2 000 elevplatser regeringen ställt till försöksverksamhetens förfogande. 1 539 platser har fördelats och ansökningar om 264 platser fanns under handläggning fram t.o.m. juni 2002. En rapport från Skolverket visar att utnyttjandegraden av tilldelade platser är låg. Hittills har cirka hälften av platserna använts. Skolverket anger som orsak bl.a. tröghet att få ut information till elever om möjligheten att tilldelas sådana elevplatser. Företagens representanter är positiva till möjligheten att få vara med och påverka utbildningens uppläggning. Även deltagande elever är i de flesta fall nöjda med den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen.

Under 2001 fördelade Internationella programkontoret 13,8 miljoner kronor i statliga bidrag till drygt 500 skolor för att främja deras internationella kontakter. Vidare har enligt en Temoundersökning sju av tio skolor etablerade internationella kontakter. Av de intervjuade skolledarna i undersökningen tyckte 86 % att möjligheterna till internationella kontakter förbättrats de senaste tio åren.

Vuxenutbildning

Under 2001 genomfördes inom *kommunal vuxenutbildning* och *Kunskapslyftet* utbildning på gymnasial nivå motsvarande ca 124 400 platser, en minskning med ca 8 600 platser jämfört med 2000. Den totala kostnaden för den kommunala vuxenutbildningen uppgick 2001 till 6,3 miljarder kronor, en minskning med knappt 4 %. Kostnaden per heltidsstuderande för grundläggande vuxenutbildning och för gymnasial utbildning är ca 36 000 kr respektive 34 000 kr.

Under 2001 understegs antalet tilldelade platser med ca 12 %. Den genomförda utbildningen innehöll dock fler platser i utbildning av mer kostnadskrävande karaktär än vad som förutsattes vid tilldelningen, varför kommunernas prestation översteg den förväntade med ca 6 %. Av de studerande i kommunal vuxenutbildning under hösten 2001 var 32 % män. 43 % av de studerande var aktuella vid arbetsförmedlingen. Vidare hade 63 % högst en tvåårig gymnasieutbildning och 21 % var födda utomlands. Av utbildningsvolymen utgjordes 28 % av kärnämneskurser och 14 % av det totala kursutbudet av lokala kurser. 75 % av verksamheten anordnades av kommunerna. Ett år efter avslutade studier återfanns drygt 16 % av de studerande i Arbetsmarknadsstyrelsens händelseregister, 5 % deltog i arbetsmarknadspolitiskt program, ca 18 % återfanns i högskoleregistret och övriga var också i huvudsak sysselsatta.

Sju av tio kommuner bedriver någon form av uppsökande och motivationsskapande verksamhet, ofta i samverkan med arbetsförmedlingen och fackliga organisationer. I hälften av kommunerna sker samverkan med en eller flera av de organisationer som får särskilda medel från staten för att bedriva uppsökande verksamhet. Sådana medel fördelades till Företagarnas Riksorganisation, Handikappförbundens samarbetsorgan, Landsorganisation i Sverige, Lantbrukarnas Riksförbund, Ledarna, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Sveriges Fiskares Riksförbund och Tjänstemännens Centralorganisation. När det gäller studievägledning bedöms knappt hälften av

kommunerna erbjuda vägledning efter, eller i samband med, att studierna avslutas.

Antalet deltagare i påbyggnadsutbildningar med riksintag har ökat svagt sedan 1998. Skolverket medgav att ca 8 400 platser inom knappt 500 sådana utbildningar fick anordnas. Över 60 % av de studerande var från andra kommuner än den där utbildningen bedrivs. Medelvärde för debiterad kostnad per plats och termin var knappt 49 000 kr.

Antalet studerande i *särvux* uppgick läsåret 2001/02 till ca 4 400, en ökning med 3 %. Nära hälften av eleverna återfanns på grundsärskolenivå. I genomsnitt fick varje studerande undervisning motsvarande 2,5 elevtimmar per vecka och den genomsnittliga gruppstorleken var 2,2 deltagare. Antalet tjänstgörande lärare i *särvux* har minskat med 9 %. Den totala kostnaden för *särvux* 2001 var 122 miljoner kronor, vilket var en ökning i fasta priser med 9 % jämfört med 2000. Även kostnaden per elev har ökat något och uppgick 2001 till ca 28 000 kr.

Under läsåret 2000/01 deltog ca 37 000 studerande i *svenskundervisning för invandrare*, en ökning med drygt 3 200 jämfört med läsåret innan. Det är framför allt antalet nybörjare som ökat. Andelen kvinnor under läsåret 2000/01 var 59 % och medelåldern för de studerande var 33 år. Av dem som påbörjade sina studier 1998/99 hade 37 % godkänts två år senare, 52 % hade avbrutit studierna och 10 % fortsatte studierna läsåret 2001/02. Andelen som godkänts är i princip oförändrad jämfört med tidigare år. I genomsnitt behöver de deltagare som klarar studierna 400 timmars undervisning. En vanlig orsak till att den enskilde inte klarar utbildningen är en kort tidigare utbildning. Av dem som hade högst sexårig utbildning klarade endast 15 % sfi-nivån inom två och ett halvt år. Detta kan jämföras med de personer som hade en tidigare utbildning som var 13 år eller längre, där ca 50 % klarade sfi-nivån.

Läsåret 2000/01 hade 76 % av lärarna en pedagogisk utbildning, vilket är 6 procentenheter lägre än föregående läsår. Hösten 2001 hade 8 % av de tjänstgörande lärarna minst 40 poäng i ämnet svenska för invandrare eller svenska som andraspråk, dvs. utbildning i den omfattning som krävs för ämneskompetens i grundskolan. Ytterligare 13 % hade relevant ämnesteoretisk utbildning om minst 20 poäng, medan 68 % hade högst fem poäng i relevanta ämnen. Kommunens kostnader för svenskundervisning för invandrare uppgick till 756 miljoner kronor 2001, en ökning med 7 % jämfört med 2000. Kostnaden per elev var 44 000 kr.

Under 2001 hade Kommittén för *kvalificerad yrkesutbildning* 12 000 årsplatser till sitt förfogande. Det faktiska antalet studerande i november 2001 var 10 545. Differensen beror bl.a. på att beviljade starter ställts in på grund av för få sökande samt på avhopp för att den studerande fått arbete eller kommit in på annan utbildning. Sammanlagt 5 838 nya studerande påbörjade studier 2001. Under 2001 anordnades 256 utbildningar inom tolv olika branschområden. Av de antagna var 54 % män. Kommittén beviljade 2 700 nya platser under 2001. Under perioden 1996–2001 har medelkostnaden per

årsplats varit drygt 52 900 kr. Ca 80 % av deltagarna fullföljde sina studier med examen under 2001. Av de studerande som avslutade sin utbildning 2000 hade 85 % arbete eller eget företag och 9 % studerade vidare på högskola och universitet år 2000. Motsvarande för 1999 var 80 % respektive 8 %.

När det gäller *kompletterande utbildningar* genomfördes drygt 200 sådana med någon form av statligt stöd. Sammanlagt har knappt 7 000 personer deltagit i de utbildningar som startats. Genomsnittsåldern hos deltagarna var 30 år. Knappt 3 700 deltagare gick i utbildningar som berättigar till studie-stöd. Det statliga driftbidraget till de kompletterande utbildningarna uppgick till 115 miljoner kronor 2001.

År 2001 deltog drygt 25 000 kursdeltagare i distansutbildning som anordnats inom *Statens skola för vuxna* (nuvarande Nationellt centrum för flexibelt lärande), vilket är 3 000 färre än föregående år. Andelen män har ökat något och uppgår 2001 till en tredjedel. Uppdragsverksamheten har minskat jämfört med tidigare år. Minskningen av den totala utbildningsverksamheten har skett till förmån för utvecklingsarbetet för att stödja kommunernas och utbildningsanordnarnas distansutbildning i enlighet med regeringens instruktion till myndigheten. Kostnaden för verksamheten vid Statens skolor för vuxna uppgick till ca 91 miljoner kronor 2001, varav 29 miljoner kronor gick till utvecklingsarbete. Verksamheten finansierades till drygt hälften med statliga anslag.

Vad gäller *Folkbildningen* omfattade studieförbundens studiecirkelverksamhet räknat i studietimmar ungefär samma volym 2001 som året innan. Antalet genomförda studiecirkel och antalet deltagare minskade dock med 4 % respektive 5 % jämfört med 2000. Jämfört med föregående år minskade antalet studietimmar för gruppen arbetslösa med 16 %. Antalet genomförda kulturprogram minskade marginellt. Andelen invandrare och personer med funktionshinder som deltog i studiecirkel till följd av särskilda, riktade insatser var 10 % respektive 9 % av det totala antalet deltagare. Sammanlagt samlade studiecirkelarna under året ca 2,7 miljoner deltagare, varav 1,5 miljoner kvinnor, vilket är i stort sett oförändrat jämfört med de senaste åren. Antalet genomförda kulturprogram minskade marginellt. De 208 000 arrangemangen samlade ca 15,5 miljoner deltagare och en miljon medverkande.

Antalet deltagare i folkhögskolans långa och korta kurser har ökat med ca 1 000 jämfört med föregående år. Folkhögskolorna samlade drygt 120 000 deltagare 2001, varav 58 % kvinnor. Knappt 6 800 deltagare, cirka en fjärdedel, i folkhögskolornas långa kurser hade någon form av funktionsnedsättning.

Inom ramen för det särskilda statsbidraget inom Kunskapslyftet genomfördes ca 320 000 deltagarveckor under 2001; 9 500 personer deltog, fördelade på drygt 760 kurser per termin. Andelen män var 37 %, invandrare 23 %, deltagare med funktionshinder 18 % och studerande med språkliga funktionshinder 21 %. Drygt 84 % av deltagarna hade utbildning motsvarande högst tvåårig gymnasieskola. Över hälften av deltagarna var i åldern 25–45 år.

Statens bidrag till folkbildningen uppgick till över 2,5 miljarder kronor 2001. Kommunernas bidrag till studieförbunden uppgick till drygt 455 miljoner kronor 2001. Detta motsvarar 37 % av statens bidrag, vilket är en minskning med 17 procentenheter sedan 1992. Landstingens bidrag till folkhögskolornas verksamhet uppgick 2001 till 452 miljoner kronor, vilket motsvarar 36 % av statens bidrag. Landstingens bidrag har varit i stort sett oförändrade sedan 1997.

Staten, vid sidan av Folkbildningsrådet, fördelar medel till folkhögskolor för särskilt kostnadskrävande insatser i form av stöd för *kursdeltagare med funktionshinder*. För 2001 förbrukades samtliga anslagna medel på bidraget till studerande med funktionshinder vid folkhögskola. Ett antal folkhögskolor har inriktning mot teckenspråk och teckenspråkstolkning. Åtta folkhögskolor bedrev sådan undervisning under 2001. Antalet årsstudieplatser var 327 stycken, en marginell ökning jämfört med 2000. Under 2001 slutförde 55 tolkar, 43 dövblindtolkar/teckenspråkstolkare och 12 vuxendövtolkare sina utbildningar. 107 deltagare gick ut från den tvååriga teckenspråkslinjen som förbereder till tolkutbildning. Bristen på tolkar är dock alltför stor. Under året har också nio folkhögskolor och 13 studieförbundsavdelningar erbjudit denna utbildning i över sjuttio olika språk. Kurserna samlade drygt 3 200 deltagare under året.

Övergripande frågor

Införande av skolpeng

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena om nationell skolpeng och om skolpeng för funktionshindrade. Jämför *reservationerna 1 (m), 2 (fp) och 3 (m)*.

Motionerna

Moderata samlingspartiet och Folkpartiet föreslår att **nationell skolpeng** införs. Moderaterna förordar att staten övertar ansvaret för grundskolans finansiering från kommunerna fr.o.m. 2004 och avsätter därmed 70 miljarder kronor från 2004 (mot. 2002/03:Ub558 yrkande 19, 2002/03:Ub298 yrkande 5 och 2002/03:Fi231 yrkande 14 i denna del). Införandet av nationell skolpeng säkrar resurser till grundskolan och utgör en viktig faktor för god undervisningskvalitet. Staten skall, förutom att fastställa mål för skolan, också fastställa ersättningsnivåer för skolpengen. Den nationella skolpengen betalas ut till den skola som eleven valt för att täcka kostnaderna för elevens skolgång. För elever med behov av särskilt stöd anvisas resurser särskilt, utöver den vanliga skolpengen. Då det är staten som sätter upp målen anser Moderaterna att det också är staten som skall svara för grundskolans finansiering. Det är staten som skall svara för att utbildningssystemet garanteras de resurser

som är nödvändiga. Sedan är det respektive skolledning som skall göra ekonomiska och pedagogiska prioriteringar. Skolpengen innebär på detta sätt en minskning av risken för politisk styrning.

Folkpartiet framhåller att det råder så olika ekonomiska villkor för skolor i olika kommuner att utbildningens kvalitet inte blir likvärdig över hela landet (mot. 2002/03:Ub229 yrkande 9, 2002/03:Ub244 yrkande 28 och 2002/03:Fi232 yrkande 17 i denna del). Därför vill Folkpartiet införa en nationell skolpeng som staten svarar för. Skolpengen skall betalas ut till den skola eleven väljer att gå i, oavsett om det är en skola i den egna kommunen, en annan kommun eller en fristående skola. En fjärdedel av resurserna, dvs. 17 miljarder kronor beräknat från dagens kostnader, skall öronmärkas till elever i behov av särskilt stöd och till skolor i utsatta områden. En nationell skolpeng innebär enligt Folkpartiet en decentralisering av makten till den enskilda skolan genom att kommunernas inflytande minskar. Varje skola skall arbeta självständigt utifrån läroplanens mål. Även i motion 2002/03:N397 (fp) framhålls att rätten till en likvärdig skolgång förstärks genom en nationell skolpeng (yrkande 15). Motionärerna anser att en betydande andel av medlen skall öronmärkas för elever med särskilda behov och för skolor i områden som av socioekonomiska skäl behöver extra mycket resurser, t.ex. särskilda insatser för skolor i invandrartäta och segregerade områden.

I motion 2002/03:Ub212 yrkande 3 (m) föreslås att för att skolor skall få möjlighet att ta emot den nationella skolpengen skall det krävas att de är kvalitetsgodkända genom en certifiering.

Moderaterna föreslår också att en *skolpeng för funktionshindrade* skall införas (mot. 2002/03:Ub558 yrkande 18). En sådan skulle säkerställa funktionshindrade elevers valmöjlighet och jämlikhet med andra elever. Moderaterna föreslår ett nytt anslag på 300 miljoner kronor för detta ändamål från 2004.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna. Utskottet har under tidigare mandatperiod behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om införande av nationell skolpeng (senast i bet. 2001/02:UbU1). Riksdagen har varje gång avslagit yrkandena. De nu aktuella yrkandena från Moderaterna och Folkpartiet skiljer sig inte i sak från de yrkanden som tidigare framställts. Utskottet har ingen annan uppfattning nu. En nationell skolpeng ger enligt utskottets uppfattning inte de grundläggande förutsättningarna för att kraven på en likvärdig skola av hög kvalitet skall kunna uppfyllas. Resurser till skolans verksamhet skall enligt utskottet fördelas med utgångspunkt i de behov som enskilda elever, olika grupper av elever och skolor faktiskt har. Att schablonmässigt fördela skolpengen enligt vissa kriterier såsom föreslås av såväl Moderaterna som Folkpartiet är enligt utskottets mening inte tillräckligt för den flexibilitet som är nödvändig för att skolan skall kunna bli likvärdig. Utskottet anser också att motsvarande gäller för yrkandet om skolpeng för funktionshindrade.

Det är inte heller rimligt att införa en central resursfördelning för dessa elever.

Införande av barnskola

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet om medel till införande av en barnskola.

Jämför särskilt yttrande 1 (m).

Motionen

Moderaterna föreslår att en barnskola skall införas (mot. 2002/03:Ub558 yrkande 17). Moderaterna menar (med hänvisning till sin motion 1999/2000:Ub42) att det är angeläget att olika alternativ vad gäller omsorg och skolförberedelser utvecklas, så att varje barns specifika förutsättningar kan tas till vara och utvecklas. Det bör ges möjlighet för förskoleklassen att bilda bas för en utbyggd barnskola med tydliga pedagogiska ambitioner. Barnskolan skall tillsammans med förskoleklassen bilda en egen skolform och således inte vara en del av förskolans barnomsorg. Den skall vara ett alternativ och komplement till förskolans verksamhet. Moderaterna anvisar 300 miljoner kronor för en sådan barnskola.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet. I samband med riksdagens beslut om införande av avgiftsfri allmän förskola för fyra- och femåringar avstyrkte utskottet förslag om inrättande av barnskola (prop. 1999/2000:129, bet. 2000/01:UbU5, rskr. 2000/01:46). Utskottet framhöll då att betoningen av förskolans pedagogiska roll gör att frågan om vilka barn som inte nås av förskolan får ökad betydelse. En allmän förskola erbjuder alla barn en pedagogisk stimulans och gruppgemenskap och förbättrar därmed barnens möjligheter till lärande och en positiv utveckling. Utskottet menar fortfarande att reformen med en allmän förskola för alla fyra- och femåringar är att föredra framför Moderaternas förslag om barnskola.

Införande av lärlingsutbildning på gymnasiet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet om medel till införande av en lärlingsutbildning på gymnasiet.

Jämför särskilt yttrande 3 (kd).

Motionen

Kristdemokraterna föreslår i motion 2002/03:Ub418 (i denna del) att 10 miljoner kronor anslås för att införa en ny lärlingsutbildning på gymnasiet. Av-

sikten är att utbildningen skall starta höstterminen 2003. Medlen skall användas för handledartjänster och marknadsföring.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet. Gymnasiekommittén 2000 har i uppdrag att föreslå hur samverkan mellan skola och arbetsliv kan utvecklas samt hur ett ökat inslag av lärande i arbetslivet i gymnasieskolan bör utformas (tilläggsdirektiv 2001:18). Kommittén skall lämna sin slutliga redovisning senast den 16 december 2002. Utskottet anser att kommitténs arbete och det därpå följande regeringsförslaget bör avvaktas. Utskottet vill också erinra om den genomgång av gällande bestämmelser avseende lärlingsutbildning som presenterades i betänkande 2001/02:UbU9 *Gymnasieskolan*.

Anslag m.m.

25:1 Statens skolverk

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 309 730 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:1 *Statens skolverk* och avslår motioner om andra anslagsbelopp.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c)*.

Riksdagen bör också avslå motionsyrkandena som rör Skolverkets uppdrag.

Jämför *reservation 4 (m)*.

Propositionen

Statens skolverk är sektorsmyndighet för skolväsendet och för den av det allmänna anordnade förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Skolverkets uppdrag är att bidra till politikområdets måluppfyllelse bl.a. genom att följa upp och utvärdera förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen, skolväsendet och vuxenutbildningen. Vidare skall Skolverket främja utveckling, kompetensutveckling och kvalitetsarbete samt utöva tillsyn.

Regeringen har bedömt att Skolverkets granskande och främjande roller bör särskiljas från varandra genom att en ny myndighet bildas den 1 mars 2003. För att åstadkomma en självständig gransknings- och tillsynsmyndighet måste enligt regeringens bedömning de utvecklingsfrämjande insatser som staten anser nödvändiga tydligt åtskiljas från den granskande och kvalitetsbedömande myndighetsrollen. Huvuduppgiften för Skolverket kommer att vara att följa upp, granska och utvärdera utbildningens kvalitet och resultat i kommuner och skolor samt att utöva tillsyn över denna verksamhet. En likvärdig utbildning över hela landet förutsätter en kraftfull nationell uppföljning, utvärdering och granskning av skolans resultat, liksom en skarp tillsyn för att

värna om elevens rätt. Avsikten är enligt regeringen att tillsyn och kvalitetsgranskning skall öka kraftigt. Verket skall också följa upp och utvärdera verksamheten i förskola, fritidshem, skola och vuxenutbildning på såväl nationell som lokal nivå.

Regeringen föreslår att ca 25 % av Skolverkets ramanslag förs över till den nya myndigheten (se vidare under anslag 25:2 *Skolutvecklingsmyndighet*). Regeringen föreslår vidare att Skolverkets anslag tillförs medel från anslag 25:3 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* för omstrukturering av verksamheten och för implementering av vissa nya uppdrag och ett nationellt centrum för yrkesutbildning. Regeringen har beräknat anslaget till 309 730 000 kr.

Motionerna

Moderaterna föreslår att anslaget ökas med 225 506 000 kr (mot. 2002/03:Ub558 yrkande 4). Förslaget innebär att Specialpedagogiska institutet (anslag 25:4) integreras i Skolverket samtidigt som uppgifter förs från Skolverket till det nationella kvalitetsinstitut som också föreslås (se under anslag 25:2). Skolverket skall svara för tillsynsverksamhet och tillståndsgivning. Folkpartiet föreslår en minskning av anslaget med 200 miljoner kronor (mot. 2002/03:Ub323 yrkande 27 i denna del). Kristdemokraterna föreslår att anslaget minskas med 115 miljoner kronor (mot. 2002/03:Ub418 i denna del) genom en minskning av verkets administration samt att Skolverket fråntas uppgifter som uppföljning, utvärdering och kvalitetsgranskning. Centerpartiets förslag innebär en minskning av anslaget med 60 miljoner kronor (2002/03:Ub503 i denna del).

I motion 2002/03:Ub212 (m) föreslås att *kvalitetsgranskningar* skall publiceras löpande av Skolverket (yrkande 2) så att lärare, föräldrar och elever kan ta del av resultaten. Motionären menar också att Skolverket, eller det nationella kvalitetsinstitutet som Moderaterna föreslår, löpande bör publicera granskningsresultat för såväl de skolor som inte uppfyller de nationella kvalitetsmålen som de skolor som gör det (yrkande 4).

I motion 2001/02:Ub25 (s) menar motionären att staten måste ta ett större ansvar för skolans *ansvar att främja jämställdhet* mellan könen och arbeta mot diskriminering. Regeringen bör därför ge ett tydligt uppdrag till Skolverket att granska att könsdiskriminering och sexuella trakasserier inte förekommer i skolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Vad gäller storleken på anslaget till Skolverket ansluter sig utskottet till regeringens beräkning. Den av regeringen föreslagna anslagsstrukturen bör gälla.

Skolverket publicerar löpande sina tillsynsrapporter och kvalitetsgranskningar. Dokumenten återfinns på Skolverkets hemsida. Rapporterna från tillsyn översänds också till den kommun som berörs av granskningen och till Utbildningsdepartementet. Granskningarna översänds också till bl.a. Svenska

Kommunförbundet och Justitieombudsmannen. Skolverket informerar också om sina tillsynsbeslut på annat sätt, t.ex. genom nyhetsbrev eller pressmeddelanden. Vidare har verket skapat en databas för information om skola och barnomsorg, SIRIS. Syftet med databasen är att göra Skolverkets information mer lättillgänglig och överskådlig samtidigt som det finns analysstöd som skall hjälpa användaren att tolka innehållet i granskningarna. I SIRIS samlas alla aktuella granskningar som rör en viss kommun för sig.

När det gäller arbetet att granska jämställdheten i skolorna vill utskottet framhålla att detta görs av Skolverket inom tillsynsuppdraget. Ett stort arbete läggs ned på att följa upp skolornas arbete med den värdegrund som formuleras i läroplanerna – människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta – och som skolan skall förmedla och förankra hos eleverna. Utskottet vill vidare erinra om att sedan den 1 november 1997 finns i instruktionen för Skolverket inskrivet att verket inom sitt verksamhetsområde aktivt och medvetet skall främja flickors, kvinnors, pojkars och mäns lika rätt och möjligheter.

Skolverket har genom regleringsbrevet för 2002 fått i uppdrag att ta fram och sprida lärande exempel på hur skolor och kommuner, i samverkan med olika organisationer och myndigheter, arbetar med jämställdhet och social och etnisk mångfald. Uppdraget skall redovisas senast den 30 april 2003.

25:2 Skolutvecklingsmyndighet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 75 759 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:2 *Skolutvecklingsmyndighet* och avslår motionsyrkandena om att anslaget inte skall införas. Vidare föreslås att yrkandena avseende medel till ett nationellt kvalitetsinstitut eller skolinspektion avslås.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c)*.

Utskottet föreslår också att riksdagen skall avslå motionsyrkandena avseende uppgifterna dels för den nya skolutvecklingsmyndigheten, dels för ett nationellt kvalitetsinstitut.

Jämför *reservation 5 (m, fp, kd, c)*.

Propositionen

I enlighet med regeringens bedömning i utvecklingsplanen för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 2001/02:188) kommer en ny utvecklingsmyndighet att inrättas där det statliga utvecklingsstödet bättre kan stimulera och stödja det lokala utvecklingsarbetet. Stödet skall avse förskola, fritidshem, förskoleklass, grundskola, obligatorisk särskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning. Myndigheten bör också svara för de stödjande insatser som Skolverket i dag i övrigt

riktar mot huvudmän och skolor i deras arbete med att utveckla verksamheten.

Myndigheten skall inleda sin verksamhet den 1 mars 2003 och tar då över dessa uppgifter från Statens skolverk. Till myndigheten förs en del av Skolverkets ursprungliga anslag, motsvarande ca 25 % av anslag 25:1 *Statens skolverk*.

Regeringen har beräknat anslaget till 75 759 000 kr.

Motionerna

Moderaterna (mot. 2002/03:Ub558 yrkande 5), Folkpartiet (2002/03:Ub323 yrkande 27 i denna del), Kristdemokraterna (2002/03:Ub418 i denna del och 2001/02:Ub28 yrkande 8) och Centerpartiet (2002/03:Ub503 i denna del) avvisar regeringens förslag om en ny skolutvecklingsmyndighet samtidigt som man i ett antal motioner föreslår ett nytt fristående organ för uppföljning och utvärdering.

Moderaterna anvisar 75 253 000 kr till ett fristående nationellt kvalitetsinstitut (mot. 2002/03:Ub558 yrkande 20) som skall starta sin verksamhet den 1 januari 2003. Moderaterna menar att en nödvändig åtgärd för att lyfta kvaliteten i skolan är att uppföljning och utvärdering förbättras och blir mer tillgänglig för elever, föräldrar och personal. I motion 2002/03:Ub412 menar moderaterna att ett **nationellt kvalitetsinstitut** skall komplettera den uppföljning och utvärdering som måste bedrivas vid varje skola, lokalt av berörda huvudmän och även i någon mån av Skolverket. Det nya institutet skall ges en liten fast organisation och i projekt engagera t.ex. erfarna lärare, skolforskare och företrädare för kvalitetsmätningar för relevanta studier. Institutet skall vara fritt från den politiska sfären. I motion 2002/03:Ub212 yrkande 1 (m) föreslås också inrättandet av ett sådant institut.

Folkpartiet föreslår i motionerna 2002/03:Ub323 yrkande 27 i denna del att 226 miljoner kronor anslås till en nationell skolinspektion. Folkpartiet beskriver den nationella skolinspektionen i ett antal motioner. I motion 2002/03:Ub229 menar man att en sådan inspektion är nödvändig för att kraftigt stärka statens utvärdering och uppföljning av skolans resultat (yrkande 16). Detta har visat sig nödvändigt efter den olyckligt genomförda kommunaliseringen av skolan. Genom att staten inte varit tydlig i sina mål och då utvärderingsinstrumenten varit otillräckliga har utvärdering och mål överlämnats till politiker. Folkpartiet menar att de kommunala skolorna bör göras fristående från kommunpolitikerna (yrkande 17). I motion 2002/03:Ub239 yrkande 4 föreslås också att tillsynen över skolorna bör flyttas över till en nationell skolinspektion som är fristående från Skolverket. I skolor som inte sköter sitt uppdrag skall skolledningen kunna bytas ut. Enligt Folkpartiets motion 2002/03:Ub244 yrkande 32 skall den nationella skolinspektionen granska kvaliteten i såväl kommunala som fristående skolor samt säkerställa likvärdighet i bedömningen av nationella prov och det nationella betygssystemet.

Kristdemokraterna anvisar 75 miljoner kronor till ett nationellt kvalitetsinstitut utöver de medel som regeringen har anvisat till den nya skolmyndigheten, således 150 759 000 kr (mot. 2002/03:Ub418 i denna del). I motion 2002/03:Ub417 yrkande 20 anför Kristdemokraterna att utvärderingen av skolornas resultat måste förbättras och att en ny myndighet behövs som utslutande har uppföljning och kvalitetsgranskning som uppgift. Den fasta organisationen skall vara liten men till den skall kopplas erfarna lärare, skolforskare och kvalitetsmätare.

Centerpartiet anvisar 200 miljoner kronor till ett nationellt kvalitetsinstitut (mot. 2002/03:Ub503 i denna del). Institutet skall ha i uppgift att utveckla och förfina metoder för utvärdering och stödja kommunerna i deras arbete, t.ex. genom att sammanställa uppgifter för nationella jämförelser och utveckla metoder för att förbättra utvärderingarna och stödja kommunernas kvalitetsarbete. Institutet bör vara fristående. Huvudmannaskapet kan t.ex. omfatta lärar-, elev- och föräldraorganisationer och arbetsgivarna i Kommunförbundet (mot. 2002/03:Ub336 yrkande 9).

Vänsterpartiet yrkar i motion 2002/03:Ub315 yrkande 2 ett tillkännagivande att den föreslagna skolutvecklingsmyndigheten bör få direktiv att följa, initiera och verka för ökat samarbete mellan den kommunala organisationen för *elevhälsa* och barn- och ungdomspsykiatrin. Målsättningen måste enligt Vänsterpartiet vara att utifrån ett elevperspektiv kunna samverka för att tidigt kunna möta och förebygga olika former av ohälsa.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till regeringens beräkning av anslaget och föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om andra belopp. Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår yrkandena om inrättandet av ett nationellt kvalitetsinstitut eller skolinspektion och yrkandena om ett sådant organs uppgifter. Utskottet anser att den nya myndighetsstruktur som föreslagits av regeringen är ändamålsenlig. Genom de två myndigheterna, Skolverket och den nya skolutvecklingsmyndigheten, kommer den granskande och kvalitetsbedömande myndighetsrollen att kunna förstärkas hos Skolverket, samtidigt som den nya skolutvecklingsmyndigheten kommer att arbeta för att främja de nationellt fastställda målen.

För närvarande pågår ett arbete med att förbereda bildandet av den nya skolutvecklingsmyndigheten (dir. 2002:76). Bland annat förbereds myndighetens mål, uppdrag och inriktning. I de delrapporter som den särskilde utredaren överlämnat till regeringen (*Myndigheter på skolområdet – delrapport 1* respektive *delrapport 2*) förutsätts myndigheten bygga upp en samverkan med olika intressegrupper för att få ett inflöde av kunskaper och idéer, diskussioner om myndighetens insatser men också konkret samverkan med olika aktörer för att få största möjliga samlade effekt. Likaså behövs enligt utredaren en hög grad av samverkan med andra myndigheter, universitet och högskolor, nationella resurscentrum, regionala utvecklingscentrum osv. Utskottet utgår ifrån att den nya skolmyndighetens verksamhet också kommer att inne-

bära att ett samarbete med olika aktörer angående elevhälsan etableras genom myndighetens försorg. Utskottet erinrar också om betänkande 2001/02:UbU6 *Hälsa, lärande och trygghet*. Utskottet underströk i betänkandet att det nya verksamhetsområdet elevhälsa skall främja hälsa hos alla elever men ha fokus på elever som är i behov av stöd och hjälp för sitt lärande. I propositionen 2001/02:14 *Hälsa, lärande och trygghet*, som föregick betänkandet, meddelar regeringen att vissa frågor kring det nya verksamhetsområdet elevhälsa måste beredas ytterligare innan ett förslag om elevhälsans innehåll kan presenteras. Utskottet menar att arbetet med dels det nya verksamhetsområdet elevhälsa, dels bildandet av den nya myndigheten bör avvaktas.

25:3 Utveckling av skolväsende och barnomsorg

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 351 901 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg*. Motionsyrkanden med förslag om andra anslag, anslagsbelopp och anslagsvillkor bör avslås.

Jämför *särskilda yttranden 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c)*.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkandet rörande insatser avseende dyslexi och dyskalkyli.

Jämför *reservation 6 (m, fp, kd, c)*.

Propositionen

Ändamålet med anslaget är att främja utveckling av förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning. Anslaget bekostar framför allt verksamhet som kommer att bedrivas av den ny skolutvecklingsmyndigheten, såsom att stödja och stimulera kommuner och verksamheter inom barnomsorg, skola och vuxenutbildning i deras arbete med verksamhetsutveckling. Anslaget används även för annat centralt initierat utvecklingsarbete inom utbildningssystemet, satsningar för att främja skolväsendets internationalisering, bidrag till vissa organisationer, statlig rektorsutbildning samt till administration, uppföljning och utvärdering av vissa uppdrag. Regeringen presenterar ett antal centrala uppgifter för den nya skolutvecklingsmyndigheten som kommer att bekostas under anslaget. En sådan uppgift är att förbättra utbildningsvillkoren för barn och ungdomar i områden som präglas av etnisk eller social segregation. Regeringen framhåller också språket och läsningen som nyckeln till kunskap. Arbetet med elevernas språk- och läsutveckling skall därför också vara ett centralt område för skolutvecklingsmyndighetens arbete under anslaget. Ett annat strategiskt område är att stödja kvalitetsutvecklingen i kommuner och verksamheter inom barnomsorg och skola. Andra centrala områden är kompetensutveckling av lärare och annan personal inom t.ex. naturvetenskap, teknik och miljö, elevhälsa, pedagogik för vuxna samt

för att utveckla kunskap om utvecklingssamtal och individuella utvecklingsplaner. Vidare menar regeringen att medel även skall avsättas för inrättandet av ett nationellt resurscentrum för idrott och hälsa, stimulans av utveckling och användning av IT i skolan samt för att öka möjligheterna till utlandspraktik för elever i gymnasieskolans yrkesförberedande utbildning.

Regeringen har beräknat anslaget till 351 901 000 kr.

Motionerna

Folkpartiet föreslår en minskning av anslaget med 160 miljoner kronor i motion 2002/03:Ub323 yrkande 27 i denna del. Man menar att utvecklingsarbetet i större utsträckning bör göras på lokal nivå.

Kristdemokraterna föreslår en minskning av anslaget med 260 miljoner kronor (mot. 2002/03:Ub418 i denna del). Man pekar på att i det decentraliserade skolväsendet är det kommunerna och inte staten som bedriver skolverksamhet, vilket ger utrymme för en minskning på anslaget. Skolverket skall inte ägna sig åt lokal skolutveckling.

Centerpartiet föreslår ett nytt anslag på 400 miljoner kronor för att stärka kompetensen och öka *insatserna mot läs- och skrivsvårigheter* (dyslexi) och dyskalkyli (mot. 2002/03:Ub503 i denna del). I motion 2002/03:Ub336 yrkande 8 beskriver Centerpartiet satsningen närmare. Specialisttjänster för resurslärare i läs- och skrivutveckling samt matematik skall inrättas. Skolverket skall få i uppdrag att sammanställa en nationell erfarenhetsdatabas med exempel på hur man arbetar med läs- och skrivproblem i olika skolor. Tester för att tidigt upptäcka de elever som har olika slags läs- och skrivsvårigheter skall genomföras. Vidare bör forskning kring läs- och skrivsvårigheter stimuleras, bl.a. bör lärare kunna ta tjänstledigt för att ägna sig åt forskningsarbete. På så sätt får man en närmare anknytning mellan forskning och praktisk verksamhet i skolan. Slutligen skall läromedel för elever med läs- och skrivsvårigheter utvecklas och skolbiblioteken få de resurser de behöver för att kunna spela en vital roll i skolarbetet.

I motion 2002/03:Ub325 yrkande 2 (fp) hävdar motionären att det råder stor okunskap om ämnet svenska som andraspråk, dess innebörd och betydelse för elever med annat modersmål än svenska. Det är också brist på utbildade lärare i ämnet. I motionen yrkas att riktade medel till kompetensutveckling anvisas för att fler lärare skall få utbildning i svenska som andraspråk. I motion 2002/03:Ub361 yrkande 3 (fp) yrkas att ekonomiskt stöd skall utgå till uppbyggnaden av en stark hem och skolarörelse under en period om minst fem år. Det är enligt motionären ett allmänt samhällsintresse att åter få en stark och oberoende hem och skolarörelse. I motion 2002/03:Ub455 (s) tas frågan upp om bidrag för pedagogiska insatser för finskspråkiga elever i enlighet med förordningen (1998:1636) *om vissa statsbidrag för utveckling av skolväsendet och barnomsorgen*. Motionären begär ett tillkännagivande om att bidrag som delas ut enligt nämnda förordning öronmärks inom de ramar som anslagits till Skolverket och att regeringen också bestämmer hur stort

belopp som årligen skall delas ut till respektive grupp och ändamål som nämns i förordningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till regeringens beräkning av anslaget och avstyrker därmed motionsyrkanden om andra anslagsbelopp. Övriga motionsyrkanden bör också enligt utskottets uppfattning avslås av riksdagen.

Utskottet delar uppfattningen att satsningar för att stödja elever med dyslexi och dyskalkyli är angelägna. Utskottet vill dock peka på de insatser som görs med stöd av anslaget och även i andra sammanhang. Arbetet med elevers språk- och läsutveckling kommer att vara ett centralt område i skolutvecklingsmyndighetens arbete. Vidare får alla lärare som genomgår den nya lärarutbildningen kunskaper om dyslexi och dyskalkyli. Specialpedagogiska institutet har dessutom i uppdrag att sprida kunskap om dessa frågor.

När det gäller svenska som andraspråk vill utskottet peka på anslagets användningsområde, t.ex. förbättringar av utbildningsvillkoren för barn och ungdomar i områden som präglas av etnisk eller social segregation och stöd till arbete med elevers språk- och läsutveckling. Regeringen anger också i budgetpropositionen för 2003 att man kommer att vidta åtgärder för att förstärka ämnet svenska som andraspråk och att man skall samordna dessa insatser med åtgärder för förstärkande av modersmålsundervisningen. Utskottet anser att detta arbete bör avvaktas innan utskottet tar ställning i frågan om insatser för svenska som andraspråk.

Utskottet menar att det är värdefullt med ett ökat elev- och föräldrainflytande, bl.a. genom möjligheten för skolorna att inrätta lokala styrelser men också genom en ökad samverkan med elev- och föräldraorganisationerna. Statskontoret pekar i en rapport, *Lokala styrelser och andra brukarorgan* (2002:14), på möjligheten att utveckla andra former av elev- och föräldrainflytande. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet vill också peka på att Skolverket stöder Riksförbundet Hem och Skola med medel från detta anslag.

När det gäller stöd till pedagogiska insatser för finskspråkiga elever har Skolverket i uppgift att, i enlighet med förordningen (1998:1636) *om vissa statsbidrag för utveckling av skolväsendet och barnomsorgen*, i mån av medel lämna bidrag till ett antal ändamål. Medelstillelning i enlighet med förordningen är således en fråga för myndigheten och inte för riksdagen.

25:4 Specialpedagogiska institutet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 321 497 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:4 *Specialpedagogiska institutet*. Motionsyrkandet med förslag om att myndigheten skall upphöra bör avslås.

Jämför *särskilt yttrande 1 (m)*.

Propositionen

Specialpedagogiska institutet är en myndighet för statens samlade stöd i specialpedagogiska frågor rörande barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder. Institutets uppgift är att ge specialpedagogiskt stöd till kommuner och andra huvudmän som ansvarar för förskola, skola, skolbarnsomsorg, vuxenutbildning och fristående skolor som står under statlig tillsyn.

Regeringen har beräknat anslaget till 321 497 000 kr.

Motionen

Moderaterna föreslår att Specialpedagogiska institutet upphör (mot. 2002/03:Ub558 yrkande 6). Delar av anslaget överförs till Specialskolemyndigheten för att säkerställa kvaliteten och tillgängligheten i den fasta organisationen för specialskolan. Övrig verksamhet integreras i Skolverket. Kristdemokraternas yrkande (mot. 2002/03:Ub418 i denna del) om ökade medel under anslaget behandlas i samband med anslaget 25:6 *Specialskolemyndigheten*.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens anslagsbelopp och avstyrker således yrkandet att Specialpedagogiska institutet skall upphöra. Utskottet har tidigare i betänkandet *Elever med funktionshinder* (bet. 1999/2000:UbU4) och därefter senast i budgetbetänkandet för 2002 (bet. 2001/02:UbU1) behandlat och avstyrkt liknande yrkanden. Utskottet har inte heller nu någon annan uppfattning än att nuvarande myndighetsstruktur är den lämpligaste då de statliga resurserna för stöd i specialpedagogiska frågor har samordnats i en myndighet.

25:5 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisat det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 22 558 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:5 *Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder*. Motionsyrkandet med förslag om annat anslagsbelopp bör avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (m).

Propositionen

Regeringen informerar om att *Utredningen om läromedel för barn, elever och vuxenstuderande med funktionshinder* (dir. 2001:65) har i uppdrag att göra en översyn av statens engagemang för framställning och anpassning av läromedel och studiematerial för barn, elever och vuxna med funktionshinder i förskola, skola och vuxenutbildning. Utredningen lämnar sin slutredovisning den 1 december 2002. Utifrån utredningens slutsatser återstår enligt regeringen ett omfattande arbete under 2003 innan verksamhetens inriktning är klar. Under detta arbete har Specialpedagogiska institutet ett fortsatt ansvar för verksamheten.

Regeringen har beräknat anslaget till 22 558 000 kr.

Motionen

Moderaterna föreslår att ytterligare 1 147 000 kr förs till anslaget eftersom bristen på anpassade läromedel för elever med handikapp fortfarande är ett problem (mot. 2002/03:Ub558 yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens anslagsberäkning och avstyrker därmed motionsyrkandet. Utskottet menar att det är viktigt att invänta utredningens resultat innan någon eventuell förändring görs under anslaget.

25:6 Specialskolemyndigheten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 234 246 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:6 *Specialskolemyndigheten*. Motionsyrkandet med förslag om annat anslagsbelopp bör avslås.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m) och 3 (kd)*.

Riksdagen bör också avslå motionsyrkanden rörande Ekeskolan och Hällsboskolan.

Jämför *reservationerna 7 (m, kd) och 8 (fp, c)*.

Propositionen

Specialskolemyndigheten består av sex skolenheter, varav fem är regionala specialskolor för döva och hörselskadade elever och en är en nationell specialskola för döva och hörselskadade med utvecklingsstörning samt för dövblinda elever. Förutsättningen för elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling är att de erbjuds en teckenspråkig miljö. Utbildningen i specialskolan har som mål att ge barn och ungdomar som är döva eller har hörselskada en till varje elevs förutsättning anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan eller för berörda elever i särskolan. Regeringen påpekar att myndigheten i sin årsredovisning framhåller att bristen på utbildade pedagoger inom området kommer att bli akut inom några år.

Regeringen har beräknat anslaget till 234 246 000 kr.

Motionerna

Moderaterna föreslår i motion 2002/03:Ub558 yrkande 8 att 121 479 000 kr tillförs anslaget utöver vad regeringen anvisat till Specialskolemyndigheten. Moderaterna menar att det är viktigt att säkerställa hög kvalitet i undervisningen och vid resurscentrum och att det finns ett behov av statliga specialskolor. Ett antal yrkanden som rör bevarandet av **Ekeskolan och Hällsboskolan** har väckts av en moderat motionär. I yrkandena 2002/03:Ub213 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Ub214 yrkandena 4 och 5 och 2002/03:Ub219 yrkande 4, samtliga (m), yrkas att beslutet att en av skolorna, eller båda, stängs skall upphävas. Motionären hänvisar till att barn, föräldrar och skolans experter avvisar en nedläggning och att staten har ett särskilt ansvar för barn med funktionshinder. I motion 2002/03:Ub213 yrkande 3 (m) framhåller också motionären att en del barn har sådana speciella behov att de inte kan tillgodoses i varje kommun. Samtliga kommuner kan inte heller nå den nivå på specialpedagogik som en nationell specialskola kan erbjuda.

Kristdemokraterna anvisar 5 miljoner för att bevara de fasta skoldelarna av Ekeskolan och Hällsboskolan (mot. 2002/03:Ub418 i denna del). Kristdemokraterna befarar att beslutet att lägga ner skolorna kommer att innebära att

många elever med multihandikapp inte kommer att få den hjälp de behöver (mot. 2002/03:Ub443 yrkande 9). Den kompetens och kunskap som är nödvändig finns inte i kommunerna vilket kommer att innebära sämre undervisning för de funktionshindrade. Motsvarande yrkande finns i motion 2002/03:Ub521 (kd).

Centerpartiet yrkar i motion 2002/03:Ub429 yrkande 20 att beslutet att stänga den fasta skoldelen på Ekeskolan skall omprövas. Centerpartiet menar att utgångspunkten för en politik för funktionshindrade barn och ungdomar borde vara deras egna upplevelser av situationen. Barnen skall ha en rättighet och inte en skyldighet att gå integrerat.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens anslagsberäkning och föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Utskottet har behandlat frågor som rör Ekeskolan och Hällsboskolan vid behandlingen av propositionen *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14). Utskottet har sedan återkommit till frågor om de båda skolorna i budgetbetänkandena för 2001 och 2002 samt i två betänkanden avseende elever med funktionshinder (bet. 2000/01:UbU12 och 2001/02:UbU6). Riksdagens beslut hösten 1999 innebar att synskadade och talskadade elever inte längre skall tillhöra den statliga specialskolans målgrupp. Kommunerna skall ha det fulla ansvaret för dessa elever. Staten skall dock även i fortsättningen ha ett stort ansvar för att stödja kommunerna bl.a. genom en ny samordnad organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, en ökad resurscenterverksamhet samt satsningar på kompetensutveckling av skolans personal och på forskning. Till följd av beslutet 1999 startade den successiva avvecklingen av den fasta skoldelen vid Ekeskolan i Örebro och Hällsboskolan i Sigtuna den 1 juli 2001 respektive den 1 juli 2002. Samtidigt har resurscentren byggts ut vid de båda skolorna och tillförts en mindre skoldel för visstidsplacering. Ekeskolan och Hällsboskolan motsvaras numera av Resurscenter syn Örebro respektive Resurscenter tal och språk och ingår i Specialpedagogiska institutet. I tidigare betänkanden har frågan om begreppet visstid diskuterats. Den 15 november 2002 presenterades utredningen *Visstidsutbildning vid statliga resurscenter* (SOU 2002:106). Utredaren föreslår att visstidsutbildning under minst en termin till hela den obligatoriska skolgången skall vara möjlig vid Ekeskolan och Hällsboskolan. En förordning som reglerar ansökan, beslut m.m. föreslås. Elevens vårdnadshavare skall kunna ansöka hos Specialpedagogiska institutet och beslutet skall kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Förslagen bereds för närvarande av Regeringskansliet.

Utskottet har ingen annan uppfattning nu när det gäller specialskolans organisation än den som kom till uttryck i samband med behandlingen av propositionen *Elever med funktionshinder*. Utskottet ställde sig då bakom den viktiga handikappolitiska principen att barn med funktionshinder så långt

möjligt skall erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun och därmed ha rätt och möjlighet att bo hemma med sina föräldrar. Utskottet vill dock understryka att det är viktigt att noga följa Specialpedagogiska institutets arbete med att stödja kommunerna i deras uppdrag att ordna skolgång för synskadade och talskadade elever.

25:7 Särskilda insatser på skolområdet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 266 177 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:7 *Särskilda insatser på skolområdet*.

Motionsyrkandet om inrättande av en gymnasieskola för gravt hörselskadade och döva i Stockholm bör avslås.

Jämför reservation 9 (fp, kd).

Propositionen

Under anslaget beräknar regeringen medel för bidrag enligt förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet och bidrag till kommuner för samordnade utbildningsinsatser avseende särskild undervisning på sjukhus m.m. och samordnade regionala utbildningsinsatser för elever med funktionshinder. Medel beräknas också för bidrag till vissa riksrekryterande utbildningar för elever med funktionshinder. Regeringen erinrar om att fr.o.m. intagningen till läsåret 2002/03 får individuella program anordnas vid den utbildning i gymnasieskolan som är speciellt anpassad för ungdomar med svåra rörelsehinder (Rh-anpassad utbildning). Den huvudsakliga faktorn som styr utgifterna under anslaget är antalet elever. Regeringen uppger att elevantalet beräknas i stort sett till oförändrad nivå.

Regeringen har beräknat anslaget till 266 177 000 kr.

Motionen

I motion 2002/03:Ub371 (fp) yrkas ett särskilt elevanslag till Stockholms stad för inrättande av en modern **gymnasieskola för gravt hörselskadade och döva** i Stockholm. Motionären pekar på att elever med sådana handikapp i dag skickas från Stockholm till Örebro för att gå på gymnasiet trots att det är svårt för elevernas att skiljas från familj och kamratkrets under tonårstiden. Verksamheten i Örebro drar enligt motionären höga kostnader och finansieras med betydande statliga anslag. Om eleverna i stället kunde gå i skola i Stockholm skulle ersättningen för boende utanför hemorten bortfalla, vilket skulle leda till en statlig besparing på 100 000 kr per elev och läsår.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionen. Utskottet har erfarenhet att diskussioner pågår mellan Stockholms och Örebro kommun för att öka möjlig-

heten för de elever som kommer från Stockholm att tillbringa mer tid hemma, t.ex. genom att öka distansutbildningsinslagen i undervisningen eller att förlägga den arbetsplatsförlagda utbildningen till Stockholm.

25:8 Sameskolstyrelsen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 31 168 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:8 *Sameskolstyrelsen*.

Propositionen

Sameskolstyrelsen är styrelse för sameskolorna och integrerad samisk undervisning i den kommunala grundskolan. Utbildningen vid sameskolorna och den integrerade samiska undervisningen i den kommunala grundskolan har som mål att bevara och utveckla det samiska språket och kulturen genom att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning. Utbildningen skall för sameskolan motsvara utbildningen t.o.m. årskurs 6 i grundskolan och för den integrerade samiska undervisningen t.o.m. årskurs 9 i grundskolan. Styrelsen får också efter avtal med en kommun fullgöra kommunens uppgifter inom förskoleklass och förskole- och fritidshemsverksamhet för samiska barn.

Regeringen har beräknat anslaget till 31 168 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet.

25:9 Maxtaxa i barnomsorgen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 3 900 000 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:9 *Maxtaxa i barnomsorgen*.

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om barnomsorgspong och barnomsorgskonto.

Jämför *reservationerna 10 (fp) och 11 (kd)*.

Propositionen

Under anslaget bekostas statsbidrag till de kommuner som har ett system med maxtaxa i förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen samt det statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder som skall lämnas till de kommuner som tillämpar maxtaxa. Under anslaget bekostas också Skolverkets kostnader för arbete med administration av rekvisitioner från kommunerna samt den uppföljning av reformens olika delar för vilken Skolverket skall ansvara. Regeringen

bedömer att samtliga kommuner kommer att tillämpa systemet med maxtaxa i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen under 2003.

Regeringen har beräknat anslaget till 3 900 000 000 kr.

Motionerna

Folkpartiet föreslår i motion 2002/03:Ub509 yrkande 9 att en **barnomsorgs-peng** införs. Kommunerna skall ge föräldrarna en barnomsorgspeng som de kan använda för att bekosta vilken barnomsorg de vill – kommunal, enskild förskola eller familjedaghem. Utöver en sådan kommunal barnomsorgspeng vill Folkpartiet att staten skall erbjuda föräldrar 40 000 kr per barn. Föräldrarna skall kunna använda medlen fritt under tiden fram till skolstart på att t.ex. betala barnomsorg, gå ner i arbetstid eller bygga om huset så att det bättre passar barnen.

Kristdemokraterna föreslår införande av ett **barnomsorgskonto** innefattande alla barn. Föräldrarna skall ha möjlighet att välja barnomsorg, minska sin arbetstid eller vara hemma under en längre del av barnens uppväxt (mot. 2002/03:Sf380 yrkande 22). Kristdemokraterna föreslår att ett barnomsorgskonto på 80 000 kr för barn som fyller ett år införs från den 1 juli 2003. Maximalt får 40 000 kr tas ut per barn per år. De barn som när reformen införs fyller två år får ett barnomsorgskonto på 40 000 kr. Om barnet helt eller delvis har plats inom kommunalt finansierad barnomsorg reduceras beloppet. Beloppet är inte skattepliktigt. Taket för barnomsorgsavgifterna (maxtaxan) är kvar, men kommunerna åläggs att utforma och införa deltidstaxa i minst tre nivåer under taket. I motion 2002/03:Sf335 yrkande 8 (kd) yrkas att ett barnomsorgskonto införs. Ett sådant konto ger enligt motionärerna föräldrar en viktig valmöjlighet att själva kunna utforma sin vardag och kunna välja den barnomsorgsform de anser bäst. De ekonomiska villkoren för att ta hand om barn måste vara gynnsamma. En generös föräldraförsäkring, rätten att vara tjänstledig i tre år som nybliven förälder, tillgång till god barnomsorg av olika slag som kan väljas efter barnets och föräldrarnas önskemål, är viktiga inslag för kombinationen föräldraskap och arbetsliv.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens anslagsförslag och avslår motionsyrkandena. Riksdagen beslutade hösten 2000 i anledning av regeringens proposition *Maxtaxa och allmän förskola* (prop. 1999/2000:129, bet. 2000/01:UbU5, rskr. 2000/01:46) om förändringar inom barnomsorg och förskola. Beslutet innebär att statsbidrag lämnas till de kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskoleverksamheten. Vidare omfattas barn till arbetslösa föräldrar sedan den 1 juli 2001 av kommunens skyldighet att anordna förskoleverksamhet, och sedan den 1 januari 2002 omfattas barn till föräldralediga av samma kommunala skyldighet. Den 1 januari 2003 införs den allmänna förskolan för alla barn från fyra års ålder. Förskolan skall för dessa barn vara avgiftsfri minst 525 timmar om året. Utskottet menar att den stegvisa reformen innebär att alla barn kan erbjudas en pedagogisk stimulans och

grupp gemenskap som förbättrar barnens möjligheter till lärande och ger dem en positiv utveckling. Yrkanden om barnomsorgsavgift och barnomsorgskonto har behandlats senast i budgetbetänkandet för 2002. Utskottet avstyrkte då yrkandena och riksdagen beslutade i enlighet därmed. Utskottet har ingen annan uppfattning nu.

25:10 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 2 500 000 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:10 *Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem* samt avslår yrkandena om andra anslagsbelopp och anslagsvillkor.

Jämför särskilda yttranden 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Propositionen

Bidraget är riktat till skolsektorn för att öka personaltätheten. Medlen skall användas till personalförstärkningar som är strategiska för att nå en ökad måluppfyllelse. Kostnaderna i samband med Skolverkets administration och uppföljning av statsbidraget skall inrymmas i de beräknade medlen. Bidraget infördes 2001 och uppgick för detta år till 500 miljoner kronor. Avsikten är att bidraget skall öka successivt med 1 miljard kronor årligen tills nivån 5 miljarder kronor är nådd. Regeringen bedömer att bidraget kommer att fördelas till alla kommuner under 2003.

Regeringen har beräknat anslaget till 2 500 000 000 kr.

Motionerna

Kristdemokraterna och Centerpartiet föreslår att anslaget upphör och att medlen överflyttas till det generella statsbidraget till kommunerna (mot. 2002/03:Ub418, i denna del, respektive 2002/03:Ub503, i denna del). Kristdemokraterna framhåller i motion 2002/03:Ub417 yrkande 22 att det är fel av regeringen att centralstyra resurserna genom specialdestinerade bidrag till skolan. Kommunerna vet bäst hur behoven ser ut i den egna skolan och regeringen gör dessutom intrång i det kommunala självstyret.

Folkpartiet anser i motion 2002/03:Ub250 yrkande 5 att medlen under anslaget bör kunna användas för att höja lärarnas löneläge. Sverige är ett av de länder som har de lägsta lärarlönerna och de låga lönerna inverkar enligt Folkpartiet starkt negativt på läraryrkets attraktivitet.

I motion 2002/03:Ub301 (c) anser motionären att möjligheterna att få fler vuxna i skolan och därmed även öka sysselsättningen för invandrare och asylsökande bör öka. Det finns problem i skolan med för stora klasser och för få vuxna. Genom att bereda invandrare och asylsökande plats i skolan som vuxenresurser blir det många bra tillfällen för mångkulturella möten.

I motion 2002/03:Ub542 (s) framhåller motionärerna behovet av pedagogassistenter i skolan. En pedagogassistent kan fungera som en person i lärarlaget, höja skolans IT-kompetens, arbeta med administration och ekonomi men även bistå i klassrummet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens anslagsförslag och avslår motionsyrkandena. Det är angeläget att kraftsamlingen för att öka personaltäteten i skola och fritidshem fortsätter. Genom statsbidraget förbättras enligt utskottets uppfattning förutsättningarna för att höja skolans resultat i förhållande till mål uttryckta i läroplaner och kursplaner eftersom mer personal tillförs skolan och fritidshemmen. Kommunerna ansöker hos Skolverket om att få del av medlen men bestämmer själva vilka personalkategorier som pengarna skall användas för. Utskottet vill också peka på att avsikten är att när satsningen avslutas kommer de medel som då finns på anslaget, 5 miljarder kronor, att överflyttas till utgiftsområde 25 *Allmänna bidrag till kommuner*.

25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 117 184 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:11 *Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola*.

Propositionen

Under anslaget beräknas bidrag till särskilt verksamhetsstöd till bl.a. vissa riksrekryterande utbildningar och förberedande dansutbildningar, kostnader för Sveriges anslutning till examensorganisationen International Baccalaureate Organisation och särskilt bidrag till sådana utbildningar, riksinternatskolor, internationella grund- och gymnasieskolor, kostnader för utlandssvenska elevers skolgång i Sverige och ersättning för kostnader för nordiska elever på gymnasial nivå samt ersättning för personskada till elev på gymnasial nivå.

Regeringen informerar om att Statens skolverk har haft i uppdrag att se över systemet med särskilt verksamhetsstöd. Redovisningen av uppdraget har överlämnats till Gymnasiekommittén 2000 som underlag för kommitténs överväganden. I avvaktan på regeringens ställningstaganden med anledning av kommitténs kommande förslag behålls verksamhetsstöden i stort sett oförändrade. Regeringen informerar vidare om att en utvärdering av överenskommelsen om nordisk utbildningsgemenskap på gymnasial nivå är planerad under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2003.

Regeringen har beräknat anslaget till 117 184 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet.

25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 84 676 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:12 *Bidrag till svensk undervisning i utlandet*.

Propositionen

Under anslaget beräknas bidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Enligt bestämmelserna (SFS 1994:519) lämnas statsbidrag till huvudmannen för en svensk utlandsskola, distansundervisning, kompletterande svenskundervisning och undervisning vid utländsk skola (internationell skola). Även löneförmåner m.m. som tillkommer nationellt anställda lärare m.fl. vid Europaskolorna bekostas under anslaget, liksom bidrag till Riksförbundet Sverigekontakt.

Regeringen har beräknat anslaget till 84 676 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet.

25:13 Nationellt centrum för flexibelt lärande

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 101 417 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:13 *Nationellt centrum för flexibelt lärande*. Motionsyrkandet med förslag om annat anslagsbelopp bör avslås. Jämför *särskilt yttrande 2 (fp)*.

Propositionen

Myndighetens uppdrag är att utveckla metoder för distansutbildning och flexibelt lärande samt att utgöra stöd till kommunerna på detta område. I uppdraget ingår att utveckla och tillhandahålla gymnasial vuxenutbildning i form av distansutbildning, tillhandahålla fortbildning för lärare, skollärdare och cirkelledare om arbetssätt och metoder vid användning av medieburet material, tillhandahålla beskrivande information om det aktuella utbudet av Internetbaserad programvara samt vara en nätburen informationscentral för IT-stödd distansutbildning. Myndigheten skall också förmedla medel till och

på annat sätt stödja projekt som syftar till att utveckla distansutbildning och flexibelt lärande samt följa och informera om forskning och utvecklingsarbete rörande distansutbildning och flexibelt lärande i andra länder. Nationellt centrum för flexibelt lärande ansvarar också tillsammans med Specialpedagogiska institutet för att utveckla läromedel som riktar sig till studerande inom vuxenutbildning och folkbildning som har teckenspråk som första språk.

Regeringen har beräknat anslaget till 101 417 000 kr.

Motionen

Folkpartiet föreslår i motion 323 yrkande 27 (i denna del) en minskning av anslaget med 30 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens anslagsberäkning och avstyrker därmed motionsyrkandet.

25:14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 155 804 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:14 *Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildningen*.

Propositionen

Anslaget finansierar statsbidrag till kompletterande skolor enligt förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar, vissa andra skolor och viss kursverksamhet. Från anslaget utgår också medel till försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet enligt särskilda regeringsbeslut, utveckling av svenskundervisning för invandrare och validering. Slutligen utgår också bidrag till Internationella programkontoret för utbildningsområdet och Högskolan för lärarutbildning och kommunikation i Jönköping AB för viss verksamhet samt till Samernas utbildningscentrum.

Regeringen informerar om att en översyn av kompletterande utbildningar kommer att genomföras av Skolverket.

Regeringen har beräknat anslaget till 155 804 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet.

25:15 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 50 000 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:15 *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet*. Motionsyrkanden om att anslaget skall avskaffas och om en annan beräkning av anslaget bör avslås. Jämför *särskilda yttranden 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c)*.

Propositionen

Anslaget finansierar bidrag till fackliga organisationer, Företagarnas riksförbund, Handikappförbundens samarbetsorgan och Sveriges fiskares riksförbund för uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor. Syftet med den uppsökande verksamheten är att bredda intresset hos vuxna för studier och utbildning. Syftet med utbildningen i samhällsfrågor är att förtroendevalda inom organisationerna skall kunna fördjupa sina kunskaper inom för samhällsutvecklingen centrala områden.

Regeringen har beräknat anslaget till 50 000 000 kr.

Motionerna

Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet (mot. 2002/03:Ub558 yrkande 9, 2002/03:Ub418, i denna del, respektive 2002/03:Ub503, i denna del) föreslår att anslaget avskaffas då man säger nej till fackliga bidrag. Folkpartiet föreslår en minskning av anslaget med 40 miljoner kronor (2002/03:Ub323 yrkande 27, i denna del).

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens anslagsberäkning och avstyrker därmed motionsyrkandena. Utskottet anser liksom tidigare (senast i budgetbetänkandet för 2002) att de berörda organisationernas medverkan i arbetet med att stimulera vuxna till studier är värdefull. Det är viktigt att vuxenutbildningen kommer så många grupper som möjligt till del.

25:16 Statligt stöd för utbildning av vuxna**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 1 784 378 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:16 *Statligt stöd för utbildning av vuxna*. Motionsyrkanden med förslag om avskaffande av anslaget eller andra anslagsbelopp bör avslås.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m)* och *2 (fp)*.

Riksdagen bör även avslå yrkandena om fördelningen av årsstudieplatserna inom vuxenutbildningen.

Jämför *reservation 12 (c)*.

Propositionen

Vid årsskiftet 2002/03 upphör Kunskapslyftet som ett särskilt projekt och ett nytt riktat statsbidrag till kommunal vuxenutbildning införs den 1 januari 2003 efter ett riksdagsbeslut våren 2001 (prop. 2000/01:72, bet. UbU15, rskr. 29). Från det nya anslaget finansieras statsbidrag enligt förordningen (2002:398) om statligt stöd för utbildning av vuxna. Under anslaget beräknas även medel för en förstärkning av vuxenutbildningen för utvecklingsstörda. Regeringen uppger att det föreslagna statsbidraget motsvarar ca 46 500 platser i kommunal vuxenutbildning.

Regeringen har beräknat anslaget till 1 784 378 000 kr.

Motionerna

Moderaterna yrkar i motion 2002/03:Ub558 yrkandena 10, 11 och 21 att anslagen 25:16 *Statligt stöd för utbildning av vuxna* och 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* avskaffas och att ett nytt anslag, *Vuxnas utbildning*, införs. Under det nya anslaget anvisas medel för Kunskapslyftet, folkhögskolor och kvalificerad yrkesutbildning. Moderaterna beräknar det nya anslaget till 3 294 331 000 kr. Förutom de medel som regeringen beräknat under 25:16 och 25:18 föreslår Moderaterna att 900 miljoner kronor överförs från utgiftsområde 17, anslag 25:1 *Bidrag till folkbildningen*. Anslagsramen enligt Moderaterna utrymme för en kraftig ökning av antalet platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen. För 2003 anslås medel för motsvarande 21 200 platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen och medel för folkhögskoleutbildning motsvarande 20 000 platser.

Folkpartiet föreslår i motion 2002/03:Ub323 yrkande 27 (i denna del) att anslaget minskas med 700 miljoner kronor.

När det gäller *fördelningen av studieplatser* begär Centerpartiet ett tillkännagivande att studieförbunden bör tillföras 5 000 platser åren 2003–2005 genom en omfördelning av det totala antalet årsstudieplatser för vuxenutbildningen (2002/03:Ub429 yrkande 19). I motion 2002/03:Ub447 (s) begärs ett tillkännagivande att staten bör ta större hänsyn till regionernas utbildnings-

nivå och arbetslöshet. Om alla regioner skall kunna svara upp mot de behov som arbetsmarknaden har måste de arbetslösa utbildas i högre utsträckning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till regeringens beräkning av anslaget och fördelningen av studieplatser. Utskottet behandlade ett motsvarande yrkande om förändrad anslagsstruktur i budgetbetänkandet för 2002. Utskottet fann inte någon anledning att ändra strukturen och menade att verksamheten inom de två utbildningsformerna *Statligt stöd för utbildning av vuxna* och *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* uppvisar sådana olikheter att det inte vore lämpligt med ett gemensamt anslag.

Enligt riksdagens beslut våren 2001 är målet för vuxnas lärande att alla vuxna skall ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning. Platserna fördelas från den 1 januari 2003 med hänsyn tagen till kommunens andel av icke sys-selsatta enligt Statistiska centralbyråns senaste statistik om förvärvsintensitet i åldrarna 24–65 år. Utskottet anser, i likhet med tidigare, att denna platsfördelning innebär en rimlig prioritering.

25:17 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 14 727 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:17 *Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning*.

Propositionen

Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning har bl.a. till uppgift att ha ett övergripande nationellt planeringsansvar och lämna förslag om de ekonomiska ramarna för den kvalificerade yrkesutbildningen, följa upp, främja utvecklingen av, samt informera och sprida kunskap om den kvalificerade yrkesutbildningen.

Regeringen har beräknat anslaget till 14 727 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det föreslagna beloppet.

25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet, 609 953 000 kr, för budgetåret 2003 under anslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*. Motionsyrkanden med förslag om andra anslagsbelopp bör avslås. Riksdagen bör också avslå yrkandena rörande antalet studieplatser inom den kvalificerade yrkesutbildningen.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m) och 4 (c)*.

Utskottet föreslår också att regeringen bemyndigas att under 2003 besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 1 556 070 000 kr under åren 2004–2007.

Propositionen

Anslaget finansierar statsbidrag och gemensamma kostnader för kvalificerad yrkesutbildning. Regeringen informerar om att anslagssparandet på 377 000 000 kr för 2001 härhör dels från utbildningsplatser som inte kommit till stånd eller inte utnyttjats i den omfattning som planerats, dels från att statens kostnad per utbildningsplats varit lägre än budgeterat. Med hänsyn till att anslagssparande regelmässigt uppstår samt till behovet att begränsa de statliga utgifterna för 2003, avser regeringen att budgetåret 2003 innehålla 200 miljoner kronor av anslaget. Regeringen menar dock att de för verksamheten disponibla medlen bör medge en i huvudsak oförändrad faktisk omfattning av verksamheten. Det bör ankomma på Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning att slutligt avgöra antalet utbildningsplatser. Regeringen har beräknat anslaget till 609 953 000 kr.

Regeringen föreslår också att under 2003, i fråga om ramanslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*, besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare åtagande uppgår till högst 1 556 070 000 kr under 2004–2007.

Motionerna

I motion 2002/03:Ub558 yrkandena 11 och 21 föreslår Moderaterna att anslaget utgår samtidigt som ett nytt anslag införs, *Vuxnas utbildning* (jfr under anslag 25:16 ovan). När det gäller antalet platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen föreslår Moderaterna en fördubbling av antalet studieplatser. De nya platserna skall tillkomma utöver de som redan finns i påbyggnadsutbildningarna och kompletterande skolor (mot. 2002/03:A321 yrkande 5).

Centerpartiet föreslår ytterligare 54 miljoner kronor till anslaget (mot. 2002/03:Ub503, i denna del). Centerpartiet pekar på att det finns ett stort behov av kvalificerad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå, och man vill

därför öka antalet platser för den kvalificerade yrkesutbildningen för att tillgodose näringslivets efterfrågan. Centerpartiet understryker också vikten av att en hög kvalitet bibehålls vid en ökning av antalet utbildningsplatser. I motion 2002/03:Ub429 yrkande 14 begär Centerpartiet ett tillkännagivande att ytterligare platser skall tillföras den kvalificerade yrkesutbildningen.

I motion 2002/03:Ub257 (c) föreslås att fler platser skall inrättas inom den kvalificerade yrkesutbildningen. Motionären menar att det är värdefullt att kunna erbjuda utbildning till flera orter, bl.a. för att kunna utveckla lokala näringar och erbjuda vidareutbildning för ungdomarna på orten. Även i motion 2002/03:Ub404 (s) föreslås att antalet platser bör öka inom den kvalificerade yrkesutbildningen eftersom den betyder mycket för orter som har svårt att få kvalificerad arbetskraft. En ökad volym skulle enligt motionären förbättra möjligheterna att tillgodose behoven i landets olika delar och dessutom säkra en regional spridning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i det föregående behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om att anslaget skall avskaffas. Övriga motionsyrkanden bör enligt utskottets mening också avslås av riksdagen. Vad gäller tillgången till utbildningsplatser stöder utskottet regeringens uppfattning att i nuläget inte utöka omfattningen av den kvalificerade yrkesutbildningen. Utskottet har av regeringen erfarit att den i budgetpropositionen aviserade utgiftsbegränsningen på anslaget om 200 miljoner kronor för år 2003 kommer att begränsas. Bedömningen är att det därmed kommer att bli möjligt att också starta helt nya kvalificerade yrkesutbildningar även under 2003. Utskottet anser att den kvalificerade yrkesutbildningen på sikt bör stärkas. Utskottet vill i sammanhanget peka på det stora anslagssparande som har funnits på anslaget under ett antal år. Anslagssparandet tyder på svårigheter att planera verksamheten från år till år. Utskottet anser därför att det är rimligt att Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning avgör antalet studieplatser inom den ekonomiska ram som riksdagen fastställer. En större flexibilitet kan då uppnås vilket bör förenkla planeringen för myndigheten. Utskottet utgår alltså ifrån att verksamheten under 2003 i stort sett kommer att vara oförändrad i förhållande till 2002.

Utskottet föreslår slutligen att riksdagen bemyndigar regeringen att fatta beslut om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare åtaganden uppgår till högst 1 556 070 000 kr under åren 2004–2007.

3 Högskoleverksamhet

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet avsnitt 7 i budgetpropositionen och regeringens förslag när det gäller anslag till universitet och högskolor (anslagen 25:19–25:74) för budgetåret 2003 samt motioner i anslutning till dessa.

Utskottet tar därefter upp ett antal motionsyrkanden om principer för resursfördelningen och om dimensionering och lokalisering av utbildning.

Resultat

Regeringen ger i propositionen en sammanfattande redovisning av *utbildningsverksamhetens omfattning* t.o.m. år 2001. Redovisningen bygger på statistik från Statistiska centralbyrån (SCB), den s.k. NU-databasen på Högskoleverket och på Högskoleverkets årsrapport 2002, som avser år 2001.

Den grundläggande högskoleutbildningen omfattade år 2001 totalt drygt 268 000 helårsstudenter, vilket är en ökning med 4 % från året dessförinnan. Ökningen har relativt sett varit kraftigast – 6 % – vid de högskolor (utom vårdhögskolor och konstnärliga högskolor) som inte är universitet. Den minsta ökningen – 2 % – skedde vid konstnärliga högskolor. Antalet högskolenyborjare ökade något mindre, nämligen med 3 % i riket som helhet. Andelen högskolenyborjare från arbetarhem har ökat, men den är fortfarande låg i förhållande till motsvarande andel i befolkningen. De studerandes sociala bakgrund varierar mycket mellan olika utbildningar. Av helårsstudenterna var 58 % kvinnor, samma andel som föregående år. Andelen kvinnor bland högskolenyborjarna ökade med en procentenhet till 59 %. Könsfördelningen var sned bland de examinerade från flertalet av de stora grundutbildningarna.

I forskarutbildningen ökade antalet nyborjare med 16 % jämfört med år 2000. Den nedgång i antalet nya doktorander som följde efter 1998 års reform av forskarutbildningen har därmed brutits. Andelen kvinnor bland de nya doktoranderna ökade mellan åren 2000 och 2001 med två procentenheter till 47 %.

I budgetpropositionerna för 2001 och 2002 har regeringen redovisat *examinationsmål* för vissa utbildningar i den grundläggande högskoleutbildningen och för forskarutbildningen inom olika vetenskapsområden. Målen avser perioden 2001–2004. Regeringen har också satt upp planeringsmål för den därpå följande fyraårsperioden, dvs. 2005–2008.

För magisterexamen med ämnesdjup och för lärarexamen med inriktning mot tidigare år har antalet examina 2001 varit så stort att det finns anledning att räkna med att examensmålen för fyraårsperioden kommer att uppfyllas. Antalet civilingenjörs- och arkitektexamina, sjuksköterskeexamina och lärarexamina med inriktning på senare år låg på 22, 22 respektive 21 % av det antal som utgör mål för fyraårsperioden. För högskoleingenjörsexamen har regeringen inte preciserat något antal, men föreskrivit att antalet sådana examina skulle öka 2001 jämfört med närmast föregående år. Detta har också skett, men ökningen var endast 3 procentenheter. Under tioårsperioden 1990/91–2000/01 har antalet examina inom det tekniska området mer än fördubblats, främst genom andra tekniska examina än civilingenjörsexamen. För perioden 2005–2008 har regeringen satt som mål att antalet psykologexamina skall öka. Antalet nyborjare i psykologutbildning har ökat mellan 2000 och 2001 från 348 till 457. Regeringen gör bedömningen att med en fortsatt

antagning av den omfattningen har det lagts en grund för att examinationen skall nå den nivå som regeringen fastställt som mål.

Antalet examina i forskarutbildningen 2001 uppgick för samtliga vetenskapsområden till en fjärdedel eller mer av det som satts som mål för fyraårsperioden 2001–2004. Inom det tekniska vetenskapsområdet var antalet examina totalt i landet 25 % av målet för perioden. Motsvarande andel för det humanistisk-samhällsvetenskapliga området var 31 % och för Sveriges lantbruksuniversitet 36 %. En fortsatt hög examination i forskarutbildningen är angelägen, anser regeringen. Mot bakgrund av satsningen på forskarskolor bör enligt regeringens bedömning en avsevärd ökning kunna ske under nästa fyraårsperiod.

De utbildningsuppdrag som lärosätena haft år 2001 för antalet helårsstudenter totalt i den grundläggande utbildningen har uppfyllts eller överträffats av 10 statliga lärosäten samt Högskolan i Jönköping som har enskild huvudman. Övriga 17 statliga lärosäten samt Chalmers tekniska högskola (med enskild huvudman) har haft färre helårsstudenter än deras uppdrag omfattade. Längst ifrån att uppfylla målet låg Högskolan på Gotland (74 %) och Mitthögskolan (75 %). Totalt hade universiteten och högskolorna 98 % av det antal helårsstudenter som regeringen angett som utbildningsuppdrag. De konstnärliga högskolorna har inte haft något uppdrag av detta slag.

Regeringen har också föreskrivit att ett visst antal helårsstudenter skulle finnas inom de naturvetenskapliga och tekniska områdena. Dessa uppdrag har totalt för riket uppfyllts till 87 %. Detta är en minskning jämfört med föregående år då motsvarande andel var 93 %. Uppdraget när det gäller helårsstudenter inom naturvetenskapligt och tekniskt område uppfylldes 2001 endast av två lärosäten, nämligen Lunds och Linköpings universitet. Längst ifrån att uppfylla uppdraget låg Högskolan på Gotland, Högskolan Dalarna, Växjö universitet och Mitthögskolan (55, 70, 70 respektive 72 %).

Av de 35 statliga lärosätena samt Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping hade 2001 endast 13 tillräckligt antal helårsstudenter och helårsprestationer för att helt kunna utnyttja sitt takbelopp. Totalt för riket redovisades helårsstudenter och helårsprestationer år 2001 i en omfattning som motsvarar 95 % av takbeloppen. De högskolor som låg längst ifrån att kunna utnyttja takbeloppet var Högskolan på Gotland och Mitthögskolan (63 respektive 76 %).

Sju lärosäten hade år 2001 ett *särskilt åtagande med anledning av försvarsomställningen*. Dessa lärosäten har erbjudit personer som har berörts av försvarsomställningen olika former av utbildningar. Intresset för utbildningarna har dock varit svagt, och de personer som förlorat arbetet på grund av försvarsomställningen har fått andra arbeten. Regeringen konstaterar att samtliga sju lärosäten har fullgjort sitt särskilda åtagande.

Den *naturvetenskapliga och tekniska utbildningen med särskilt vuxenstudiestöd* hade år 2001 sammanlagt 2 078 helårsstudenter. Antalet studenter i utbildningen minskar, eftersom ingen nyantagning skett efter höstterminen 1998. Budgetåret 2002 är det sista då lärosätena får särskilda medel för denna

utbildning. Regeringen avser att under hösten uppdra åt Högskoleverket och Centrala studiestödsnämnden att utvärdera denna särskilda satsning.

Lärosätena har redovisat sina åtgärder när det gäller *samverkan med det omgivande samhället*. Fler lärosäten än tidigare beskriver att samverkan bedrivs på ett integrerat sätt i verksamheten och med ömsesidighet i förhållande till det omgivande samhället. Endast ett lärosäte redovisar att det följer upp studenterna efter avslutad utbildning. Många lärosäten förefaller enligt regeringen sakna en uppföljande och utvärderande del i samverkansarbetet över huvud taget.

Högskoleverket har haft i uppdrag att kartlägga och analysera hur högskolans utbildningsutbud bättre skall kunna svara mot framtida behov på arbetsmarknaden och därigenom bidra till ökad sysselsättning och tillväxt. Verket har funnit många konkreta exempel på hur avnämare och utbildningsansvariga vid högskolan interagerar i långsiktiga planeringsprocesser, vilket har förnyat utbildningsutbudet. På åtskilliga håll är också samverkansprocesserna mellan högskolan och arbetslivet under fortsatt målmedveten utveckling. I årsredovisningarna för 2001 beskriver ett drygt tiotal lärosäten hur arbetsmarknadens behov av kompetens på olika sätt påverkar utbildningarnas innehåll och uppläggning.

I svar på en enkät från Näringsdepartementet har 23 lärosäten uppgett att de under perioden 1999–2001 deltagit i arbetet på regionala tillväxtavtal. De viktigaste positiva erfarenheterna av detta arbete anser de vara det utökade och stärkta kontaktnätet och att kontakterna till viss del har systematiserats. En del lärosäten lyfter i sina årsredovisningar för 2001 fram andra regionala samarbeten, bl.a. olika initiativ för att skapa regionala s.k. innovationssystem. Teknikparker och centrumbildningar av olika slag är vanliga exempel på lokal och regional samverkan.

Regeringens bedömning är att universiteten och högskolorna i allt högre grad samverkar med det omgivande samhället, och att samverkan bör fortsätta att utvecklas och högskolans roll i det livslånga lärandet stärkas.

Det *internationella samarbetet inom högre utbildning* består bl.a. av student- och forskarutbyten. Inom Erasmusprogrammet reste 2 726 studenter ut från Sverige och 4 924 studenter in. Tendensen är att Erasmus inte längre expanderar. Internationella programkontoret för utbildningsområdet har fått i uppdrag att analysera det sjunkande antalet utresande studenter och det relativt låga antalet lärare inom Erasmus. Även Nordplus (Nordiska ministerrådets utbytesprogram inom högre utbildning) har minskat i omfattning de senaste åren. Ett fåtal lärosäten redovisar utbyten i Linnaeus-Palmeprogrammet.

Ett antal lärosäten redovisar en kraftig ökning av antalet kurser på engelska.

Under rubriken *Jämställdhet och genusperspektiv* redovisar regeringen att studievalen fortfarande är könsbundna och att kvinnorepresentationen är låg i vissa lärarkategorier. En fjärdedel av alla kurser har en jämn könsfördelning bland studenterna, dvs. högst 60 % tillhör det ena könet. Andelen studenter som går på kurser med jämn könsfördelning har ökat från 25 till 27 %. Insat-

ser görs på lärosätena för att nå en jämnare könsbalans, men denna strävan ges lägre prioritet än insatser som syftar till en generell ökad rekrytering. Störst insatser görs på manligt dominerade utbildningar. Andelen kvinnor som tar examen inom de mansdominerade utbildningarna ökar, medan motsvarande inte gäller män inom kvinnodominerade utbildningar. Fler kvinnor än män tar ut examen inom den grundläggande utbildningen.

Till forskarutbildning går betydligt fler av männen än av kvinnorna vidare (4,4 % av kvinnorna, 9,8 % av männen). Eftersom fler kvinnor än män tar ut examen inom den grundläggande utbildningen utgör männen dock bara 55 % av nybörjarna i forskarutbildningen. Högst andel kvinnor i forskarutbildningen finns inom det medicinska vetenskapsområdet och lägst andel inom det tekniska. Under den senaste tioårsperioden har andelen kvinnor bland dem som disputerar ökat med 11 procentenheter till 41 % år 2001.

Andelen kvinnor bland lärarna i högskolan fortsätter att öka, men fördelningen ser olika ut beroende på personalkategori. Lägst är andelen bland professorerna, där den 2001 låg på 14 %. Möjligheten för lektorer med tillräcklig vetenskaplig och pedagogisk kompetens att inom ramen för sin anställning, dvs. utan att söka en särskilt utlyst befattning, befordras till professorer har utnyttjats i lägre grad av kvinnliga lektorer, men bland dem som ansökt om befordran har lika stor andel av kvinnorna som av männen också blivit befordrade.

Högskoleverkets arbete med att utveckla modeller för att integrera genusperspektiv i jurist- och ekonomutbildningarna har visat sig framgångsrikt. Verket har också tillsammans med Nationella sekretariatet för genusforskning och Vetenskapsrådet börjat ge ut en skriftserie om genusforskning och hur genusperspektiv kan användas i utbildning och forskning inom olika områden.

Regeringen anser att det är av stor vikt att lärosätena dels gör riktade insatser på utbildningar med ojämn könsfördelning, dels i sitt generella rekryteringsarbete införlivar kön som relevant faktor jämte etnicitet och social bakgrund. Vidare är det viktigt att andelen kvinnor inom professorskåren fortsätter att öka. Lärosätena bör därför intensifiera sitt arbete med att nå rekryteringsmålen och i högre grad öka andelen kvinnor på olika chefspositioner inom högskolan.

Under 2001 hade Högskoleverket och 29 statligt finansierade lärosäten uppdrag att genomföra s.k. fullt *miljöledningssystem* och ytterligare sex mindre lärosäten ett mindre omfattande sådant uppdrag. Flera av de lärosäten som haft miljöledningsansvar under tre år eller längre tid kan påvisa konkreta resultat vad gäller minskning av sin direkta miljöpåverkan. Arbetet med miljöledningen har bl.a. lett till miljörevidering av kursplaner, nystart av forskningsprojekt med relevans för ett uthålligt samhälle samt till ett avsevärt sparande när det gäller resande med flyg eller bil.

Enligt regeringens bedömning bör arbetet med miljöledningssystem fortsätta och integreras i den ordinarie verksamheten vid lärosätena.

Lärosätenas *redovisning av kompetensförsörjning* visar att personalomsättningen inom universitets-, högskole- och forskningsmyndigheterna är ungefär densamma som för statliga myndigheter totalt. Ett antal lärosäten har framfört att utbyggnaden av högskolan har medfört en hård arbetsbelastning för lärarna. Kvinnornas genomsnittslöner (omräknade till heltidslöner) är klart lägre än männens inom de statliga myndigheterna totalt. Detta gäller också för universitets- och högskolemyndigheterna. Flera lärosäten strävar efter att öka andelen lärare som har forskarutbildning och möter därvid en hårdnande konkurrens. Problemet är särskilt stort inom vårdutbildningen. Svårigheterna att rekrytera personal beräknas öka kraftigt inom några år i samband med att de stora pensionsavgångarna äger rum.

Försöksverksamhet med *nyckeltal* avseende forskarutbildning och grundutbildning har genomförts respektive pågår. Regeringen avser att återkomma om de samlade erfarenheterna, när även det försöksprojekt som nu pågår är avslutat.

Anslag till universitet och högskolor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar anslagen till universitet och högskolor för budgetåret 2003 enligt regeringens förslag. Det innebär:

<i>Anslag till de statliga universiteten och högskolorna för grundläggande utbildning</i>	15 376 222 tkr
<i>Anslag till de statliga universiteten och högskolorna för forskning och forskarutbildning</i>	7 724 123 tkr
<i>25:71 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.</i>	1 875 181 tkr
<i>25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.</i>	554 204 tkr
<i>25:73 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.</i>	341 243 tkr
<i>25:74 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning</i>	1 730 619 tkr

Motionsyrkanden om andra anslagsbelopp eller anslagsvillkor bör avslås.

Jämför särskilda yttranden 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Propositionen

Regeringens förslag till anslagsbelopp under anslagen 25:19–25:74 framgår av sammanställningen i *bilaga 2* till detta betänkande.

Den **grundläggande högskoleutbildningen** har sedan 1997 befunnit sig under stark expansion. Regeringen har som långsiktigt mål att 50 % av en årskull skall ha börjat studera i högskolan vid 25 års ålder.

I budgeten för 2002 tillfördes medel för ytterligare ca 10 550 helårsstudenter fr.o.m. den 1 juli. Regeringen har i årets budgetproposition beräknat medel för halvårseffekten av denna utbyggnad. Likaså har regeringen beräknat anslagen med hänsyn till den utbyggnad av sjuksköterskeutbildningen som inleddes 2001 och den ytterligare utbyggnad 2003 som aviserades i förra årets budgetproposition (prop. 2001/02:1 utg.omr. 16 s. 97). Regeringen har också tagit hänsyn till behovet av resurser för att genomföra den reformerade lärarutbildningen, som bl.a. innebär att studietiden för vissa slag av lärarverksamhet förlängs och att större delar av utbildningen hänförs till utbildningsområden med högre ersättningsbelopp.

Den utbyggnad av grundutbildningen som ligger till grund för de anslagsbelopp som regeringen nu föreslår är dock inte så stor som regeringen tidigare hade räknat med att föreslå för 2003. För 2003 finns ett generellt besparingskrav på 0,7 % som gäller för anslag för förvaltnings- och investeringsändamål (prop. 2002/03:1 vol. 1 s. 149). För den grundläggande högskoleutbildningens del har regeringen valt att tillgodose detta genom att minska utbyggnaden av platser i stället för att generellt minska ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer. De nu föreslagna anslagsbeloppen för grundutbildning innebär en ökning med 187 118 000 kr, vilket enligt uppgift från Utbildningsdepartementet motsvarar en ökning med totalt ca 2 900 helårsplatser. Den utbyggnad som föreslås för 2003 gäller även Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping, som får statsbidrag under anslaget 25:71 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.*

För att uppnå ett effektivare resursutnyttjande föreslår regeringen en viss omfördelning mellan lärosätena, så att resurser förs från lärosäten med svårigheter att rekrytera tillräckligt många studenter till lärosäten som bedöms kunna göra detta.

Anslagsbeloppen till grundläggande utbildning har också tillförts sammanlagt 102,5 miljoner kronor som en fortsatt kvalitetsförstärkning av humanistisk, samhällsvetenskaplig, juridisk och teologisk utbildning. I budgeten för 2002 tillfördes för detta ändamål 100 miljoner kronor. Vidare har anslagsbeloppen beräknats för en kvalitetsförstärkning av utbildningsområdet vård med sammanlagt 193,5 miljoner kronor. I båda fallen har ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer justerats uppåt.

Regeringen har också tillfört anslagen till grundutbildning sammanlagt 10 miljoner kronor för de merkostnader som följer av ett nytt avtal mellan staten och Bonus Presskopias medlemsorganisationer om kopiering inom högskoleområdet. Anslagen har vidare pris- och löneomräknats med 2,46 %.

Lärosätenas premier för de statliga avtalsförsäkringarna har de senaste åren finansierats från ett särskilt anslag inom utgiftsområde 16. Regeringen har i regleringsbrev fördelat anslaget mellan lärosätena. I årets budgetproposition har i stället medlen för dessa premier förts över till respektive lärosätes anslag

till grundläggande utbildning och till forskning och forskarutbildning. Utbildningsdepartementet har i en skrivelse till utskottet den 4 november meddelat en rättelse av uppgifterna i budgetpropositionen om hur det sammanlagda beloppet är fördelat mellan de två slagen av anslag. Förändringen medför att också ersättningsbeloppen för helårsstudenter i grundutbildningen höjs i förhållande till uppgifterna i propositionen. Uppräkningen på grund av premierna blir 3,5 %.

Anslaget 25:19 *Uppsala universitet: Grundutbildning* har tillförts 2 miljoner kronor för sekretariatet för Östersjöuniversitetet (Baltic University Programme) och drygt 1,5 miljoner kronor för nationellt resurscentrum i biologi och bioteknik, som tidigare finansierats under anslaget 25:3 *Utveckling av skola och barnomsorg*.

Anslaget 25:25 *Stockholms universitet: Grundutbildning* har tillförts ytterligare drygt 4 miljoner kronor på anslagsposten för stöd till studenter med funktionshinder. Stockholms universitet har i uppdrag att fördela medel för detta till de lärosäten som har stora kostnader för sådant pedagogiskt stöd.

Anslaget 25:29 *Linköpings universitet: Grundutbildning* har tillförts drygt 1,5 miljoner kronor för ett nationellt resurscentrum i teknik, som tidigare finansierats under anslaget 25:3 *Utveckling av skola och barnomsorg*.

Anslaget 25:31 *Karolinska institutet: Grundutbildning* har minskats med 102 000 kr som i stället anvisats på anslaget 25:63 *Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning*. Medlen avser viss undervisning i fysiologi.

Anslaget 25:39 *Växjö universitet: Grundutbildning* har minskats med 10 329 000 kr som avser verksamhet inom ämnesområdet biovetenskap. Motsvarande belopp har tillförts anslaget 25:49 *Högskolan i Kalmar: Grundutbildning*.

Anslagen till **forskning och forskarutbildning** har i regeringens förslag tillförts medel i enlighet med vad som i förra årets budgetproposition angavs som planeringsförutsättningar för 2003. Således har universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm, Umeå och Linköping tillförts sammanlagt 17,9 miljoner kronor för förstärkning av humanistisk forskning. De tre nya universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro samt de högskolor som har vetenskapsområde har tillförts 63,9 miljoner kronor. Linköpings universitet har tillförts medel för den tekniska forskningen vid Campus Norrköping och Luleå tekniska universitet medel för gruvteknisk forskning. De universitet som utsetts till värdunderuniversitet för de 16 nationella forskarskolorna har tillförts sammanlagt 57 miljoner kronor för dessa. Umeå universitet och Luleå tekniska universitet har tillförts medel till forskningsverksamheten vid Kiruna rymd- och miljöcampus.

Därutöver har anslagen förstärkts på följande punkter.

Tre lärosäten har tillförts medel för nya professorer som inrättas för att åstadkomma en jämnare könsfördelning. Lunds universitet får medel för en professur med inriktning mot tumörbiologi, Göteborgs universitet för en professur med inriktning på hydrosfärteknik och Högskolan i Halmstad för en professur med inriktning mot tillämpad matematik.

Anslaget 25:20 *Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning* har tillförts 945 000 kr för att universitetet skall ta över metallbiologisk forskning från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Bedömningen är att verksamhetens inriktning mot humanmedicin därmed skall säkras. Verksamheten har tidigare finansierats inom utgiftsområde 23 *Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar*.

Anslaget 25:22 *Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning* har tillförts 3 miljoner kronor för att ta över verksamhet med klimatforskning. Denna har tidigare finansierats inom utgiftsområde 14 *Arbetsliv*.

Anslaget 25:26 *Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning* har tillförts 1 miljon kronor för att universitetet skall anställa en professor i Stockholms historia.

Anslaget 25:34 *Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning* har tillförts 6 miljoner kronor för förstärkning av den tekniska forskningen i södra Storstockholm.

Fem miljoner kronor, som avser forskningsområdet biovetenskap, har flyttats från anslaget 25:40 *Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning* till 25:50 *Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning*.

Även anslagen till forskning och forskarutbildning har löne- och prisomräknats med 2,46 % och tillförts medel för premierna för de statliga avtalsförsäkringarna.

Anslaget 25:73 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.* har förstärkts med 37,5 miljoner kronor i enlighet med tidigare lämnade planeringsförutsättningar. Beloppet är fördelat mellan de konstnärliga högskolorna, Idrottshögskolan i Stockholm och tio andra mindre högskolor. Professuren vid Högskolan i Halmstad med inriktning på tillämpad matematik finansieras under detta anslag. Idrottshögskolan i Stockholm föreslås ta över en professur i tillämpad fysiologi från Karolinska institutet. Medel för denna har beräknats under detta anslag. Högskolan i Gävle föreslås ta över verksamhet som avser forskning om belastningsskador och som hittills har finansierats under utgiftsområde 14 *Arbetsliv*. Medel för denna har också beräknats under detta anslag.

Anslaget 25:71 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* finansierar statsbidrag till högre utbildning och forskning som bedrivs av enskilda utbildningsanordnare, i många fall med stöd av avtal som staten ingått med vederbörande. Ytterligare en enskild utbildningsanordnare föreslås få statsbidrag, nämligen Beckmans skola AB. Regeringen har för avsikt att i enlighet med lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina besluta om tillstånd för Beckmans skola AB att utfärda konstnärlig högskoleexamen i konst och design. En förutsättning skall vara att inga avgifter tas ut av studenterna.

De höjda ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer inom utbildningsområdet humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi och inom utbildningsområdet vård har beaktats också när det gäller detta anslag.

För Chalmers tekniska högskola AB har regeringen beräknat ett tillskott med 2,5 miljoner kronor som planerings- och utvecklingsmedel för en satsning på magisterutbildning i industriell design.

Anslaget 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. används för verksamhet inom högskoleområdet för vilken medel inte har ställts till förfogande under annat anslag. Anslaget används också för bidrag till Svenska studenthemmet i Paris och till Sveriges Förenade Studentkårer.

Under anslaget finns bl.a. medel för Rekryteringsdelegationen och för extra per capita-ersättning inom Sveriges nätuniversitet. Den anslagspost som avser s.k. särskilda lärarutbildningar (SÄL) föreslås få ett tredubblat belopp jämfört med innevarande budgetår. Anslagsposten Till regeringens disposition har nästan halverats, jämfört med innevarande budgetår.

Anslaget 25:74 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning används för ersättning till vissa landsting enligt avtal om samarbete om läkarutbildning och forskning m.m. samt om samarbete om tandläkarutbildning och forskning m.m. Avtalen har sagts upp av staten och upphör att gälla vid utgången av 2003. En särskild utredare arbetar sedan juni 2001 med att förhandla fram en ny överenskommelse med sjukvårdshuvudmännen om ett nytt system för ersättningen.

Motionerna

Oppositionspartiernas förslag beträffande anslagen 25:19–25:74 redovisas i *bilaga 2* till detta betänkande i en kolumn för varje parti.

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2002/03:Ub558 att anslagen 25:19–25:70 avskaffas (yrkande 12). Motionärerna vill under ett nytt anslag (i *bilaga 2* kallat 25:88 *Grundläggande högskoleutbildning*) anvisa 15 522 274 000 kr, vilket är drygt 146 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit under de grundutbildningsanslag som Moderaterna vill avskaffa (yrkande 22). Det nya anslaget skall fördelas mellan lärosätena med utgångspunkt i studenternas val, heter det i motionen. Vidare vill Moderaterna under ett nytt anslag (i *bilaga 2* kallat 25:89 *Forskning och forskarutbildning*) anvisa 8 345 681 000 kr, vilket är drygt 621 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit under de anslag till forskning och forskarutbildning som Moderaterna vill avskaffa (yrkande 23). Syftet är att ge den fria forskningen en välbehövlig förstärkning och stärka finansieringen av doktorander. Moderaterna vill öka anslaget 25:41 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* med 20 miljoner kronor för att trygga möjligheterna för att bedriva utbildning och forskning i alternativa former (yrkande 13). Anslaget 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* föreslås minskat med 55 miljoner kronor (yrkande 14). Moderaterna vill avskaffa Rekryteringsdelegationen, för vilken regeringen beräknat knappt 40 miljoner kronor, och minska beloppet till regeringens disposition under detta anslag. I motion 2002/03:Ub298 skriver partiet att det behövs uthålliga resurstillskott under många år till grundutbildningen för att höja dess kvalitet (yrkande 9 i denna del). Fakultetsanslagen, dvs. anslagen till lärosätena för forskning och fors-

karutbildning, bör ökas, enligt Moderaternas motion 2002/03:Ub486 (yrkande 15). I motion 2002/03:Ub360 (m) tar motionärerna upp svårigheterna för den som vill gå vidare till forskarutbildning, eftersom fakultetsmedlen inte räcker till och extern finansiering ofta får formen av stipendier, som inte ger doktoranden del i de normala trygghetssystemen. Anslagen till grundforskning och forskarutbildning måste enligt motionärerna höjas.

Folkpartiet framför sitt budgetförslag i motion 2002/03:Ub323 yrkande 27. Partiet vill att utbyggnadstakten för grundutbildningen skall minskas med 6 000 platser jämfört med regeringens förslag, och beräknar att därmed 200 miljoner kronor i stället kan satsas på utbildningens kvalitet (yrkande 3). Dessa förslag anges i bilaga 2 under anslagen 25:90 *Minskad utbyggnad av högskoleplatser* respektive 25:91 *Ytterligare kvalitetsförstärkningar*. Folkpartiet föreslår också att 200 miljoner kronor anslås till extra fördelning till lärosätenas grundutbildningar efter söktryck (i bilaga 2 angivet under 25:92). I motionen anges hur dessa extra medel skall fördelas mellan 15 angivna lärosäten (yrkande 28). Forskning och forskarutbildning får i Folkpartiets förslag ett extra tillskott 2003 med 900 miljoner kronor (i bilaga 2 angivet under 25:96 *Ökade resurser till forskning och forskarutbildning*). Huvudinriktningen skall enligt Folkpartiet vara att öka den andel av forskningsanslagen som går direkt till universiteten. Anslaget 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* minskas med 300 miljoner kronor, varvid dock preparandkurser för akademiker med utländsk bakgrund skall tilldelas 30 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Folkpartiets budgetförslag för utgiftsområde 16 finns också i motion 2002/03:Fi232 yrkande 17.

Kristdemokraterna framför sitt budgetförslag i motion 2002/03:Ub418. De vill minska grundutbildningsanslagen med sammanlagt 60 miljoner kronor för att motsvara en mer realistisk utbyggnadstakt, nämligen 1 000 platser mindre än regeringen räknat med. Detta förslag anges i bilaga 2 under 25:90 *Minskad utbyggnad av högskoleplatser*. Därutöver kan grundutbildningsanslagen minskas med 80 miljoner kronor avseende outnyttjade per capita-ersättningar (anslag 25:93 i bilaga 2). Därmed skapas utrymme för Kristdemokraternas förslag om ett tillskott på 40 miljoner kronor för att öka antalet disputerade lärare (anslag 25:94 i bilaga 2). De vill också öka anslagen till forskning och forskarutbildning med 100 miljoner kronor (anslag 25:96 i bilaga 2). Anslaget 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* vill Kristdemokraterna minska med sammanlagt 159 100 000 kr. De anser att Rekryteringsdelegationen inte behövs, att anslagsposten för per capita-ersättningar inom Sveriges nätuniversitet kan halveras och att medlen till regeringens disposition kan minskas med 40 miljoner kronor. Däremot vill de öka bidraget till Sveriges Förenade Studentkårer med 200 000 kr, vilket innebär i det närmaste en fördubbling. Slutligen ingår i Kristdemokraternas budgetförslag ett anslag till högskoleplatser som försäljs utanför EES-området till länder och företag samt enskilda studenter utanför utbytesprogram (anslag 25:95 i bilaga 2). Förslaget ansluter till utredningsbetänkandet *Advantage Sweden* (SOU 2000:92). Förslaget om att slopa Rekryteringsdelegationen och att minska den

extra per capita-ersättningen inom Sveriges nätuniversitet framförs också i Kristdemokraternas motion 2002/03:Ub448 (yrkandena 4 och 7).

Centerpartiets budgetförslag finns i motion 2002/03:Ub503. Under anslaget 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* vill Centerpartiet avsätta 50 miljoner kronor till utbyggnad av lärarutbildningen och minska medlen till regeringens disposition med samma belopp. Partiet vill öka anslagen till forskning och forskarutbildning vid statliga lärosäten med sammanlagt 280 miljoner kronor, fördelade mellan samtliga universitet och högskolor med vetenskapsområde. Vidare föreslås ytterligare 100 759 000 kr under anslaget 25:73 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.* och ytterligare 5 miljoner kronor till Stiftelsen Högskolan i Jönköping för forskning och forskarutbildning under anslaget 25:71 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* I motion 2002/03:Ub429 yrkande 2 framför Centerpartiet sin uppfattning att lärarutbildningen för förskolan behöver utökas med 500 platser. En ökning av anslaget 25:52 *Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning* med 20 miljoner kronor föreslås i motion 2002/03:Ub479 (c), vilket överensstämmer med vad Centerpartiet föreslagit i budgetmotionen.

De anslagna medlen för metallbiologisk forskning bör enligt motion 2002/03:Ub248 (c) anvisas till enheten för metallbiologisk forskning inom medicinska fakulteten vid Uppsala universitet.

Takbeloppet för Örebro universitet budgetåret 2003 bör enligt motion 2002/03:Ub520 (kd) höjas så att den ökning som föreslagits på tilläggsbudget för 2002 permanentas. Samme motionär skriver i motion 2002/03:Ub522 att det är nödvändigt att anslå särskilda medel direkt till Örebro universitet för kostnader för tolkar till döva, dövblinda och hörselskadade studenter, inte minst med tanke på studenterna, som inte själva skall behöva oroa sig för om studierna är tillgängliga för dem eller ej.

I motion 2002/03:Ub460 (c) föreslås att anslaget till Högskolan i Borås skall höjas genom omfördelning inom utgiftsområde 16. Motionären påpekar att denna högskola hör till de få som har lyckats rekrytera studenter så att den uppfyllt sitt utbildningsuppdrag.

Enligt motion 2002/03:Ub221 (m) behöver statsbidraget till teknik- och naturvetenskapscentrum höjas från 18 341 000 kr till 25 000 000 kr. Även motion 2002/03:Ub420 (s) tar upp teknik- och naturvetenskapscentrum. Motionärerna befarar att tillkomsten av nya stora sådana centrum kommer att missgynna de mindre och medelstora centrum som redan finns.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar anslagen 25:19–25:74 enligt regeringens förslag och avslår motionsyrkandena.

Målet att hälften av en årskull skall ha börjat högskolestudier vid 25 års ålder bör enligt utskottets mening ligga fast. Därför är en fortsatt utbyggnad av högskoleutbildningen angelägen. Lika angeläget är det att slå vakt om utbildningens kvalitet. Utbyggnaden av grundutbildningen 2003 kommer enligt

regeringens förslag att bli mindre än vad regeringen tidigare hade planerat. Därmed undviker man att behöva sänka ersättningsbeloppen, vilket annars skulle ha blivit nödvändigt på grund av det generella besparingskravet på 0,7 %. Utskottet kan inte ställa sig bakom Folkpartiets och Kristdemokraternas förslag om ytterligare begränsning av utbyggnaden 2003.

Ett viktigt redskap för att slå vakt om kvaliteten är det system för regelbunden kvalitetsutvärdering genom Höskoleverket som är i funktion sedan början av 2001 (prop. 1999/2000:28, bet. UbU12, rskr. 180). Budgetsaneringen under 1990-talet har medfört att resursnivån för höskoleutbildningen har sjunkit på ett sätt som är oroande. Utskottet anser det värdefullt att det nu blivit möjligt att åter höja de lägsta ersättningsbeloppen i resursfördelningssystemet, nämligen för humanistiskt, samhällsvetenskapligt, juridiskt och teologiskt utbildningsområde samt också för utbildningsområdet vård.

De kraftiga anslagsökningar på höskoleområdet som föreslås i Moderaternas budgetalternativ är inte möjliga inom den utgiftsram som regeringen föreslagit och som finansutskottet har tillstyrkt.

När det gäller Kristdemokraternas förslag om ett anslag till höskoleplatser som försäljs vill utskottet framhålla att gällande regelverk inte tillåter höskolorna att ta ut avgifter för utbildning från enskilda personer. Uppdragsutbildning kan förekomma, men bara på uppdrag av annan än enskild person. Utskottet är inte berett att ta initiativ till en förändring i detta hänseende.

Utskottet har i det föregående avstyrkt Centerpartiets förslag att slopa anslaget 25:10 *Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem*. Det finns inte utrymme för de i och för sig önskvärda förstärkningarna av anslagen till forskning och forskarutbildning, som Centerpartiet föreslår, utan kraftiga minskningar på andra anslag inom utgiftsområdet. Fördelning av lärarutbildningsplatser mellan olika ämneskombinationer, inriktningar och specialiseringar beslutas av de lärosäten som anordnar lärarutbildning. De skall enligt regeringens föreskrifter göra detta efter hörande av Höskoleverket och Statens skolverk. Utskottet anser inte att riksdagen bör uttala sig särskilt om just dimensioneringen av utbildningen av förskollärare. Under anslaget 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och höskolor m.m.* har regeringen, som framgått av redovisningen ovan, räknat med en kraftig ökning av insatserna för särskilda lärarutbildningar (SÅL).

Riksdagen anvisar medel på anslag till varje statligt lärosäte. Det är lärosätets styrelse som beslutar om den närmare fördelningen mellan olika institutioner, avdelningar, centrumbildningar och liknande. Utskottet anser inte att riksdagen bör göra något uttalande i enlighet med motion 2002/03:Ub248.

Regeringen har i propositionen redovisat en omfördelning av resurser till grundutbildningen mellan lärosätena, mot bakgrund av erfarenheterna av hur dessa har lyckats rekrytera studenter och uppfylla sina utbildningsuppdrag. Utskottet utgår från att regeringen även framdeles kan föreslå sådana omfördelningar, när det är motiverat utifrån tillströmningen till olika lärosäten. Riksdagen bör enligt utskottets mening avslå motion 2002/03:Ub520.

Högskolan i Borås fick på tilläggsbudget 1 för 2002 (prop. 2001/02:100 s. 148, bet. FiU21, rskr. 326) en kraftig ökning av sitt anslag och föreslås i budgetpropositionen få ytterligare en ökning 2003. Utskottet anser inte att riksdagen har anledning att begära att regeringen ytterligare omfördelar medel till denna högskola och föreslår därför att riksdagen avslår motion 2002/03:Ub460.

Stöd till studenter med funktionshinder finansieras dels av respektive lärosätets eget anslag, dels med medel från en särskild anslagspost inom Stockholms universitets anslag för grundutbildning. Utskottet anser att denna ordning tills vidare bör bestå och avstyrker därför motion 2002/03:Ub522.

Statsbidragen till teknik- och naturvetenskapscentrum finansieras inom ramen för anslaget 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* Utskottet utgår från att regeringen beaktar behoven för dessa centrum i sitt budgetarbete. Riksdagen bör enligt utskottets mening inte göra några uttalanden enligt motionerna 2002/03:Ub221 och 2002/03:Ub420.

Införandet av lärosätenas premier för de statliga avtalsförsäkringarna i de reguljära anslagen kan eventuellt få effekter som inte i alla delar är avsedda eller förutsedda. Utskottet har noterat att Riksdagens revisorer i förslag 2001/02:RR21 konstaterar att den försäkringsmodell som används för att finansiera de statliga avtalsförsäkringarna medför två huvudsakliga problem, nämligen dels att premierna varierar kraftigt från år till år, dels att premierna riskerar att verka åldersdiskriminerande. Revisorerna föreslår ett antal tillkännagivanden till regeringen. Förslagen kommer att behandlas av riksdagen längre fram under detta riksmöte.

Principer för resursfördelning till grundläggande utbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör inte göra något uttalande om att resursfördelningen mellan lärosätena skall styras av studenternas val i större utsträckning än i dag.

Jämför *reservation 13 (m, fp, kd)*.

Motionerna

Moderata samlingspartiet hävdar i motion 2002/03:Fi231 yrkande 14 att fördelningen av platser i högskolan skall baseras på utbildningens kvalitet och studenternas val av lärosäte. Institutionell konkurrens mellan olika lärosäten i landet är bra både för studenterna och för samhället, skriver Moderaterna i motion 2002/03:Ub486 yrkande 8. De menar att denna konkurrens motverkas av begränsningar i studenternas fria val och av en politiserad medels- och platstilldelning. Principen bör vara, anser motionärerna, att såväl plats- som medelstilldelningen styrs av efterfrågan från studenterna. I en övergångsperiod är enligt motionärerna en tänkbar modell att hälften av medlen följer studenten till inskrivningen och hälften ges lärosätet vid examen. Även i

motion 2002/03:N305 yrkande 4 skriver Moderaterna att lokaliseringen av högskoleplatser skall styras av studenternas val av studieort.

Folkpartiet vill enligt motion 2002/03:Ub323 yrkande 1 införa ett system med studentpeng. Motionärerna skriver att staten i dag i stor utsträckning styr resurser till ämnen och kurser som den anser att studenterna bör ägna sig åt. Med en studentpeng skulle det i stället vara studenternas val som avgör fördelningen av platser både mellan skilda ämnen och mellan olika lärosäten. Liknande förslag framförs av Folkpartiet i motion 2002/03:N397 yrkande 16.

Kristdemokraterna anser enligt motion 2002/03:Ub448 yrkande 5 också att studenternas val i högre grad än i dag skall vara avgörande för platstilldelningen.

I Centerpartiets motion 2002/03:Ub429 yrkande 3 föreslås en ökad flexibilitet för de enskilda lärosätena att göra omfördelningar av utbildningsplatser utifrån antalet sökande till olika utbildningar.

Ett mer flexibelt system vad gäller de s.k. takbeloppen i den högre utbildningen begärs i motion 2002/03:Ub450 (v). Motionären menar att staten bör ompröva takbeloppen två gånger under löpande verksamhetsår, t.ex. i anslutning till bokslutet och delårsbokslutet. Samma förslag läggs fram i motion 2002/03:Ub524 (kd).

Lärosätena ser enligt motion 2002/03:Ub378 (s) dagens system för resurstilldelning som ett hinder för att anordna distansutbildning och utbildningsalternativ som passar vuxenstudierande. Motionären vill att regeringen skall se över systemet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Motioner med samma inriktning som de nu aktuella yrkandena från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna har behandlats av riksdagen vid varje riksmöte under den senaste mandatperioden, senast i betänkande 2001/02:UbU4 s. 33 f. Utskottet anser fortfarande att grunddragen i det resurstilldelningssystem som infördes 1993 – efter förslag av den dåvarande borgerliga regeringen – bör ligga fast. Styrningen från statens sida av utbildningsutbudet har dock mildrats under de senaste åren, i följande hänseenden. Begränsningen av hur många helårsprestationer som ett lärosäte kan få ersättning för inom olika utbildningsområden har slopats, dock med visst undantag för konstnärliga områden. Examensmål finns i dag för betydligt färre examina än när systemet infördes. Staten anger – med några få undantag i form av särskilda åtaganden – inte vilka utbildningar som lärosätena skall anordna eller med vilket antal platser.

Uppbyggnaden av starka och stabila högskolor i samtliga län i landet är enligt utskottets mening mycket viktig för landets utveckling. Det är nödvändigt att lärosätena i förväg vet vilka resurser de kan räkna med att disponera under budgetåret. Möjligheter till omDispositionering mellan lärosätena finns, vilket visas av regeringens förslag i de båda senaste budgetpropositionerna och i tilläggsbudgetförslag. Det är viktigt att alla lärosäten – även de små och

relativt nyetablerade – får ett tillräckligt studentunderlag för att kunna bygga upp lärarkompetens och andra resurser. Enligt utskottets bedömning skulle en resursfördelning som helt styrdes av studenternas val av studieort inte kunna tillgodose detta behov.

Yrkandet i motion 2002/03:Ub429 avstyrks eftersom den möjlighet som motionärerna vill se redan finns med det gällande systemet.

Riksdagen bör enligt utskottets mening inte begära att regeringen omprövar takbeloppen två gånger per år. Motionerna 2002/03:Ub450 och 2002/03:Ub524 bör alltså avslås.

När det gäller distansutbildning påminner utskottet om att regeringen i budgetförslaget avsatt medel för att ge kurser inom Sveriges nätuniversitet en extra per capita-ersättning på 20 000 kr. Det är ännu för tidigt att dra slutsatser om effekten av detta och av tillkomsten av Sveriges nätuniversitet på utbudet av kurser som passar vuxenstuderande. Motion 2002/03:Ub378 avstyrks.

Principer för tilldelning av anslag till forskning och forskarutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör inte begära någon redovisning från regeringen av dess beräkningsgrunder när det gäller fördelningen av anslag till forskning och forskarutbildning.

Motionerna

Två motioner – 2002/03:Ub343 (kd) och 2002/03:Ub469 (c) – tar upp det s.k. fakultetsanslaget till Linköpings universitet. Motionärerna anser att den fördelningsnyckel som i dag tillämpas missgynnar Linköpings universitet. I den förstnämnda motionen sägs att om samma principer skulle gälla för Linköpings som för Stockholms universitet, skulle Linköpings universitet få ytterligare 720 miljoner kronor till forskning och forskarutbildning (yrkande 1). Regeringen bör få i uppdrag att redovisa sina beräkningsgrunder, som i dag inte är kända (yrkande 2). En fördelningsnyckel som likställer olika högskolor enligt särskilt fastställda kriterier skulle ge också Linköpings universitet möjligheter att utvecklas på likvärdiga villkor, heter det i motion 2002/02:Ub469.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Det finns inte någon fördelningsnyckel som styr hur anslagen till de olika lärosätena till forskning och forskarutbildning dimensioneras. En särskild utredare fick hösten 1999 i uppdrag att utreda vissa frågor rörande högskolans styrning (dir. 1999:70). Utredaren skulle bl.a. överväga hur fördelningen av anslag för forskning och forskarutbildning kan utformas. Bedömningen skulle baseras på kvalitetsomdömen med anknytning till bl.a. lärosätets profilering. I

betänkandet *Högskolans styrning* (SOU 2000:82) har dock utredaren inte lämnat något förslag om ett nytt tilldelningssystem. Utskottet utgår från att behovet av möjligheter att utvecklas på likvärdiga villkor utgör en av de faktorer som regeringen beaktar vid sin beredning av förslag till budget. Någon väsentlig förändring av storleksförhållandena mellan de olika universitetens anslag till forskning och forskarutbildning är endast möjlig om det ekonomiska utrymmet totalt sett ökar. En omfördelning mellan lärosätena inom den ekonomiska ram som nu gäller för medel till forskning och forskarutbildning skulle skapa stora problem vid andra lärosäten, vilket utskottet inte anser det befogat att medverka till.

Dimensionering och lokalisering av utbildning inom vårdområdet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker förslag om tillkännagivanden när det gäller utbyggnad och lokalisering av utbildning inom vårdområdet. Utbyggnad av farmaceutisk utbildning och av sjuksköterskeutbildning har redan inletts.

Jämför *reservation 14 (kd)*.

Motionerna

Kristdemokraterna föreslår i motion 2002/03:So509 yrkande 9 ett tillkännagivande om att det måste tillskapas fler utbildningsplatser inom vårdområdet, bl.a. på läkar- och sjuksköterskeutbildningarna.

Enligt motion 2002/03:Ub242 (kd) bör antalet platser på läkarutbildningen utökas fr.o.m. vårterminen 2003 för att motverka den redan befintliga läkarbristen och tillgodose att vård skall finnas tillgänglig i hela landet.

En omfördelning av utbildningsplatser inom vårdområdet bör göras så att fler platser erbjuds vid universiteten och högskolorna i Norrland, anser motionärerna i motion 2002/03:Ub428 (c). Motion 2002/03:Ub403 (s) tar upp farmaceututbildningen. Mitthögskolan och Umeå universitet bör få del av de nya utbildningsplatser som kommer att bli nödvändiga, anser motionärerna. I båda motionerna hänvisas till bristen på personal inom vårdrutorna i Norrland och vikten av att utbildningen kan erbjudas i Norrland, vilket ökar utsikterna att de utbildade också blir yrkesverksamma där.

I motion 2002/03:Ub407 (s) sägs att Hälsö högskolan, som ingår i Högskolan i Jönköping, har en bred kompetens inom området vårdutbildningar. Motionärerna anser att utbildning inom företagshälsovård bör tillskapas vid denna högskola.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

En utökning av sjuksköterskeutbildningen inleddes för några år sedan, och medel för ytterligare utökning 2003 ingår i regeringens budgetförslag som

behandlas i detta betänkande. I fråga om läkarutbildningen konstaterar utskottet att bedömningarna av behovet av utbildningsplatser har svängt kraftigt under 1990-talet. År 1993 bedömde regeringen att antalet examinerade läkare borde kunna öka inom ramen för befintliga resurser. Regeringen fastställde examensmål för läkarutbildningen. Budgetåret 1994/95 minskades anslagen till de universitet som anordnar läkarutbildning, i syfte att minska antalet nybörjarplatser med 120 mot bakgrund av bedömningen att tillgången på examinerade läkare vida översteg den förväntade efterfrågan. Budgetåret 1997 fick lärosätena i uppdrag att under perioden 1997–1999 minska antalet helårsstudenter i läkarutbildning, jämfört med föregående treårsperiod. Följande år fick Umeå universitet medel för en utökning av läkarutbildningen med 20 nybörjarplatser. Examensmål för läkarexamina har inte uppställts efter budgetåret 1995/96.

Samtliga lärosäten som anordnar läkarutbildning får enligt regeringens förslag medel för utbyggnad av grundutbildningen 2003. De har befogenhet att inom sina ekonomiska ramar anordna läkarutbildning med den dimensionering som lärosätet anser möjlig med hänsyn till kvalitetskraven och tillgången på personal m.m.

Mot bakgrund av det som här redovisats anser utskottet inte att riksdagen bör göra något uttalande om läkarutbildningens dimensionering.

En kraftig ökning av antalet utbildade farmaceuter är att vänta våren 2003, på grund av den utökning av receptarieutbildningen som inleddes höstterminen 2000. Då startades receptarieutbildning vid Göteborgs universitet och Högskolan i Kalmar. Året därpå startades receptarieutbildning även vid Linköpings universitet. Ansökningar om rätt att utfärda receptarieexamen har ingetts av Umeå universitet och Luleå tekniska universitet och befinner sig för närvarande under prövning hos Högskoleverket.

Högskolorna bestämmer själva sitt utbildningsutbud. Högskolan i Jönköping tillförs i budgetförslaget drygt 10 miljoner kronor för utbyggnad. Utskottet anser inte att riksdagen bör göra något tillkännagivande enligt motion 2002/03:Ub407.

Utbildning av speciallärare

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till att den nya lärarexamen ger stora möjligheter till utbildning i specialpedagogik avstyrker utskottet motionsyrkanden om återinförande av speciallärarutbildningen.

Jämför *reservationerna 15 (m)* och *16 (fp, kd)*.

Motionerna

Folkpartiet föreslår i motion 2002/03:Ub239 yrkande 6 att utbildningen av speciallärare skall återupptas. Partiet hävdar att utbildningen av speciallärare med inriktning på att undervisa enskilt eller i mindre grupp har upphört.

I motion 2002/03:Ub214 (m) yrkande 9 uppmärksammas bristen på speciallärare och specialpedagoger. Enligt motionären behövs en betydande utbildning och rekrytering av specialpedagoger de kommande åren, samt att dessa ges större möjligheter att utveckla egna verksamheter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Folkpartiets yrkande har behandlats av riksdagen tidigare, senast i betänkande 2001/02:UbU1 s. 74.

I utbildningen till den nya lärarexamen skall alla lärarkandidater, oavsett vilket stadium eller vilka ämnen de avser att arbeta inom, få viss utbildning i specialpedagogik inom ramen för det allmänna utbildningsområdet. Vidare kan specialpedagogik förekomma som inriktning i lärarexamen, och det kan också utgöra en specialisering. Utskottet anser därför att den nya lärarutbildningen på ett mycket påtagligt sätt kommer att förstärka den specialpedagogiska kompetensen bland alla lärare i skolorna. Folkpartiets påstående att utbildningen av lärare med specialpedagogisk utbildning för att undervisa enskilt eller i mindre grupp har upphört är enligt utskottets mening inte korrekt.

Som en påbyggnad på lärarexamen finns specialpedagogexamen. För att få denna examen krävs, enligt bilaga 2 till högskoleförordningen, att studenten har de specialpedagogiska kunskaper och färdigheter som behövs för att aktivt kunna arbeta med barn, ungdomar och vuxna i behov av stöd inom förskola, vuxenutbildning eller habilitering/rehabilitering. Därutöver skall studenten kunna genomföra pedagogiska utredningar och analysera individers svårigheter på organisations-, grupp- och individnivå och kunna vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i pedagogiska frågor för föräldrar, kolleger och andra berörda yrkesutövare. Regeringen har i budgetpropositionen beräknat en resursförstärkning för påbyggnadsutbildningen till specialpedagogexamen för sammanlagt 230 lärare (prop. s. 100).

Utbildning av lärare i teckenspråk

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser inte att det behövs något uttalande av riksdagen om fler utbildningsplatser för lärarutbildning i teckenspråk.
Jämför *reservation 17 (kd, c)*.

Motionerna

Utbildning av fler lärare i teckenspråk förordas i motionerna 2002/03:Ub230 (c) och 2002/03:Ub372 (kd). Den förstnämnda motionen tar sikte på behovet i Norrland av teckenspråkskunnig personal i skola och vård. Motionären anser att det behövs fler utbildningsplatser såväl för blivande teckenspråkslärare som teckentolkar (yrkande 1) och att fler sådana utbildningsplatser bör erbjudas.

das vid Mitthögskolan, som är lämplig för detta med hänsyn till att det i Härnösand finns både en specialskola för döva och hörselskadade och en folkhögskola för hörselskadade (yrkande 2). I motion 2002/03:Ub372 påtalas behovet av fler lärare som har utbildning för att undervisa hörande elever i teckenspråk (yrkande 1) och av fortbildning av de många obehöriga lärare som nu verkar inom området (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Motsvarande yrkanden behandlades vid förra riksmötet (bet. 2001/02:UbU1 s. 74). Lärarutbildning med inriktning på teckenspråk anordnas innevarande läsåret vid Lärarhögskolan i Stockholm och vid Örebro universitet. Malmö högskola planerar en kurs i teckenspråk inom ramen för lärarutbildningen hösten 2003. Regeringen pekade i förra årets budgetproposition (prop. 2001/02:1 utg.omr. 16 s. 94) på att satsningen på s.k. särskilda lärarutbildningar (SÅL) lämpar sig särskilt väl för utbildning av vissa kategorier, bl.a. lärare i teckenspråk. SÅL har i regeringens budgetförslag för 2003 tillförts ett tredubblat belopp inom ramen för anslaget 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* Utskottet förutsätter att lärosätena och kommunerna tar till vara de möjligheter som finns att utbilda fler lärare i teckenspråk. Tillgången på lärarutbildare för detta område kan dock vara en begränsande faktor.

Utbildningen av teckenspråkstolkare anordnas av vissa folkhögskolor och finansieras inom utgiftsområde 17 *Kultur, medier, trossamfund och fritid*. Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet fördelar statsbidrag till tolkutbildning vid folkhögskolorna. Regeringen har meddelat att den avser att återkomma till riksdagen i frågor som rör folkbildningen – till vilken folkhögskolan räknas – efter det att den pågående utvärderingen (dir. 2001:74) av folkbildningen har redovisat sitt slutbetänkande.

Utbildning av lärare i hem- och konsumentkunskap

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser inte att det behövs något uttalande av riksdagen om utbildning av fler lärare i hem- och konsumentkunskap.

Motionerna

Tre motioner tar upp vikten av att det utbildas tillräckligt många lärare i hem- och konsumentkunskap.

I motion 2002/03:Ub247 (m) påpekar motionären att bristen på behöriga hushållslärare år 2007 väntas uppgå till drygt 1 000 personer, enligt Skolverkets prognoser. Utbildningen av lärare i hem- och konsumentkunskap bör ökas. Med hänsyn till ämnets vikt för ungdomarnas utbildning bör undervisningen ges av behöriga lärare, vilket kräver att utbildningen för ämnet får

ökad dimensionering, framhålls det i motionerna 2002/03:Ub251 (c) yrkande 1 och 2002/03:Ub392 (s) yrkande 2.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Det ingår i uppdraget år 2002 till de lärosäten som ger lärarutbildning att de skall, efter hörande av Högskoleverket och Statens skolverk, besluta om dimensioneringen av olika ämneskombinationer, inriktningar och specialiseringar inom de lärarutbildningar som erbjuds. Utskottet utgår från att regeringen avser att ge lärosätena motsvarande uppdrag nästa år. Högskoleverket och Skolverket har tillsammans sedan hösten 1998 regelbundet anordnat konferenser där planeringsansvariga vid lärosätena fått möta avnämarna. Inför konferenserna har Högskoleverket och Skolverket tagit fram lärarprognoser och statistik över antagning och examination inom lärarutbildningen. Enligt utskottets mening bör riksdagen inte ingripa i denna planeringsprocess genom att uttala sig om behovet av fler lärare i ett enskilda ämne.

Sjöbefälsutbildning vid Mitthögskolan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om att sjöbefälsutbildning bör återinföras vid Mitthögskolan.

Motionen

För att öka intresset från den norrländska ungdomen för sjöbefälsutbildningen bör denna utbildning återupptas vid Mitthögskolan, anser motionärerna i motion 2002/03:Ub465 (s). De påpekar att antalet sökande till sjöbefälsutbildning från norra delen av landet har minskat kraftigt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet.

Samma förslag behandlades i riksdagen vid förra riksmötet (bet. 2001/02:UbU1 s. 69 f.). Liksom då hänvisar utskottet till att sjöbefälsutbildningen kräver mycket dyrbara investeringar.

Kompletteringsutbildning för utländska akademiker

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker förslag om tillkännagivanden om permanentning och utökning av kompletterande utbildning för utländska akademiker, med hänvisning till att den pågående treåriga satsningen skall utvärderas och till lärosätenas frihet att inom sina ordinarie ramar anordna kurser som vänder sig till utländska akademiker.

Jämför *reservation 18 (m, fp, kd)*.

Motionerna

De kompletteringsutbildningar för utländska akademiker som blev möjliga med de 10 miljoner kronor som avsattes i budgeten för 2002 har bara ett värde som pilotprojekt, eftersom det är fråga om ett litet experiment och ett litet antal lärarinsatser, hävdar Folkpartiet i motion 2002/03:A207 yrkande 4. Motionärerna frågar varför det alltså saknas en mångfald av korta och intensiva högskoleutbildningar som direkt underlättar inträdet i det svenska yrkeslivet.

Även motion 2002/03:Ub547 (s) tar upp den treåriga satsningen på kompletterande utbildningar för utländska akademiker. Sådana utbildningar bör i ökad utsträckning erbjudas inom ramen för lärosätenas ordinarie verksamhet, anser motionärerna, som vill att den treåriga satsningen, som inleddes 2002, skall permanentas. En möjlighet vore enligt motionärerna att högskolor och universitet i olika geografiska områden skulle kunna specialisera sig på kompletteringsutbildningar inom vissa branscher.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande.

Universitet och högskolor har en mycket långtgående frihet att själva bestämma sitt utbildningsutbud. Inga regler hindrar dem från att skapa och erbjuda kurser som vänder sig till utländska akademiker som behöver komplettera sina kunskaper för att kunna få arbete inom sitt yrke här i Sverige. Ett ökat utbud av sådana kurser ligger väl i linje med lärosätenas nya uppdrag att aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan. För kurser av detta slag inom lärosätenas reguljära utbud gäller de vanliga reglerna för statligt studie-stöd.

Den särskilda teoretiska och praktiska utbildning som erbjuds inom ramen för de medel som avsatts inom anslaget 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* regleras av en särskild förordning (1995:889). Den ger förtur till personer som är anmälda som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingarna kan i dag ge utbildningsbidrag till de arbetslösa som går denna utbildning.

Högskoleverket har fått i uppdrag av regeringen att genomföra en nationell kartläggning och analys av kompletterande högskoleutbildningar för utländska akademiker samt att kontinuerligt följa upp antagningen av utländska akademiker till dessa utbildningar och innehållet i utbildningarna. En första redovisning skall lämnas den 10 april 2003. Utskottet utgår från att regeringen längre fram kommer att ta ställning till om det även efter 2004 skall anvisas särskilda medel för sådana utbildningar och att riksdagen därefter får ta ställning i frågan.

Dimensionering av högskoleutbildning i vissa regioner och på vissa orter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett stort antal motioner om fler högskoleplatser till vissa regioner eller till vissa orter.

Motionerna

Tolv motioner tar upp behovet av fler utbildningsplatser till vissa regioner eller vissa orter.

Fler utbildningsplatser i Stockholmsregionen behövs enligt motionerna 2002/03:Ub541 (s) yrkande 1 och 2002/03:N305 (m) yrkande 9. I båda motionerna påtalas att den högre utbildningen är underdimensionerad i denna region i förhållande till befolkningens storlek. Motion 2002/03:Ub354 (m) yrkande 1 pekar på behovet av att fler utbildningsplatser tillkommer på Södertörn. I motion 2002/03:Ub549 (s) skriver motionärerna att en av de faktorer som påverkar i vilken grad människor väljer att studera på högskolenivå är avståndet, det må vara känslomässigt eller rent fysiskt. Etablerandet av Södertörns högskola har visat hur man kan nå nya grupper av studenter. Man bör gå vidare och etablera nya enheter för högskoleutbildning på knutpunkter i ytterstaden, som Farsta, Skärholmen, Vällingby eller Tensta, anser motionärerna.

Lunds universitet har sedan lång tid anordnat viss utbildning i Helsingborg, först enbart kortare tekniska utbildningar och sedan 1998 även utbildningar inom andra områden. Enligt motion 2002/03:Ub468 (s) har universitetet uttalat som mål att antalet studenter på Campus Helsingborg år 2003 skall uppgå till 3 500. I denna motion och i motion 2002/03:Ub505 (s) uttalas farhågor för att detta mål inte kommer att kunna nås, och motionärerna vill att statsmakterna skall slå vakt om Campus Helsingborg genom att öronmärka resurser respektive platser dit. Motionärerna pekar på att utbyggnaden av Campus Helsingborg är ett viktigt inslag i arbetet med att bryta den sociala snedrekryteringen.

Motion 2002/03:N340 (c) handlar om Skåne. Motionärerna, som vill bygga ut Högskolan Kristianstad och Malmö högskola, anser att ett Campus Ystad skulle kunna vara ett lyft för hela Österlens utveckling (yrkande 13).

Västsverige är enligt motion 2002/03:Ub256 (m) underförsörjt med högre utbildning. Motionärerna pekar på att söktrycket till högre utbildning där är störst i landet, att antalet utbildningsplatser, satt i relation till folkmängden, är lägst i landet och att en rad indikatorer pekar på stora brister nu och framgent på arbetskraft med högre utbildning. Enligt motion 2002/03:N398 (s) måste antalet utbildningsplatser i den högre utbildningen stå i proportion till befolkningens storlek samt näringslivets och den offentliga sektorns behov. Motionärerna anser därför att det behövs ökade satsningar på utbildning, forskning och forskarutbildning i Västsverige (yrkande 5). Det krävs en utbyggnad av högskolan och den kvalificerade yrkesutbildningen i Västsverige, anser motionärerna i motion 2002/03:Ub488 (s) yrkande 2. De tar i motionen också upp behovet av fler platser i läkarutbildningen i Västsverige (yrkande 3) och i vårdutbildningar i samma region (yrkande 4). Yrkande 6 i samma motion innebär att Högskolan i Trollhättan/Uddevalla bör få ekonomiska förutsättningar att utvecklas till ett nationellt centrum för arbetsintegrerat lärande. Högskolan i Borås har enligt motion 2002/03:Ub431 (s) startat ett projekt, kallat invandrarakademi, där man erbjuder utvärdering av utländska akademikers reella kompetens och ger kompletterande utbildningar. Motionärerna anser att högskolan bör ges möjlighet att fortsätta denna mycket viktiga verksamhet, som har visat sig framgångsrik.

En fortsatt utökning av grundutbildningen vid Örebro universitet är enligt motion 2002/03:Ub386 (s) angelägen. Behovet inom regionen är stort och har förstärkts genom dramatiska strukturförändringar under de senaste åren.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena om tillkännagivanden.

Regeringens budgetförslag för 2003 innebär att samtliga lärosäten som berörs av motionärernas yrkanden får medel för utbyggnad. Vid fördelning mellan lärosäten av de medel som kan tillföras högskolans grundutbildning är det nödvändigt att ta hänsyn till ett stort antal faktorer, bl.a. de som nämns i motionerna. Utbildningsdepartementet för dialog med vart och ett av lärosätena i sitt budgetarbete.

Universitetsstatus för vissa högskolor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att riksdagen inte bör uttala sig om vilka högskolor som skall ges universitetsstatus, utan regeringen skall avgöra detta.

Motionerna

I sju motioner föreslås tillkännagivanden om att vissa högskolor skall få ställning som universitet.

Mälardalens högskola är enligt motion 2002/03:Ub502 (s) väl kvalificerad att få universitetsstatus med hänsyn till de grunder som regeringen tidigare angivit för att ge en högskola ställning som universitet.

Enligt motion 2002/03:Ub223 (m) bör en satsning ske på Högskolan Dalarna med långsiktig inriktning mot att den skall bli universitet.

I motion 2002/03:Ub260 (fp) pläderar motionären för att Högskolan i Gävle skall bli universitet. Han anser att det skulle höja kvaliteten på grundutbildningen och göra det lättare att rekrytera akademiska lärare samt bidra till att försörja regionen med forskarutbildad arbetskraft. Även enligt motion 2002/03:Ub483 (s) bör Högskolan i Gävle bli universitet. Motionären anser att erfarenheterna av forskarskolorna talar för att resurserna bör tillförsäkras Högskolan i Gävle och inte de universitet som högskolan samarbetar med.

Södertörns högskola bör enligt tre motioner – 2002/03:Ub354 (m) yrkande 2, 2002/03:Ub541 (s) yrkande 2 och 2002/03:N397 (fp) yrkande 17 – ges universitetsstatus. Regeringen bör godkänna den ansökan som högskolan har inlämnat, anser motionärerna. I den sistnämnda motionen sägs att bedömningen skall göras helt på akademiska grunder och inte påverkas av att det redan finns flera universitet i regionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Med ställning som universitet följer bl.a. att lärosätet har rätt att anordna forskarutbildning utan begränsning till ett visst eller vissa vetenskapsområden.

Riksdagen godkände i december 1996 vad regeringen då hade förordat om universitetsbegreppet (prop. 1996/97:1 utg.omr. 16 s. 77 f., bet. UbU1 s. 34 f., rskr. 100). Det innebär att regeringen, efter prövning genom Högskoleverket, skall kunna tilldela ett lärosäte rätten att benämnas universitet om det uppfyller vissa i propositionen angivna krav på kvalitet och omfattning av grundutbildning, forskning och forskarutbildning samt goda infrastrukturella förutsättningar och goda internationella kontakter. I samband med att regeringen har gett högskolorna i Karlstad, Växjö och Örebro ställning som universitet har dessa lärosäten tillförts betydande nya medel för forskning och forskarutbildning. Utskottet anser inte att riksdagen bör göra några uttalanden om hur regeringen skall avgöra ansökningar från lärosäten om att bli universitet.

Forskningsresurser vid vissa högskolor och i vissa regioner

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser inte att riksdagen skall uttala sig om framtida ökning av forskningsresurserna vid vissa högskolor eller i vissa regioner.

Motionerna

Motionerna 2002/03:Ub256 (m) yrkande 2 och 2002/03:Ub488 (s) yrkande 1 pläderar för förstärkning av resurserna för forskning och forskarutbildning vid de små och medelstora högskolorna i Västsverige. Enligt den sistnämnda motionen, yrkande 5, finns det goda förutsättningar för en nätverksbaserad forskarskola i vårdvetenskap i Västsverige.

Enligt motion 2002/03:Ub515 (s) bör det göras en kraftig forskningssatsning vid Mitthögskolan med inriktning på träteknisk industri. Det statliga forskningsanslaget bör enligt motionärerna också möjliggöra en samhällsvetenskaplig forskning av önskvärd omfattning och kvalitet. Vikten av forskning om social ekonomi tas upp i motion 2002/03:Ub525 (s). Man bör enligt motionärerna överväga att ge Svenska institutet för social ekonomi vid Mitthögskolan en tydligare och starkare roll när det gäller detta område.

Forskningsresurserna vid Högskolan i Gävle behöver enligt motion 2002/03:Ub483 (s) förstärkas för att öka tillgången på forskarutbildningsplatser och stärka högskolans forskningsprofiler.

Högskolan i Halmstad bör enligt motion 2002/03:Ub391 (m) få sin ansökan om vetenskapsområdet teknik beviljad.

Högskolan Kristianstad och Malmö högskola måste enligt motion 2002/03:N340 (c) yrkande 12 få fasta forskningsresurser.

Högskolan i Skövde bör enligt motion 2002/03:Ub365 (c, m, fp, kd) tilldelas tekniskt vetenskapsområde. Denna högskola bedriver i dag forskarutbildning i samarbete med ett flertal svenska och utländska universitet och har skapat en egen forskningstradition inom det tekniska vetenskapsområdet, framhåller motionärerna. Samma förslag framförs i den i det närmaste likalydande motionen 2002/03:Ub535 (s).

Institutet för handikappvetenskap vid Linköpings och Örebro universitet bör enligt motion 2002/03:Ub266 (kd) få ekonomiska resurser som ger möjligheter för en långsiktig verksamhet (yrkande 1) och framhållas som en resurs för verksamheter som rör handikappade (yrkande 2). Vid institutet sker bl.a. omfattande forskning kring vuxna funktionshindrades kommunikation och lärande, och dess forskarutbildning är den enda i Sverige inom sitt område.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Sedan några år tillbaka har samtliga statliga lärosäten utom de konstnärliga högskolorna fasta forskningsresurser. För de högskolor som inte har vetenskapsområde finns medel under anslaget 25:73 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor*. Som framgått i det föregående tillförs detta anslag 37,5 miljoner kronor i budgetförslaget för 2003.

Alla lärosäten har befogenhet att inom ramen för de anslag som statsmakterna tilldelar dem inrätta och driva institut av olika slag och att samverka i nätverk med andra lärosäten.

Huruvida en högskola skall tilldelas vetenskapsområde beslutas av regeringen och är avhängigt dels av en kvalitetsprövning som normalt görs av Högskoleverket, dels av möjligheterna att tillföra ytterligare resurser. Riksdagen bör enligt utskottets mening inte uttala sig om hur regeringen skall avgöra dessa ärenden.

Doktorandtjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör inte göra något tillkännagivande om utökat antal doktorandtjänster och om att regeringen skall arbeta för en omvandling av utbildningsbidrag till doktorandtjänster.

Jämför *reservation 19 (c)*.

Motionen

Centerpartiet anser enligt motion 2002/03:Ub489 yrkande 21 att antalet doktorandtjänster bör utökas. Regeringen bör arbeta för en omvandling av utbildningsbidrag till doktorandtjänster och för att forskarstuderande inte skall behöva ha stipendier som huvudsaklig inkomstkälla (yrkande 22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

För doktoranden är doktorandtjänst (numera kallad anställning som doktorand) en avsevärt bättre finansieringsform än utbildningsbidrag. Det beror bl.a. på att en anställning som doktorand medför samma sociala och arbetsrättsliga villkor som andra anställningar, vilket inte är fallet med utbildningsbidraget. En process för att successivt avskaffa utbildningsbidragen och ersätta dem med doktorandtjänster inleddes 1987, men avbröts efter förslag i budgetpropositionen för budgetåret 1995/96 (prop. 1994/95:100, bet. UbU13, rskr. 355). Anledningen var att doktorandtjänsten kostar betydligt mer för lärosätet än utbildningsbidraget, att ett stort antal utbildningsbidrag hade tillskapats med externa medel och att den statsfinansiella situationen var sådan att det inte fanns ekonomiskt utrymme för att omvandla alla befintliga utbildningsbidrag. I samband med forskarutbildningsreformen 1998, då möjligheterna att anta doktorander kopplades till att doktoranden skulle ha sin försörjning klar för hela utbildningstiden, bestämdes att den som haft utbild-

ningsbidrag för doktorander skall erbjudas anställning som doktorand senast då två år återstår av utbildningstiden (prop. 1997/98:1 utg.omr. 16, bet. UbU7, rskr. 109). Bestämmelsen finns nu i 5 kap. 4 § högskoleförordningen (1993:100). De nackdelar i trygghetshänseende som finansieringsformen utbildningsbidrag har haft, t.ex. i fråga om rätt till a-kassa när doktoranden har slutfört studierna till doktorsexamen och söker arbete, skall därmed vara undanröjda.

Regeringen har hitintills i regleringsbrev för varje lärosäte föreskrivit ett minimibelopp som lärosätet skall använda för studiefinansiering inom forskarutbildningen, dvs. utbildningsbidrag och anställningar som doktorand. I budgetpropositionen (s. 127) redovisas att majoriteten av lärosätena enligt sina årsredovisningar avsätter betydligt större summor till detta än vad regeringen har föreskrivit som minimum. Inom t.ex. det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet fördelar lärosätena resurser som överstiger det angivna minimibeloppet för studiefinansiering med 12 %. Regeringen avser därför att ta bort villkoret om minimibelopp för studiefinansiering inom forskarutbildningen.

Stipendier medför, till skillnad från både utbildningsbidrag och anställning som doktorand, inga sociala eller arbetsrättsliga förmåner. De är därför en form för studiefinansiering som inte bör användas. Regeringen har sedan flera år föreskrivit att stipendier för doktorander som är avsedda att vara alternativ till lön eller annan form av studiefinansiering inte får finansieras med medel från statsbudgeten.

Utskottet anser inte att de tillkännagivanden som begärs i Centerpartiets yrkanden behövs.

Examensrätt i forskarutbildningen för Högskolan i Jönköping

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör inte göra något tillkännagivande om att regeringen bör ge Högskolan i Jönköping humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde.

Motionerna

Motionerna 2002/03:Ub334 (kd, s, m, fp, v, c) och 2002/03:Ub265 (s) tar upp frågan om den begränsning till fyra samhällsvetenskapliga ämnen som i dag gäller för Högskolan i Jönköping när det gäller examensrätt i forskarutbildningen. Enligt sexpartimotionen innebär förslaget i budgetpropositionen att Högskolan i Jönköping får en sådan förstärkning av statsanslaget att det blir möjligt för den att utbilda doktorer i nivå med det examensmål som statsmakterna har satt. Motionärerna hävdar att högskolan nu har kapacitet för forskarutbildning i ytterligare fyra samhällsvetenskapliga ämnen. I motion 2002/03:Ub265 påtalar motionärerna som ett problem att Högskolan i Jönköping inte förfogar över examensrätt för forskarutbildning som är relaterad till

lärarutbildningen. Regeringen bör enligt båda motionerna bevilja Högskolan i Jönköping examensrätt inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna.

Högskolan i Jönköping har ansökt om att bli tilldelad humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde, vilket skulle öppna möjlighet för högskolan att examinera doktorer inom detta område utan inskränkning. Högskoleverket har prövat ärendet och tillstyrkt ansökningen i maj 2001. Regeringen har ännu inte avgjort ärendet.

Beslutsrätten när det gäller vetenskapsområde för de statliga lärosätena flyttades från Högskoleverket till regeringen den 1 april 1999. Syftet var att skapa en beslutsordning där inrättande av en verksamhet och beslut om resurser till denna skulle bli sammanhängande (prop. 1998/99:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 98). De statliga högskolor som har tilldelats vetenskapsområde har samtidigt anvisats ökade resurser under ett eget anslag till forskning och forskarutbildning. Under anslaget 25:71 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* föreslår regeringen i budgetpropositionen en resursökning till Högskolan i Jönköping för forskning och forskarutbildning med drygt 3,1 miljoner kronor. De statliga högskolor som har fått vetenskapsområde föreslås få en resursökning med drygt 5,2 miljoner kronor 2003.

Kravet på full kostnadstäckning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör inte föreslå att Cancerfonden skall undantas från det generella kravet på full kostnadstäckning för externfinansierad forskning vid universitet och högskolor.

Jämför *reservation 20 (m)*.

Gällande bestämmelser

I regleringsbrev för 2002 har regeringen, liksom tidigare år, föreskrivit att när universitet och högskolor får inkomster i form av avgifter och bidrag i den egna verksamheten skall samtliga kostnader som är förenade med den på detta sätt finansierade verksamheten täckas med dessa medel, inklusive verksamhetens andel av gemensamma kostnader (full kostnadstäckning). En lägsta nivå för påslag för indirekta kostnader skall för lärosätet vara minst 18 % av forskningsprojektets direkta kostnader, exklusive lokalkostnader.

Motionen

I motion 2002/03:Ub278 (m) begär motionärerna att Cancerfonden, som är huvudfinansiär av cancerforskningen i Sverige, skall undantas från kravet på att även täcka lärosätets lokalkostnader. Påslaget för indirekta kostnader bör

enligt motionärerna för Cancerfondens bidrag stanna vid 12 %, den nivå som gällde fram t.o.m. 2000. De framhåller att Cancerfonden är en ideell organisation med brett folkligt stöd och att fonden avlastar staten ansvaret för forskningen kring vår näst största folksjukdom. Tillsammans med lokalkostnaderna motsvarar den höjning som infördes 2001 av påslaget för indirekta kostnader från 12 till 18 % drygt kostnaden för cirka 60 cancerforskningsprojekt. Motionärerna befarar att de höga påslagen för indirekta kostnader kommer att negativt påverka givarnas vilja att skänka pengar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

I huvudsak likalydande motioner har avslagits vid de två senaste riksmöten. Liksom då hänvisar utskottet till att en korrekt tillämpning av principen om full kostnadstäckning är nödvändig för att inte universitetens och högskolornas egna resurser skall urholkas (bet. 2000/01:UbU6, rskr. 98).

Forskning om isocyanater

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser inte att det behövs något tillkännagivande om stöd till forskningen i Hässleholm om isocyanater.

Motionerna

Motionerna 2002/03:Ub406 (v) och 2002/03:Ub453 (s) tar upp situationen för den forskning om isocyanater som bedrivs av en forskningsgrupp i Hässleholm. Isocyanater tillhör en grupp mycket giftiga ämnen som skapar allvarliga arbetsmiljöproblem. Forskningen i Hässleholm har hittills varit knuten till Lunds universitet, men universitetet har enligt motionärerna beslutat om nedläggning av verksamheten. Fortsatt stöd från samhällets sida för denna verksamhet begärs i båda motionerna. I motion 2002/03:Ub406 sägs att det är fullt naturligt och rimligt att involvera arbetsmarknadens parter i samråd kring ekonomi och organisation när det gäller forskningen om isocyanater.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande.

Den forskningsverksamhet i Hässleholm som motionärerna pläderar för har hittills finansierats med externa medel. Sedan finansierarna inte har kunnat utlova finansiering på längre sikt, har Lunds universitet funnit det nödvändigt att säga upp de anställda inom denna verksamhet på grund av arbetsbrist per den 1 januari 2003. Regeringen har i budgetpropositionen, inom utgiftsområde 14 *Arbetsliv*, föreslagit att 6,7 miljoner kronor skall tillföras anslaget 23:2 *Arbetslivsinstitutet* för 2003 för isocyanatforskningen. Utgiftsområde 14 tillhör arbetsmarknadsutskottets beredning.

Stockholms universitet har förklarat sig berett att ta över forskargruppen i Hässleholm, dock under förutsättning att universitetet kan påräkna en ramhöjning på 3,5 miljoner kronor från år 2005.

Utskottet har erfårit att forskning om isocyanater bedrivs, förutom i Hässleholm, vid Lunds, Stockholms, Umeå och Örebro universitet. Den forskning som bedrivs i Hässleholm är inte grundforskning, och det kan inte rimligen förväntas att den skall bedrivnas med de anslag som anvisas inom utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning*. Utskottet förutsätter att de myndigheter som förfogar över medel för tillämpad forskning, samt de arbetsmarknadsparter som anser att forskningen i Hässleholm har stor betydelse för arbetsmiljön, anstränger sig för att finna en långsiktig lösning på finansieringen av denna forskning.

Finansiering av lokala studiecentrum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör inte göra några tillkännagivanden om att staten skall stå för kostnaderna för lokala studiecentrum i kommunerna.

Motionerna

För att bredda rekryteringen till högskoleutbildning spelar enligt motion 2002/03:Ub508 (s) kommunernas lokala studiecentrum en viktig roll. Motionärerna refererar en undersökning av högskolestuderande vid sådana centrum läsåret 1997/98 som visar att ca 25 % av högskolenybjörjarna från Hälsingland studerade vid sådana centrum och att mer än hälften av dessa inte skulle ha påbörjat utbildningen om studierna och samlingarna i sin helhet hade varit förlagda till en högskoleort. Den kartläggning som Glesbygdverket genomför på regeringens uppdrag visar att ekonomin för att finansiera dessa centrum är det största hindret för en fortsatt utveckling av verksamheten. I motion 2002/03:Ub260 (fp) tar motionären upp distansundervisningen och skriver att det är viktigt att staten, som svarar för högskolorna, står för dessa kostnader och inte övervältrar dem på kommunerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Glesbygdverket har nyligen till regeringen överlämnat rapporten *Kartläggning av lärcentra*. Verket föreslår att en utredning skall tillsättas med syfte att utforma ett "Högskolelyft" i form av ett ekonomiskt stöd till de kommuner som åtar sig att via ett lokalt studiecentrum eller lärcentrum tillhandahålla service till studerande på högskolenivå. Utskottet utgår från att regeringen kommer att överväga Glesbygdverkets förslag och anser att riksdagen inte bör föregripa regeringens beredning av ärendet.

Fristående högskolor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om att för år 2005 avsätta medel för två fristående högskolor.

Jämför *reservation 21 (m)*.

Motionen

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2002/03:Ub558 yrkande 25 att två miljarder kronor skall avsättas år 2005 för inrättande av två fristående universitet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Förslag om fler fristående högskolor har behandlats av riksdagen varje år under förra mandatperioden, senast i betänkande 2001/02:UbU11. Utskottet har fortfarande uppfattningen att det inte finns anledning att avsätta statsmedel för att skapa fristående högskolor, eftersom de ramvillkor som nu gäller för statliga universitet och högskolor ger dessa stort utrymme för självbestämmande, något som har fått till följd en stor mångfald i fråga om utbildningsutbud och undervisningsformer. Det kan också noteras att varken regeringen eller något av oppositionspartierna har lämnat något förslag om utgiftstak för 2005.

Examensrätt m.m. till Högskolan på Gotland

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser inte att riksdagen bör uttala sig om huruvida Högskolan på Gotland skall få egen examensrätt för lärarexamen, eftersom sådana beslut ankommer på Högskoleverket.

Motionen

I motion 2002/03:Ub470 (c) pläderar motionärerna för att de fria forskningsmedlen vid Högskolan på Gotland skall utökas och för att högskolan skall ges rätt att själv utfärda lärarexamen. Lärarutbildning bedrivs vid Högskolan på Gotland i samverkan med Lärarhögskolan i Stockholm, som har rätt att utfärda lärarexamen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Högskolan på Gotland tillförs i budgetpropositionen en utökning med drygt 8 % av sina medel till forskning inom anslaget 25:73 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor*. Detta är en större procent-

tuell ökning än vad som föreslås för flertalet övriga högskolor som får medel under anslaget.

Enligt högskolelagen är det Högskoleverket som beslutar vid vilka statliga högskolor de i bilaga till högskoleförordningen angivna examina får avläggas (1 kap. 11 §, 1992:1434).

4 Vissa centrala myndigheter m.m.

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet anslagen 25:75–25:80 som avser myndigheterna Högskoleverket, Verket för högskoleservice, Centrala studiestödsnämnden, Överklagandenämnden för studiestöd, Internationella programkontoret för utbildningsområdet respektive Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Dessutom behandlas här anslagen 25:81 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m. och 25:82 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.

Resultat

Regeringen lämnar i budgetpropositionen bl.a. följande uppgifter om verksamheten vid *Högskoleverket* under år 2001. Under verksamhetsåret har Högskoleverkets arbete starkare profilerats mot utvärdering, tillsyn och uppföljning. Den andra omgången av verkets utvärderingar av lärosätenas kvalitetsarbete – som pågår under perioden 1998–2002 – har genomförts. År 2001 var också det första året i en sexårig cykel av ämnes- och programutvärderingar; totalt genomfördes nio sådana utvärderingar. Arbetet med att utveckla metoder för kvalitetsgranskningarna fortsätter bl.a. genom en rådgivande grupp med internationella experter som följer och kritiskt granskar processen. Verket följer också den internationella utvecklingen inom området. En viktig uppgift är att förmedla information om granskningarna till studenterna. Under verksamhetsåret har tillsynsverksamheten utvecklats, och antalet inkomna och avgjorda enskilda ärenden har ökat. Regeringens bedömning är att resultatinformationen i Högskoleverkets årsredovisning ger en god bild av utvecklingen inom de områden som verket har ansvar för. Enligt regeringens mening har de mål som ställts upp för verksamheten uppnåtts.

I fråga om *Verket för högskoleservice*, VHS, konstaterar regeringen att den samordnade antagningen till grundläggande högskoleutbildning höstterminen 2001 och vårterminen 2002 genomförts inom uppsatta tids- och kostnadsramar. VHS hemsida på Internet har byggts ut och alltfler sökande ansöker till högskoleutbildning via nätet. En gemensam hemsida, där universitet och högskolor kan annonsera sina lediga utbildningsplatser, har tagits i bruk under året. Ett internt arbete med översyn av VHS upphandlingsverksamhet har resulterat i att både antalet upphandlingar och värdet på dessa ökat under år 2001. Ökningen av antalet upphandlingar är dock kraftigare för VHS sekundära kundgrupp, dvs. övriga myndigheter, än för universitet och högskolor.

Det ekonomiska målet för upphandlingsverksamheten, att intäkterna skall täcka 100 % av kostnaderna, har uppnåtts under år 2001. Likaså har det ekonomiska målet för antagningsverksamheten uppnåtts, nämligen att intäkterna skall täcka 85 % av kostnaderna.

Regeringens bedömning är att år 2001 var ett extraordinärt verksamhetsår för *Centrala studiestödsnämnden*, CSN. Ett helt nytt studiestödssystem togs i bruk och hela CSN:s personal utbildades för detta ändamål. Förutom utvecklingen av ett nytt IT-system för handläggning tillkom en rad olika omständigheter som beredde myndigheten stora utmaningar. Bland annat ökade ansökningsvolymen inför hösten 2001 markant då alla studerande, som en följd av det nya studiestödssystemet, var tvungna att ansöka om studiemedel på nytt. Situationen medförde betydligt längre handläggningstider och sämre telefon-service än vad som annars hade varit fallet. Regeringen bedömer att nämndens insatser både när det gäller handläggningstider och tillgänglighet inte har svarat mot de krav som bör kunna ställas på en statlig myndighet. Emellertid har administrationen av det nya studiestödssystemet nu stabiliserats. Samtidigt har CSN förbättrat sin förmåga att på ett effektivt sätt hantera regelverk och handläggningsrutiner. Regeringen anser därför att myndigheten har bättre förutsättningar att under åren 2002 och 2003 klara de krav som regering och riksdag ställer.

Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) inrättades den 1 maj 2001. Verksamheten har under det andra halvåret 2001 varit under uppbyggnad. Enligt regeringen måste därför alla bedömningar göras med viss försiktighet. Myndighetens ambition med verksamheten under det första verksamhets halvåret har varit att åstadkomma bästa möjliga kombination av kraven på rättssäkerhet, snabb ärendehantering och god service. ÖKS verksamhet och arbetsbelastning är på många sätt beroende av verksamheten inom CSN. Hittills har antalet ärenden motsvarat den förväntade volymen. Den genomsnittliga handläggningstiden ligger på mellan tre och fyra veckor. Regeringen gör bedömningen att myndigheten har visat på ett gott administrativt resultat och har goda förutsättningar att även fortsättningsvis nå uppställda mål.

Internationella programkontoret för utbildningsområdet ansvarar för genomförandet av ett stort antal internationella program. Även om verksamheten i huvudsak har fungerat väl under år 2001 finns det enligt regeringens bedömning utrymme för ytterligare kvalitetsförbättringar.

Den 1 mars 2002 startade verksamheten vid *Myndigheten för Sveriges nätuniversitet*. Under den första tiden har arbetet koncentrerats på att upprätta en provisorisk webbplats (IT-stödd portal) med grundläggande information och söktjänster. Myndigheten har vidare upprättat ett register över den IT-stödda distansutbildning som universitet och högskolor anmält till myndigheten. Därtill förbereder myndigheten insatser avseende kompetens- och organisationsutveckling kring IT-stödd distansutbildning. År 2003 kommer att bli myndighetens första år med full verksamhet.

Anslag m.m.**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 anvisar följande belopp under anslagen (ramanslag):

25:75 Höskoleverket	187 019 000 kr
25:76 Verket för högskoleservice	13 492 000 kr
25:77 Centrala studiestödsnämnden m.m.	369 609 000 kr
25:78 Överklagenämnden för studiestöd	10 286 000 kr
25:79 Internationella programkontoret för utbildningsområdet	40 795 000 kr
25:80 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet	35 029 000 kr
25:81 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	38 402 000 kr
25:82 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.	18 100 000 kr

Motionsyrkanden med förslag om andra anslagsbelopp och anslagsvillkor bör därmed avslås.

Jämför särskilda yttranden 1 (m) och 3 (kd).

Riksdagen bör även avslå motionsyrkanden som rör inrättande av ett oberoende kvalitetsinstitut för den högre utbildningen m.m., granskning av kvalitetsarbetet inom Sveriges nätuniversitets distansutbildning m.m., omprövning av Centrala studiestödsnämndens (CSN) roll samt införande av straffavgift för CSN.

Jämför reservationerna 22 (fp), 23 (v), 24 (m, fp, kd) och 25 (fp).

25:75 Höskoleverket

Höskoleverkets uppgift är att genom uppföljning och utvärdering bidra till att förbättra och förnya den högre utbildningen och forskningen vid universitet och högskolor. Höskoleverket svarar för tillsynen över högskolans verksamhet i syfte att öka rättssäkerheten i högskolan. Verket har också som uppgift att på uppdrag av regeringen genomföra utredningar och utvärderingar som grund för regeringens ställningstagande i olika frågor. Verket har dessutom ansvar för statistik om verksamheten vid universitet och högskolor. Höskoleverket har rätt att ta ut avgift för att tillhandahålla högskoleprovet. Avgiftens storlek regleras i högskoleförordningen (1993:100).

I budgetpropositionen anmäler regeringen sin avsikt att besluta om en ny instruktion för Höskoleverket. I enlighet med regeringens förslag i propositionen *Den öppna högskolan* (prop. 2001/02:15, bet. UbU4, rskr. 98) skall då Rådet för högskoleutbildning vid Höskoleverket ändra namn till Rådet för högre utbildning, samtidigt som rådet får utökade uppgifter. Regeringen beräknar ytterligare 10 miljoner kronor under anslaget nästa budgetår för de nya uppgifterna.

För budgetåret 2003 föreslår regeringen att till Högskoleverket anvisas 187 019 000 kr, varav 36 211 000 kr skall disponeras av Rådet för högre utbildning.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag. Riksdagen bör till Högskoleverket anvisa det begärda anslagsbeloppet på 187 019 000 kr.

Folkpartiet hävdar i motion 2002/03:Ub323 att Högskoleverkets ställning som myndighet under regeringen i längden kan försvaga verkets möjligheter att bedriva en självständig granskning av kvaliteten vid landets universitet och högskolor. Motionärerna anser att verkets roll bör renodlas till enbart myndighetsutövning (yrkande 10). Det innebär bl.a. att verket har som sitt ansvar att kontrollera att bestämmelser uppfylls. Verket skall t.ex. kunna dra in examensrättigheter från lärosäten för utbildningar som inte upprätthåller kvalitetskraven. Utvärderingen av lärosätenas förmåga att bedriva en högkvalitativ utbildning måste emellertid utövas av andra institutioner, vilkas arbete inte riskerar att politiseras. Kvalitetsgranskningen bör därför brytas ut ur Högskoleverket och läggas på *ett oberoende kvalitetsinstitut för högskolan* (yrkande 11). Institutet bör bestå av representanter för ämnesområden, discipliner och vetenskapliga tidskrifter.

U t s k o t t e t föreslår avslag på motionsyrkandena.

Liknande motionsyrkanden om renodling av Högskoleverkets roll och ett fristående kvalitetsinstitut för högskolan har vid flera tillfällen avslagits av riksdagen, senast hösten 2001 (bet. 2001/02:UbU4 s. 46). Utskottet framhöll då, med anledning av framförda farhågor om politisering, att Högskoleverkets utvärderingar utförs av högt kvalificerade experter inom respektive område. I stor utsträckning hämtas dessa experter från andra länder än Sverige. Utskottet anför samma skäl för avslag på nu föreliggande yrkanden.

Enligt Vänsterpartiet i motion 2002/03:Ub312 bör Högskoleverket få i uppdrag att särskilt *granska kvalitetsarbetet inom Sveriges nätuniversitets distansutbildning* (yrkande 1). Motionärerna anser vidare att en del av de extra resurserna till distansutbildningen bör användas för att säkerställa att studenternas inflytande på denna utbildning håller en tillräckligt hög nivå (yrkande 2).

U t s k o t t e t förutsätter att Högskoleverket i sitt arbete med granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor också inkluderar de distansutbildningar som lärosätena ger. Kvalitetsarbetet är enligt 1 kap. 4 § högskolelagen (1992:1434) en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenterna. Högskolorna skall verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen (1 kap. 4 a §).

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2002/03:Ub312.

25:76 Verket för högskoleservice

Verket för högskoleservice (VHS) ansvarar för den samordnade antagningen till grundläggande högskoleutbildning. Utöver detta biträder VHS universitet, högskolor och andra myndigheter vid upphandling.

Från anslaget bestrids kostnader för underhåll och utveckling av datorbase-
rade system för antagningsprocessen samt kostnader för övrig antagnings-
verksamhet, såsom betygsdatabas och bedömning av utländska gymnasiebe-
tyg.

Regeringen föreslår att till VHS för budgetåret 2003 anvisas 13 492 000
kr. Därutöver har regeringen under anslaget 25:72 *Särskilda utgifter inom
universitet och högskolor m.m.* föreslagit att VHS får disponera 1 miljon
kronor under år 2003 för att minska handläggningstiderna i ärenden om be-
dömning av utländska gymnasiebetyg.

U t s k o t t e t har inget att erinra mot regeringens medelsberäkning.
Riksdagen bör till VHS anvisa 13 492 000 kr.

25:77 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Anslaget finansierar utgifter för tilldelning och återbetalning av studiestöd
samt tilldelning och återbetalning av lån för hemutrustning för flyktingar.
Anslaget finansierar också delvis Centrala studiestödsnämndens (CSN) studi-
esociala insatser. Från anslaget utgår vidare sedan den 1 juli 2001 medel för
administration av bidrag vid korttidsstudier till dels Statens institut för särskilt
utbildningsstöd (Sisus), dels Landsorganisationen i Sverige (LO) och Tjänst-
temännens Centralorganisation (TCO).

Regeringen föreslår att riksdagen till CSN m.m. för budgetåret 2003 anvi-
sar 369 609 000 kr. I anslaget för år 2003 finns engångsvis 10 miljoner kronor
för kostnader i samband med inrättandet av ett servicecenter för studiestöd i
Kiruna. Därefter skall CSN finansiera servicecentret i Kiruna inom ramen för
myndighetens ordinarie anslagsnivå. En ny utbildning som leder till brand-
mansexamen skall inrättas fr.o.m. hösten 2003. För att kompensera för ökad
handläggning av studiestöd till följd av detta har anslaget förstärkts med
100 000 kr.

I budgetpropositionen redovisas en prognos för inbetalda avgifter år 2003
till CSN om 290 000 000 kr. Avgifterna får i sin helhet disponeras av myn-
digheten och skall bidra till att finansiera verksamheten hos CSN.

Sammantaget beräknas CSN således för budgetåret 2003 kunna disponera
(369 609 000 + 290 000 000 =) 659 609 000 kr.

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2002/03:Ub558 yrkande 15 att
riksdagen till CSN anvisar 140 miljoner kronor utöver vad regeringen före-
slagit eller 509 609 000 kr. Moderaterna anser att myndigheten inte skall få
disponera avgifter på det sätt som regeringen medger. Tekniken innebär att
man kringgår budgetramen, menar de. I praktiken ger Moderaternas förslag
en lägre driftram för myndigheten som de dessutom vill konkurrensutsätta.

U t s k o t t e t behandlade under föregående riksmöte ett motsvarande för-
slag från Moderata samlingspartiet (bet. 2001/02:UbU1 s. 80). Liksom då
erinrar utskottet om att riksdagen så sent som våren 2000 godkände att intäk-
ter från avgifter för uppläggning av lån vid CSN får disponeras av myndig-
heten (prop. 1999/2000:100, yttr. UbU7y, bet. FiU27, rskr. 262). Återbetal-
ningsverksamheten har sedan länge finansierats med avgifter som myndighet-

en får disponera (prop. 1988/89:100 bil. 10, SFU15, rskr.173). CSN:s verksamhet var t.o.m. år 2000 indelad i tre resultatområden, varav återbetalning av studielån var ett. På grund av att denna indelning medförde problem för den ekonomiska styrningen av verksamheten slogs resultatområdena samman till ett enda sådant område. Samtliga avgifter redovisas därför mot anslaget.

Utskottet, som inte har något att invända mot regeringens beräkning av medel under anslaget, föreslår att riksdagen med avslag på motionsyrkandet anvisar 369 609 000 kr till CSN för budgetåret 2003.

I tre motioner begärs en **omprövning av Centrala studiestödsnämndens roll**.

Folkpartiet uttalar i motion 2002/03:Ub338 yrkande 1 att det är angeläget att bryta CSN:s de facto-monopol på att erbjuda studielån. Studielånsmarknaden måste öppnas för verklig konkurrens från banker och andra finansiella institut. På så sätt kan enligt motionärerna effektiviteten i administrationen av studielånen främjas, liksom graden av service mot studenterna. I ett system med en friare studielånsmarknad kommer det dock fortfarande att finnas behov av en statlig myndighet som fattar beslut om vilka personer som har rätt att omfattas av den offentliga studiefinansieringen eller, i praktiken, det statliga borgensåtagandet, påpekar motionärerna.

Liknande synpunkter framförs av Kristdemokraterna i motion 2002/03:Ub452 yrkande 9. De vill att regeringen skall låta utreda om studiemedelsutbetalningar bör ske via bank i stället för via en statlig myndighet. CSN bör emellertid behålla sin roll när det gäller att bedöma den enskildes rätt till bidrag och lån. Staten, genom CSN, bör också fortsättningsvis vara garant för lånen. En sådan ordning där CSN:s bedömningsmonopol i fråga om studielån kompletteras med utbetalning av lånet via bank ger möjlighet till mer flexibla lösningar för den enskilda studenten, framhåller Kristdemokraterna.

Också i motion 2002/03:Ub297 (m) yrkande 1 förs fram förslag om att statens roll skall begränsas till att bevilja studielån och garantera återbetalning av lånet. Enligt motionärerna bör CSN läggas ned. I stället bör banker och andra finansiella företag få administrera studiestödet.

U t s k o t t e t föreslår avslag på motionsyrkandena.

Frågan om en omprövning av CSN:s roll har behandlats i riksdagen vid ett flertal tillfällen under senare år. Den har aktualiserats främst av påvisade långa handläggningstider hos CSN och myndighetens dåliga tillgänglighet för studenterna. Senast vid föregående riksmöte har motionsyrkanden i ärendet avslagits av riksdagen på förslag av utskottet (bet. 2001/02:UbU1). Utskottet vidhåller sin uppfattning att nuvarande ordning, nämligen att CSN sköter både utbetalning och återbetalning har fördelar både för staten och studenterna.

Enligt vad som inhämtats från Utbildningsdepartementet har myndighetens handläggningstider, både när det gäller genomsnittlig handläggningstid och andel ärenden behandlade inom tre veckor, förbättrats hösten 2002 i jämförelse med föregående höst. Andelen besvarade telefonsamtal ligger betydligt högre. Detta framgår av den servicestatistik som CSN lämnar till Utbildningsdepartementet varannan vecka (dnr U2002/4232/ST).

I sammanhanget bör nämnas att Riksdagens revisorer för närvarande genomför en granskning av Centrala studiestödsnämnden. Enligt en förstudie (2001/02:14) *Sköter CSN sitt uppdrag?* skall granskningen särskilt inriktas på CSN:s service till allmänheten, myndighetens handläggningstider och avgifter samt regeringens styrning av CSN. En rapport i granskningsärendet beräknas föreligga i januari 2003.

Ett förslag om *införande av en s.k. omvänd straffavgift för Centrala studiestödsnämnden* förs fram i Folkpartiets motion 2002/03:Ub338 yrkande 2 i syfte att skärpa effektiviteten i administrationen av studielånen. Motionärerna vill att myndigheten skall bli skyldig att betala straffavgift till studenter som inte får sina studiemedel i tid, t.ex. på grund av långa handläggningstider. En sådan straffavgift skall också utbetalas om studenten inte får information eller svar på ansökan inom en viss tid.

U t s k o t t e t behandlade och avstyrkte ett motsvarande motionsyrkande hösten 2001 (bet. 2001/02:UbU1). Utskottet anförde att det är angeläget att CSN handlägger studiestödsärenden korrekt och effektivt för samtliga studerande. En ytterligare minskning av CSN:s resurser torde dock knappast främja vare sig servicegraden eller effektiviteten. Med samma motivering avstyrks nu motion 2002/03:Ub338 yrkande 2.

25:78 *Överklagandenämnden för studiestöd*

Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) inrättades den 1 maj 2001 (förordning 2001:79, ändr. 2001:363 och 735). Nämnden skall pröva överklaganden av Centrala studiestödsnämndens beslut enligt den studiestödslag (1999:1395) som trädde i kraft den 1 juli 2001. Nämnden har även till uppgift att pröva överklaganden av beslut om bidrag enligt förordningen (2001:362) om bidrag vid korttidsstudier.

Regeringen föreslår att riksdagen till Överklagandenämnden för studiestöd för budgetåret 2003 anvisar 10 286 000 kr.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till medel under anslaget.

25:79 *Internationella programkontoret för utbildningsområdet*

Internationella programkontoret för utbildningsområdet ansvarar för:

- Sokrates, EU:s program för utbildning,
- Leonardo da Vinci, EU:s program för yrkesutbildning,
- Tempus, EU:s program för samarbete inom högre utbildning med Oberoende staters samväld (OSS), västra Balkan och Mongoliet; programmet innefattar också Tempus-MEDA för samarbete med ett flertal länder i Medelhavsområdet,
- Linnaeus-Palme, utbytesprogram för samarbete mellan utvecklingsländer och svenska universitet och högskolor,
- Minor Field Studies (MFS), stipendieprogram för svenska studenter för att bedriva fältstudier i utvecklingsländer,
- Internship, resestipendieprogram för universitet och högskolor för samarbete med utvecklingsländer,

- Interpraktik, stipendier för praktik i utlandet för arbetslösa ungdomar,
- IAESTE, internationell praktikplatsförmedling för blivande civilingenjörer och naturvetare,
- EU:s utbytesprogram inom högre utbildning med Latinamerika (Alfa), Nordamerika (EU/USA och EU/Kanada), Australien (EU/Australien) och Japan (EU/Japan),
- Asem-dou, samarbetsprogram med Asien, där programkontoret är kontaktpunkt,
- Ett år i Frankrike/Spanien/Tyskland, utbytesprogram för gymnasiestudierande,
- Euroguidance Sweden, tidigare Resurscentrum för vägledning,
- Cedefop, studiebesök inom yrkesutbildning i EU,
- Nordplus-Junior, Nordiska ministerrådets utbytesprogram på gymnasienivå samt
- internationella stipendier och bidrag för internationalisering av den svenska skolan.

Regeringen föreslår att 40 795 000 kr anvisas till programkontoret för budgetåret 2003.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör anvisa det begärda anslagsbeloppet.

25:80 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet startade sin verksamhet den 1 mars 2002 (förordning 2002:26). Myndigheten skall främja och stimulera utvecklingen av IT-baserad utbildning inom nätuniversitetet. Den skall vidare svara för information om de utbildningar som universitet och högskolor anmäler till nätuniversitetet.

Anslaget finansierar myndighetens verksamhet, en presentation av lärosätenas utbud av distansutbildning i en IT-stödd portal samt kostnader för att identifiera och stödja områden som saknar IT-stödd distansutbildning.

Regeringen föreslår att till Myndigheten för Sveriges nätuniversitet för budgetåret 2003 anvisas 35 029 000 kr.

År 2003 kommer att bli myndighetens första år med full verksamhet. En höjning av anslaget med 5 098 000 kr har beräknats för informationsverksamhet, samordning av högskolornas utbud av IT-stödd distansutbildning och samverkan med olika intressenter.

Kristdemokraterna är kritiska mot att Myndigheten för Sveriges nätuniversitet inrättats. I sitt budgetalternativ, motion 2002/03:Ub418, tar de bort 35 miljoner kronor från anslaget. En närmare motivering för detta ges i motion 2002/03:Ub448 yrkande 3. Kristdemokraterna anser att det är bra att lärosätena har ett lokalt och gemensamt ansvar för Sveriges nätuniversitet. En sammanhållande nätportal är en riktig satsning för att göra Sveriges nätuniversitet överblickbart för studenterna. De vill dock hellre se en lösning där lärosätena driver nätuniversitetet och där Myndigheten för Sveriges nätuniversitet överförs till befintlig myndighetsstruktur, dvs. Högskoleverket.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen med avslag på motionsyrkandena anvisar 35 029 000 kr till Myndigheten för Sveriges nätuniversitet för nästa budgetår. Enligt utskottets uppfattning finns det behov av en särskild myndighet för att stödja och samordna den IT-stödda distansutbildning som anordnas av universitet och högskolor.

25:81 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

Medlen under anslaget är till största delen avsedda att finansiera Sveriges medlemsavgift till Unesco, vilken utbetalas i euro och i US-dollar. Anslaget täcker även kostnader för Svenska unescorådet samt medlemsavgifter till fonden för konventionen om världens natur- och kulturarv respektive Internationella centret för bevarande och restaurering av kulturföremål i Rom (ICCROM).

Regeringen föreslår att riksdagen under anslaget för budgetåret 2003 anvisar 38 402 000 kr.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till anslagsbelopp.

25:82 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.

De utgifter som belastar ifrågavarande anslag avser utvecklingen av system som skall leda till effektivisering och kostnadsminskning i myndigheternas verksamhet eller av system som ger ökad tillgång till information nationellt och internationellt. Vidare finansierar anslaget viss övergripande statistik inom utbildningsområdet. Anslaget kan även tas i anspråk för vissa andra myndighetsövergripande verksamheter av tillfällig art och där behoven uppstår löpande under året.

Enligt regeringens förslag skall till Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. anvisas 18 100 000 kr för budgetåret 2003.

Moderata samlingspartiet föreslår i sin budgetmotion 2002/03:Ub558 yrkande 16 att anslagsbeloppet skall reduceras med 10 miljoner kronor till 8 100 000 kr.

I Kristdemokraternas budgetmotion 2002/03:Ub418 minskas de inom anslaget ospecificerade medlen till regeringens disposition med 4,5 miljoner kronor.

U t s k o t t e t, som inte har något att invända mot regeringens medelsberäkning, anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena och i enlighet med regeringens förslag anvisa 18 100 000 kr under anslaget.

Utskottet noterar att en del av anslaget disponeras av Statistiska centralbyrån för bl.a. viss gemensam utbildningsstatistik samt långsiktiga prognoser och analyser. Enligt utskottets mening är det angeläget att tillräckliga medel i övrigt finns under anslaget för att fullfölja pågående projekt, bl.a. vidareutveckling av antagningssystemet vid Verket för högskoleservice. Medel måste också finnas tillgängliga för att starta utvecklingsprojekt som berör hela utbildningssektorn och där kostnaderna inte kan läggas på en viss myndighet.

Forskningspolitik

5 Nationella och internationella forskningsresurser m.m.

Inledning

Politikområdet Forskningspolitik omfattar anslag till nationell och internationell forskning, till nationella forskningsbibliotek och arkiv samt till nationell kontaktverksamhet i anslutning till EU:s forskningssamarbete.

Inom utgiftsområde 16 hänförs till politikområdet Forskningspolitik anslagen 26:1–26:9 som avser Vetenskapsrådet, Rymdforskning, Institutet för rymdfysik, Kungl. biblioteket, Polarforskningssektariatet, Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU, Sunet samt Särskilda utgifter för forskningsändamål.

Resultat

Regeringen lämnar i budgetpropositionen en utförlig redogörelse för verksamheten inom politikområdet Forskningspolitik som helhet. I en sammanfattande analys konstaterar regeringen att de år 2001 inrättade nya forskningsfinansierande myndigheterna – Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och Verket för innovationssystem – nu är väl etablerade.

När det gäller *Vetenskapsrådet* inom det utgiftsområde som utskottet behandlar redovisas bl.a. följande.

Regeringen framhåller att Vetenskapsrådet bidrar till att forskningen håller en hög *vetenskaplig kvalitet* inom respektive ansvarsområden genom att myndighetens forskningsmedel fördelas i nationell konkurrens efter en noggrann prövning och prioritering. Bedömningen av ansökningarna sker i ett internationellt perspektiv, och beredningsgruppernas bedömning kompletteras ofta av utlåtanden från utländska experter. Vetenskapsrådet utvärderar kontinuerligt de forskningsområden som rådet bidrar till att finansiera. Under år 2001 har internationella utvärderingar av statsvetenskap och exogena processer (geovetenskap) avslutats. Utvärderingarna visar att ämnena håller hög kvalitet. En utvärdering av filosofiämnet, liksom av det särskilda forskningsprogrammet om offentlig sektor, har påbörjats.

Vetenskapsrådet skall vid sin fördelning av forskningsstöd verka för att ge *yngre och nydisputerade forskare* goda förutsättningar. Rådets huvudsakliga stöd till återväxten inom forskningen sker genom att doktorander arbetar och får delar av sin forskarutbildning inom de forskningsprojekt som finansieras av rådet. Rådet har utöver detta gjort riktade insatser genom att finansiera särskilda anställningar som forskarassistent eller forskare. Under år 2001 finansierade rådet nästan 400 sådana anställningar inom vetenskapsområdena medicin och naturvetenskap/teknik. Inom de humanistiska och samhällsveten-

skapliga områdena var dock antalet anställningar begränsat; 38 anställningar finansierades.

Som ett av målen för Vetenskapsrådet har angetts att rådet skall främja goda villkor för *mång- och tvärvetenskaplig forskning*. Inom samtliga vetenskapsområden beviljas årligen stöd till ett betydande antal forskningsprojekt som är tvär- eller mångvetenskapliga. Rådet har på olika sätt anpassat sin beredningsorganisation för att kunna stödja mång- och tvärvetenskap.

Vetenskapsrådet har också till uppgift att verka för ökad *jämställdhet* inom sitt verksamhetsområde. Detta mål berör såväl könsfördelningen i rådets beredningskommittéer som fördelningen av bidrag till forskningsprojekt och anställningar. Regeringen redovisar bl.a. att andelen bidrag som år 2001 gick till kvinnor var 38 % för humaniora och samhällsvetenskap, 23 % för medicin, 14 % för natur- och teknikvetenskap och 33 % för utbildningsvetenskap.

Rådet finansierade under år 2001 sammanlagt 417 anställningar som forskare, forskarassistenter och doktorander. Av dessa var 30 anställningar vikta för underrepresenterat kön, där samtliga tillföll kvinnliga sökande. Övriga 387 anställningar tilldelades kvinnor och män med fördelningen 36 respektive 64 %. För bidrag till anställningar i forskarkarriären var könsfördelningen jämnare.

Enligt regeringens bedömning har framsteg gjorts i arbetet för jämställdhet inom forskningen såtillvida att framför allt den yngre generationen kvinnliga forskare får en ökande andel av projektmedel och anställningar.

Redovisningen av Vetenskapsrådets särskilda program för genusforskning visar att endast 15 av 97 ansökningar till programmet inför år 2002 bedömdes uppfylla kraven på genusrelevans. Detta kan enligt regeringen betyda att förståelsen av hur genusperspektiv kan utnyttjas i forskningen ännu inte är så väl utvecklad bland forskarna. Regeringen anser det därför angeläget att Vetenskapsrådet och även de andra forskningsfinansiärerna fortsätter sina insatser för att främja integrationen av genusperspektiv i forskningen.

Regeringen bedömer att de forskningsfinansierande myndigheternas arbete med att *informera om forskning och forskningsresultat* till avnämare och intresserad allmänhet har utvecklats mycket positivt. Vetenskapsrådet tolkar sitt nationella ansvar för forskningsinformation som ett uppdrag att skapa infrastrukturer som underlättar olika målgruppers tillgång till information och kommunikation med forskare. ExpertSvar som etablerats på Vetenskapsrådet erbjuder t.ex. journalister direktkontakter med forskare. Beslut har fattats om att stänga webbplatsen safari.se. I stället arbetar rådet med populärvetenskapliga beskrivningar inom en ny Internetportal, forskning.se. Regeringen förutsätter att Vetenskapsrådet hittar nya vägar så att allmänhetens och skolans behov av forskningsinformation kan tillgodoses.

Enligt regeringen ökar det *internationella forskningssamarbetet*. Bland annat redovisas att svenska forskares utnyttjande av de internationella anläggningarna i de flesta fall motsvarar minst Sveriges andel av kostnaderna. Regeringen konstaterar att myndigheternas delaktighet och engagemang i arbetet med att ta fram EU:s nya ramprogram för forskning och utveckling har gjort

det möjligt för Sverige att påverka ramprogrammets utformning och inriktning.

Anslag m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 anvisar följande belopp under anslagen (ramanslag):

26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	2 433 822 000 kr
26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning	95 546 000 kr
26:3 Rymdforskning	152 335 000 kr
26:4 Institutet för rymdfysik	41 959 000 kr
26:5 Kungl. biblioteket	227 871 000 kr
26:6 Polarforskningssekreteriatet	24 169 000 kr
26:7 Rådet för forsknings- och utvecklings-samarbete inom EU	13 738 000 kr
26:8 Sunet	38 647 000 kr
26:9 Särskilda utgifter för forskningsändamål	113 085 000 kr

Motionsyrkanden med förslag om andra anslagsbelopp och anslagsvillkor bör därmed avslås.

Jämför särskilda yttranden 1 (m) och 2 (fp).

Riksdagen bör bemyndiga regeringen att under 2003, i fråga om ramanslaget 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 305 miljoner kronor under år 2004 och högst 2 345 miljoner kronor under åren 2005–2008 samt, i fråga om ramanslaget 26:3 *Rymdforskning*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 500 miljoner kronor under åren 2004–2008.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår motionsyrkanden som rör utredning om konsekvenserna av obalansen i medelstilldelning mellan olika vetenskapsområden m.m. samt lättillgänglig information om forskningsresultat.

Jämför reservationerna 26 (kd) och 27 (kd).

26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Propositionen

Vetenskapsrådet är ett forskningsråd med uppgift att stödja grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden.

Anslaget avser stöd till forskning, bidrag till vetenskaplig utrustning, kostnader för Sveriges deltagande i visst internationellt forskningssamarbete samt kostnader för forskningsinformation. Från anslaget finansieras även verksamheten vid Forskningsforum.

Regeringen föreslår att riksdagen till Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation för budgetåret 2003 anvisar 2 433 822 000 kr.

I enlighet med den forskningspolitiska propositionen hösten 2000 (prop. 2000/01:3, bet. UbU6, rskr. 98) har anslaget tillförts 252 miljoner kronor för 2003. Därmed är de satsningar som angavs i denna proposition fullt genomförda.

Anslaget har också tillförts 50,5 miljoner kronor som kompensation för löne- och prisökningar samt 51,5 miljoner kronor i ersättning för premier för statliga avtalsförsäkringar avseende av rådet finansierade forskare som är anställda vid universitet och högskolor.

Anslagets fördelning på anslagsposter (tkr)

1. Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning	254 954
2. Medicinvetenskaplig forskning	392 297
3. Natur- och teknikvetenskaplig forskning	1 113 493
4. Utbildningsvetenskaplig forskning	124 528
5. Dyrbar vetenskaplig utrustning	131 518
6. Övrig forskningsfinansiering m.m.	417 032
Summa	2 433 822

Fördelningen mellan anslagsposterna av de nya resurserna för forskning om 252 miljoner kronor har beräknats enligt följande.

Anslagspost 1 tillförs 15 miljoner kronor för s.k. småämnen och konstnärligt utvecklingsarbete.

Anslagspost 2 tillförs 10 miljoner kronor för vårdvetenskaplig forskning.

Anslagspost 4 tillförs 40 miljoner kronor för utbyggnad av den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Anslagspost 5 tillförs 7 miljoner kronor för dyrbar vetenskaplig utrustning.

Anslagspost 6 tillförs 180 miljoner kronor för forskarrekrutering, de strategiska forskningsområdena biovetenskap, IT och materialvetenskap samt fria resurser.

Enligt regeringen bedrivs grundläggande forskning som finansieras av Vetenskapsrådet vanligen i form av fleråriga projekt och långsiktiga åtaganden. Rådet bör även för budgetåret 2003 ges möjlighet att fatta beslut om stöd till forskning och vetenskaplig utrustning som innebär åtaganden för kommande budgetår.

Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003, i fråga om ramanslaget 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 305 miljoner kronor under år 2004, högst 1 365 miljoner kronor under år 2005, högst 755 miljoner kronor under år 2006, högst 170 miljoner kronor under år 2007 och högst 55 miljoner kronor under år 2008.

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i sin budgetmotion 2002/03:Ub558 yrkande 24 att riksdagen – utöver det här behandlade anslaget till Vetenskapsrådet –

under ett nytt anslag 26:10 *Ökade satsningar på Vetenskapsrådet och Nationellt institut för hälsa och medicin* anvisar 155 389 000 kr. Denna åtgärd skall enligt motionen ses som en förstärkning av den fria forskningen och grunden för inrättandet av ett institut för hälsa och medicin.

Moderaternas förslag i denna del motiveras närmare i motion 2002/03:Ub298, där behovet av en successiv förstärkning av resurserna för den grundläggande forskningen lyfts fram, bl.a. till de tre ämnesråden under Vetenskapsrådet (yrkande 9 delvis). En översyn bör samtidigt göras av alla de politiskt motiverade öronmärkningar som finns i dag i syfte att reducera dessa till förmån för forskningens egna prioriteringar. Enligt Moderaterna bör den medicinska och biovetenskapliga forskningen samlas i en svensk motsvarighet till *National Institutes of Health* i USA (yrkande 8).

Dessa synpunkter framförs även i Moderaternas motion 2002/03:Ub486. I motionen hävdas att detaljstyrning av forskningsanslag begränsar den akademiska friheten (yrkande 14). Bedömningen av forskningsinriktningar får inte centraliseras vare sig till politiker eller till några få forskare i några få forskningsorgan. Vetenskapsrådets överbyggnad har enligt Moderaterna inneburit en centralisering av forskningsanslagen på de enskilda ämnesrådets bekostnad. Anslagen till ämnesråden bör således öka, och ämnesrådet för medicin bör utvecklas till ett nationellt institut för hälsa och medicin (yrkande 16).

En kraftig ökning av anslaget till Vetenskapsrådet förespråkas likaså i motion 2002/03:Ub367 (m) yrkande 1.

Folkpartiet föreslår – i motionerna 2002/03:Ub323 yrkande 27 och 2002/03:Fi232 yrkande 17, båda i denna del – att anslaget till Vetenskapsrådet skall minskas med 300 miljoner kronor. De medel som frigörs skall i stället anvisas direkt till universitet och högskolor för forskning och forskarutbildning.

Folkpartiet vill dessutom enligt motion 2002/03:Ub323 yrkandena 19 och 29 göra besparingar på anslagsposterna 4–6 inom anslaget till Vetenskapsrådet och genom omfördelning av dessa medel till ämnesråden (anslagsposterna 1–3) skapa ökade fria forskningsresurser på sammanlagt 540 miljoner kronor. Motionärerna påpekar i sammanhanget att riksdagens uppgift skall vara att fördela medel till ämnesråden genom breda anslag för ämnesområden och inte att ge detaljerade anvisningar om hur medlen skall användas eller öronmärka resurser till specifika forskningsinriktningar.

Kristdemokraterna anser i motion 2002/03:Ub449 yrkande 3 att den humanistiska och medicinska forskningen bör uppvärderas. De begär en **utredning om konsekvenserna av obalansen i medelstillelning mellan olika vetenskapsområden** (yrkande 4). Kristdemokraterna har svårt att acceptera en resursfördelning som så ensidigt premierar forskning inom teknik och naturvetenskap. Ett exempel på detta är fördelningen av forskningsresurserna inom Vetenskapsrådet. Forskning inom humaniora, kring människan, är enligt deras mening av avgörande betydelse för samhällsutvecklingen, även om värdet av forskningen är svårt att mäta i ekonomiska termer. Kristdemokraterna anser också att den medicinska mer patientnära forskningen är satt på

undantag. På sikt bör förhållandevis större resurser fördelas till medicin och humaniora.

I samma motion från Kristdemokraterna, 2002/03:Ub449 yrkande 10, erinrar de om att Vetenskapsrådet har till uppgift att informera om svensk forskning. Informationen har dock inte nått ut i önskvärd grad. Kristdemokraterna ser det som angeläget att *lättillgänglig information om forskningsresultat* presenteras. Denna bör relateras till olika målgrupper beroende på innehåll.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen godkände hösten 2000 regeringens förslag i den forskningspolitiska propositionen till riktlinjer för verksamheten inom bl.a. Vetenskapsrådet under åren 2001–2003 (prop. 2000/01:3, bet. UbU6, rskr. 98). Samtidigt med den forskningspolitiska propositionen redovisade regeringen i en särskild skrivelse (skr. 2000/01:28) resursfördelningen inom Vetenskapsrådet för år 2001 samt utgångspunkterna för resursfördelningen därpå följande år. Utskottet hade inget att invända mot vad regeringen anfört (bet. 2000/01:UbU6 s. 27).

Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen i fråga om medelsberäkningen till *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för budgetåret 2003. Utskottet föreslår därför att riksdagen under anslaget anvisar 2 433 822 000 kr i enlighet med regeringens förslag. Riksdagen bör även ge regeringen begärt bemyndigande att besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 305 miljoner kronor under år 2004 och högst 2 345 miljoner kronor under åren 2005–2008. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkandena från Moderata samlingspartiet respektive Folkpartiet med förslag om andra anslagsbelopp och anslagsvillkor.

Utskottet ställer sig inte bakom förslaget från Kristdemokraterna att konsekvenserna av *obalansen i medelstildelning mellan olika vetenskapsområden* skall utredas. Enligt utskottets mening bör frågor rörande fördelning av forskningsresurser och insatser inom särskilda forskningsområden beredas i vederbörlig ordning inför nästa forskningspolitiska proposition. Riksdagen bör således avslå motion 2002/03:Ub449 yrkandena 3 och 4.

När det särskilt gäller *information om forskningsresultat* vill utskottet hänvisa till följande. I samband med införandet av den nya organisationen för forskningsfinansiering år 2001 bildades Forskningsforum inom Vetenskapsrådet som en plattform för att främja dialog och kontakter mellan forskningsfinansierande organ, forskare och allmänhet. Under år 2002 har Forskningsforum varit samordnande i bildandet av en svensk Internetportal för forskning. Webbplatsen forskning.se som öppnades i maj 2002 skall öka tillgängligheten till information om forskning och till debatter om forskningens viktiga frågor.

I sammanhanget bör också nämnas den nybildade ideella föreningen Vetenskap och Allmänhet, vars syfte är att främja dialog, öppenhet och förtroende mellan allmänhet och forskare. Föreningen har bildats av en rad folkrö-

relseorganisationer, forskningsfinansiärer, arbetsmarknadens parter samt akademier.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 2002/03:Ub449 yrkande 10.

26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning

Anslaget avser förvaltningskostnader för Vetenskapsrådet.

Regeringen föreslår att 95 546 000 kr anvisas under anslaget för budgetåret 2003.

När Vetenskapsrådet bildades i januari 2001 fick rådet utökade uppgifter i förhållande till vad som låg på de tidigare forskningsråden, bl.a. ett ökat ansvar för forskningspolitiska analyser och utvärderingar. Enligt regeringen är det nu tydligt att de nya uppgifterna förutsätter en förstärkning av kansliet. Härtill kommer att rådet under ytterligare ett par år kommer att ha extra kostnader till följd av omställningen från den tidigare organisationen för forskningsfinansiering. Anslaget har därför förstärkts med 5 miljoner kronor som överförts från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen anvisar det begärda anslagsbeloppet.

26:3 Rymdforskning

Anslaget utnyttjas för internationellt forskningssamarbete inom ramen för Europeiska rymdorganet (ESA) och för stöd till nationell grundforskning inom rymdområdet. Anslaget disponeras av Rymdstyrelsen.

Regeringen föreslår för budgetåret 2003 att 152 335 000 kr anvisas till anslaget 26:3 *Rymdforskning*. Regeringen föreslår vidare att riksdagen skall bemyndiga regeringen att besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 500 miljoner kronor under åren 2004–2008.

U t s k o t t e t har inget att invända mot regeringens medelsberäkning och tillstyrker regeringens förslag.

26:4 Institutet för rymdfysik

Institutet för rymdfysik (IRF) har till uppgift att bedriva forskning, utbildning, utvecklingsarbete samt mät- och registreringsverksamhet inom främst områdena rymdfysik, atmosfärfysik och rymdteknik.

Regeringen föreslår att riksdagen till institutet för nästa budgetår anvisar 41 959 000 kr. IRF har under år 2002 som en tillfällig åtgärd disponerat extra medel för att klara både sitt ansvar för miljö- och atmosfärforskningen och sina ökade kostnader i övrigt. Regeringen gör bedömningen att IRF behöver tillföras extra medel även under budgetåret 2003. Regeringen avser därför att låta IRF disponera 6,5 miljoner kronor från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör anvisa begärt anslagsbelopp om 41 959 000 kr till Institutet för rymdfysik.

26:5 Kungl. biblioteket

Kungl. biblioteket (KB) är Sveriges nationalbibliotek. KB samlar in, bevarar och tillhandahåller det svenska trycket och förvärvar även viss utländsk litteratur om Sverige. KB främjar informationsförsörjningen till svensk forskning genom bl.a. det nationella databssystemet Libris och genom insatser för att utveckla och förvalta ansvarsbibliotek inom olika ämnesområden.

Regeringen föreslår att till KB för budgetåret 2003 anvisas 227 871 000 kr.

Inom ramen för KB:s anslag har hittills fördelats det statliga bidraget till Stiftelsen Svenska Barnboksinstitutet (SBI). SBI fungerar bl.a. som forskningsbibliotek inom barnboksområdet. Regeringens budgetförslag innebär att bidraget till SBI fr.o.m. år 2003 i stället fördelas via anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*. Därför skall enligt förslaget 5,2 miljoner kronor överföras från KB:s anslag till detta anslag. Regeringen anmärker att överföringen inte påverkar storleken på bidraget till SBI och inte heller KB:s ekonomiska utrymme för den egna verksamheten. Barnboksinstitutet står fortfarande under tillsyn av KB.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag. Riksdagen bör till Kungl. biblioteket anvisa 227 871 000 kr för nästa budgetår.

26:6 Polarforskningssekretariatet

Polarforskningssekretariatet främjar svensk polarforskning genom att delta i planeringen av vetenskapliga expeditioner till Arktis och Antarktis samt svara för den logistik och utrustning som krävs för expeditioner till polartrakterna. Sekretariatet är också ansvarig myndighet för prövning av tillstånd för vistelse i Antarktis och utövar tillsyn över svensk verksamhet i Antarktis.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 anvisar 24 169 000 kr till Polarforskningssekretariatet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen anvisar medel under anslaget i enlighet med regeringens förslag.

26:7 Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU

Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU (EU/FoU-rådet) främjar svenskt deltagande i EU:s ramprogram för forskning och utveckling genom att erbjuda forskare, lärosäten, företag m.fl. i Sverige information och rådgivning i frågor som rör medverkan i dessa program. Rådet svarar också för statistik och utvärdering som rör det svenska deltagandet i programmen. EU/FoU-rådet är nationellt kontaktorgan gentemot Europeiska kommissionen för frågor som rör samarbetet inom EU:s forskningsprogram.

Regeringen föreslår att till EU/FoU-rådet för budgetåret 2003 anvisas 13 738 000 kr.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör anvisa begärt anslagsbelopp.

26:8 Sunet

Sunet (Swedish University Computer Network) binder samman i första hand universitet och högskolor, men också folkbibliotek och läns museer i ett gemensamt datanätverk för överföring av elektronisk information. Sunet finansieras genom detta anslag samt genom avgifter från universitet och högskolor. Anslaget disponeras av Vetenskapsrådet.

Regeringen föreslår att 38 647 000 kr anvisas under anslaget för nästa budgetår. Intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten beräknas till 124,5 miljoner kronor för år 2003.

U t s k o t t e t har inget att erinra mot regeringens medelsberäkning. Det begärda anslagsbeloppet på 38 647 000 kr till Sunet för budgetåret 2003 bör anvisas av riksdagen.

26:9 Särskilda utgifter för forskningsändamål

För budgetåret 2003 föreslår regeringen att till Särskilda utgifter för forskningsändamål anvisas 113 085 000 kr.

Vid beräkningen av anslaget har, som tidigare nämnts, 5 miljoner kronor överförts till anslaget 26:2 *Vetenskapsrådet: Förvaltning*. Som också nämnts tillförs anslaget 5,2 miljoner kronor från anslaget 26:5 *Kungl. biblioteket* för bidrag till Svenska Barnboksinstitutet.

Regeringen avser att utnyttja anslaget för följande ändamål med fördelning på anslagsposter:

- Bidrag till Kungl. Vetenskapsakademien
- Bidrag till Svenska institutet i Rom
- Bidrag till Svenska institutet i Athen
- Bidrag till Svenska forskningsinstitutet i Istanbul
- Svenska Barnboksinstitutet
- Bidrag till Fulbrightkommissionen
- Bidrag till Institutet för Framtidsstudier
- Bidrag till IMEGO AB (tekniskt forskningsinstitut i Göteborg)
- Bidrag till EISCAT (European Incoherent Scatter Facility)
- Medel till Institutet för rymdfysik
- Nobelmuseum samt
- Till regeringens förfogande.

U t s k o t t e t, som inte har något att invända mot medelsberäkningen under anslaget, föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet.

Vissa forskningsområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden som rör prioritering av viss forskning, nämligen om elöverkänslighet, behandling av whiplash-skador, östrogenbehandlingens effekter på kvinnors hälsa, fibromyalgi och sklerodermi, ävensom forskning inom designområdet, om konsumentekonomi samt om kvinnors företagande. Utskottet hänvisar bl.a. till att den närmare fördelningen av de statliga forskningsresurserna ankommer på forskningsfinansierande myndigheter och på universitet och högskolor.

Jämför *reservation 28 (c)*.

Motionerna

I flera motioner läggs fram förslag om prioritering av vissa forskningsområden.

Vänsterpartiet framhåller i motion 2002/03:MJ419 yrkande 7 betydelsen av fortsatt **forskning för att vetenskapligt fastställa elöverkänslighet**. Motionärerna menar att det krävs en allsidig forskning, där tekniker, medicinsk kompetens av alla slag och människor som upplever dessa problem samarbetar. Forskningen bör också inriktas mot att dokumentera och utvärdera åtgärder för rehabilitering och symtomlindring.

Enligt motion 2002/03:Bo268 (s) yrkande 5 bör det skyndsamt övervägas att inrätta ett särskilt forskningsanslag för utveckling av en fri och oberoende medicinsk forskning om effekterna på hälsan av elektromagnetiska fält.

Även i motion 2002/03:Ub390 (mp) yrkande 1 begärs en utredning om inrättande av ett nationellt forskningsprogram i vad avser biologiska effekter av elektromagnetiska fält. Programmet kan enligt motionären lämpligen inordnas i den nya forskningsfinansieringen, men bör öronmärkas då det är av starkt tvärvetenskaplig karaktär.

Forskning kring whiplash-skador efterfrågas i två motioner. Enligt motion 2002/03:L278 (c) yrkande 1 har antalet pisksnärtskador i trafiken mer än fördubblats bara under de senaste två decennierna. Ökad forskning behövs om hur skadorna uppkommer och kan förebyggas samt om behandlingsmetoder. I motion 2002/03:T233 (mp) yrkande 1 framhåller motionären att forskning om metoder för behandling av pisksnärtskada måste påskyndas.

Vikten av ytterligare **forskning om östrogenbehandlingens effekter på kvinnors hälsa** betonas i motion 2002/03:Ub458 (s). Motionärerna menar att summan av risker och nytta hos den enskilda kvinnan är okänd. De hänvisar till ett uttalande av Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik (SBU), att den kritiska granskningen av det vetenskapliga faktaunderlaget visat på många kunskapsluckor. Denna forskning som berör många kvinnor bör därför prioriteras.

Behovet av ökad medelstilldelning till *grundforskning om fibromyalgi* understryks i motion 2002/03:Ub294 (m). Också i motion 2002/03:Ub249 (c) yrkande 2 påtalas att mer forskning behövs för att bl.a. klarlägga hur fibromyalgi uppkommer, vilka förebyggande åtgärder som är möjliga och hur man kan säkerställa en bra rehabilitering.

Enligt motion 2002/03:Ub232 (mp) yrkande 1 finns det i dag ingen behandling som botar *den reumatologiska sjukdomen sklerodermi*. En ökad forskning kring sjukdomen behövs.

Forskning inom designområdet lyfts fram i motion 2002/03:Ub335 (m) yrkande 1. Motionärerna anser att konsthantverkets, formgivningens och industridesignens historia, liksom den samtida designen, behöver både dokumenteras och analyseras.

I motion 2002/03:Ub419 (s) pläderas för *forskning om konsumentekonomi* som en ny inriktning inom samhällsekonomisk forskning.

Centerpartiet framhåller i motion 2002/03:N306 yrkande 18 att *forskningen om kvinnors företagande* måste öka. De kvinnliga företagarnas historia är till stor del okänd. Motionärerna anför att det är viktigt från tillväxtpunkt att underlätta för kvinnors företagande. Ett synliggörande av kvinnliga företagare kan komma att innebära att synen förändras på vem som kan vara företagare och vad en företagare är.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena med hänvisning till följande.

Utskottet erinrar om att statsmakterna vad gäller resurserna till grundforskning endast fattar övergripande beslut om fördelningen av de statliga forskningsmedlen. Den närmare fördelningen av de statliga forskningsresurserna ankommer på forskningsfinansierande myndigheter, som bl.a. Vetenskapsrådet, och på universitet och högskolor, vilka har att fatta beslut utifrån vetenskapliga kvalitetsbedömningar. Genom bl.a. Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsliv (Formas) ges stöd till behovsstyrd forskning inom respektive myndighets område. Också här är det myndigheten som svarar för den närmare fördelningen av forskningsmedlen.

Som exempel på forskning som uppfyller såväl krav på hög vetenskaplig kvalitet som samhällelig relevans vill utskottet peka på de insatser som redan gjorts och görs inom ett område som aktualiseras i flera av motionerna, nämligen elektromagnetisk strålning och ohälsa. I regleringsbrevet för budgetåret 2001 fick Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) regeringens uppdrag att bevaka frågor som rör forskning om elöverkänslighet. Genom bl.a. detta forskningsråd finansieras nu ett flertal projekt om elöverkänslighet och hithörande frågor. Enligt regeringsbeslut i juni 2002 skall FAS vartannat år, med början år 2003, dokumentera och informera om kunskapsläget.

6 Anslagen inom utgiftsområde 16

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 anvisar anslagen inom utgiftsområde 16 enligt regeringens förslag.
Jämför *särskilda yttranden 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c)*.

Regeringens och oppositionspartiernas förslag

En sammanställning av regeringens och oppositionspartiernas budgetförslag för utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning* finns i *bilaga 2* till detta betänkande.

Utskottet har i avsnitten 2 Barnomsorg och skola, 3 Högskoleverksamhet, 4 Vissa centrala myndigheter och 5 Nationella och internationella forskningsresurser m.m. redogjort för innehållet i förslagen.

Utskottets ställningstagande

I de föregående avsnitten har utskottet redovisat sin bedömning av regeringens och oppositionspartiernas förslag inom olika delar av utgiftsområdet och där tagit ställning till samtliga berörda yrkanden. Utskottet har tillstyrkt regeringens förslag.

Utskottet föreslår att riksdagen för budgetåret 2003 anvisar anslagen inom utgiftsområde 16 enligt regeringens förslag (kolumnen Regeringens förslag i bilaga 2).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Införande av nationell skolpeng (punkt 1) – m

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Per Bill (m) och Anna Ibrisagic (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2002/03:Ub298 yrkande 5,

2002/03:Ub558 yrkande 19 och

2002/03:Fi231 yrkande 14 i denna del

och bifaller delvis

2002/03:Ub212 yrkande 3.

Riksdagen avslår därmed motionerna

2002/03:Ub229 yrkande 9,

2002/03:Ub244 yrkande 28,

2002/03:Fi232 yrkande 17 i denna del och

2002/03:N397 yrkande 15.

Ställningstagande

Moderaterna förordar att staten övertar ansvaret för grundskolans finansiering från kommunerna fr.o.m. 2004. Under ett nytt anslag anslås 70 miljarder kronor. Kostnadsansvaret övertas inom ramen för ett system i vilket staten liksom tidigare fastställer mål, men nu också skall fastställa ersättningsnivåer inom ett system som vi valt att kalla nationell skolpeng. Införandet av en nationell skolpeng säkrar resurser till grundskolan och utgör en viktig faktor för god undervisningskvalitet. Den nationella skolpengen betalas ut till den skola som eleven valt för att täcka kostnaderna för elevens skolgång. Resurser för elever med behov av särskilt stöd anvisas särskilt utöver den vanliga skolpengen. Det är respektive skolledning som ska göra de ekonomiska och pedagogiska prioriteringarna i stället för den styrning genom statliga projekt-pengar som sker i dag (jfr särskilt yttrande 8). Moderaterna menar att konsekvensen av förslaget med nationell skolpeng är att ett system skapas som skiljer på finansiering, drift och utvärdering. Staten svarar för finansieringen av skolpengen. Skolverket beviljar och drar in tillstånd för skolhuvudmän och fördelar skolpengen. Driften av respektive skola sköts av skolhuvudmannen. Att skolpengen tilldelas skolorna direkt innebär en radikal minskning av

risken för politisk styrning och en lika radikal förstärkning av de professionella lärarnas och skolledarnas ansvar och inflytande. Skolpengen undanröjer de hinder som de kommunala skolorna i dag har när det gäller att tillgodose sina elevers intressen.

2. Införande av nationell skolpeng (punkt 1) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna
2002/03:Ub229 yrkande 9,
2002/03:Ub244 yrkande 28,
2002/03:Fi232 yrkande 17 i denna del och
2002/03:N397 yrkande 15
samt avslår motionerna
2002/03:Ub212 yrkande 3,
2002/03:Ub298 yrkande 5,
2002/03:Ub558 yrkande 19 och
2002/03:Fi231 yrkande 14 i denna del.

Ställningstagande

Folkpartiet anser att ett av den socialdemokratiska skolpolitikens största misstag var kommunaliseringen av skolan. I dag råder så olika ekonomiska villkor för skolor i olika kommuner att utbildningens kvalitet inte blir likvärdig över landet. Den pedagogiska professionens inflytande i skolan har minskat till förmån för kommunalpolitikerna och kommunaltjänstemäns. Vi menar att införandet av en nationell skolpeng som staten ansvarar för innebär att utbildningen blir likvärdig. Skolpengen betalas ut till den skola eleven väljer att gå i, oavsett om det är en skola i elevens egen kommun, en annan kommun eller i en fristående skola. En fjärdedel av resurserna, 17 miljarder kronor beräknat från dagens kostnader, skall öronmärkas till elever i behov av särskilt stöd och till skolor i utsatta områden, t.ex. i invandrartäta eller starkt segregerade områden. Föräldrar med låg utbildning och dåliga svenskkunskaper skall inte behöva se utanförskapet föras vidare till nästa generation. En nationell skolpeng innebär en decentralisering av makten till den enskilda skolan genom att kommunernas inflytande minskar.

3. Införande av skolpeng för funktionshindrade (punkt 2) – m

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Per Bill (m) och Anna Ibrisagic (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Ub558 yrkande 18.

Ställningstagande

För att säkerställa funktionshindrade elevers valmöjlighet och jämlikhet med andra elever har vi skapat ett nytt anslag, *Skolpeng för funktionshindrade*. År 2004 bör 300 miljoner kronor tillföras detta anslag.

4. Publicering av kvalitetsgranskningar (punkt 3) – m

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Per Bill (m) och Anna Ibrisagic (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Ub212 yrkandena 2 och 4.

Ställningstagande

Moderaterna anser att kvalitetsgranskningen av skolan är så viktig att den måste ökas både i omfattning och kvalitet. Resultaten av kvalitetsgranskningen bör publiceras löpande, så att lärare, föräldrar och elever kan ta del av resultaten. För att elever och föräldrar skall kunna göra rationella val måste transparensen i skolan öka. Kvalitetsgranskningen av både de skolor som har goda resultat och de skolor som inte fullgör sin uppgift på ett fullgott sätt måste tydliggöras och publiceras. Detta bör Skolverket få i uppgift att se till. Då det nationella kvalitetsgranskningsinstitut som Moderaterna föreslagit inrättas skall institutet ges i uppgift att publicera vilka skolor som lyckas väl med att uppfylla de nationella kvalitetsmålen.

5. Nationellt kvalitetsinstitut m.m. (punkt 5) – m, fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp), Anna Ibrisagic (m) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Ub229 yrkandena 16 och 17,
2002/03:Ub239 yrkande 4
2002/03:Ub244 yrkande 32,
2002/03:Ub336 yrkande 9,
2002/03:Ub412 och

2002/03:Ub417 yrkande 20
 samt avslår motion
 2002/03:Ub212 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att utvärderingen av skolornas resultat måste förbättras. Ett nytt självständigt organ behövs, som uteslutande har uppföljning och kvalitetsgranskning som uppgift. Denna inspektionsmyndighet skall inte ägna sig åt utvecklingsarbete. Det nya organet skall delvis självt kunna formulera sitt program för kvalitetsutvärdering av skolan. Regeringen skall inte få ge uppdrag till organet i den omfattningen att organets egna granskningar åsidosätts. Den fasta organisationen skall vara liten, men till den skall kopplas erfarna lärare, skolforskare och företrädare för kvalitetsmätare.

- 6. Insatser mot läs- och skrivsvårigheter (punkt 7) – m, fp, kd, c**
 av Ulf Nilsson (fp), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp), Anna Ibrisagic (m) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:
 Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion
 2002/03:Ub336 yrkande 8.

Ställningstagande

Det finns i dag stora brister i elevernas kunskaper i svenska och matematik. Vi vill satsa speciellt på läs- och skrivutveckling samt matematik. Dyslexi och dyskalkyli är inte oöverstigliga problem om eleven får det stöd och den hjälp som behövs för att lyckas i skolan. Oavsett anledningen till elevens svårigheter behövs insatser såsom extra undervisning, särskilda hjälpmedel eller specialundervisning. Avgörande för många elever är om de kan få undervisning enskilt eller i mindre grupp under vissa perioder. Vi menar att Skolverket bör få i uppdrag att sammanställa en nationell erfarenhetsbas med exempel på hur man arbetar med läs- och skrivproblem i olika skolor. De erfarenheter som gjorts i skolor som kommit långt när det gäller att utveckla pedagogiken för elever med svårigheter i basämnen skall komma alla skolor till del. Vi anser också att varje elev skall ha tillgång till läromedel som är aktuella och av god kvalitet. Det utvecklar såväl kreativiteten som lusten att lära. Det behövs också en satsning på läsning och böcker i skolorna. Satsningar på läsning av skönlitteratur i skolan har visat sig vara en framgångsrik metod för att stimulera läsintresse och utveckla läsförmåga. Alla elever skall ha tillgång till ett skolbibliotek av hög kvalitet eller ett folkbibliotek.

7. Ekeskolan och Hällsboskolan (punkt 8) – m, kd

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Inger Davidson (kd), Per Bill (m) och Anna Ibrisagic (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2002/03:Ub213 yrkandena 1–3,

2002/03:Ub214 yrkandena 4 och 5,

2002/03:Ub219 yrkande 4,

2002/03:Ub443 yrkande 9 och

2002/03:Ub521

samt avslår motion

2002/03:Ub429 yrkande 20.

Ställningstagande

Vi menar att staten har ett särskilt ansvar för skolan för barn med funktionshinder och att statens huvudmannaskap för specialskolan därför bör kvarstå. Det finns en uppenbar risk att nedläggningsbeslutet av de fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan kommer att innebära att många elever med multihandikapp inte kommer att få den hjälp de behöver. Det går inte att bortse från att en del barn har mycket speciella behov som inte kan klaras i varje kommun och att samtliga kommuner heller inte kan nå den nivå på specialpedagogik som en nationell specialskola har. Det är orimligt att tro att landets alla kommuner skall kunna nå samma kunskapsnivå som en specialskola. Samtidigt som de fasta skoldelarna läggs ned växer kön av elever som önskar få sin undervisning förlagd till just Ekeskolan eller Hällsboskolan. Vi anser att det är nödvändigt att de fasta skoldelarna får vara kvar och utvecklas vid dessa skolor för att möta behoven hos denna mycket utsatta grupp barn. Moderaterna och Kristdemokraterna har i sina budgetmotioner avsatt medel för att förstärka kvaliteten och tillgängligheten i specialskolan respektive för att återföra de fasta skoldelarna till de båda skolorna.

8. Ekeskolan och Hällsboskolan (punkt 8) – fp, c

av Ulf Nilsson (fp), Ana Maria Narti (fp) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2002/03:Ub429 yrkande 20

samt avslår motionerna

2002/03:Ub213 yrkandena 1–3,

2002/03:Ub214 yrkandena 4 och 5,
2002/03:Ub219 yrkande 4,
2002/03:Ub443 yrkande 9 och
2002/03:Ub521.

Ställningstagande

Föräldrar och elever motsatte sig nedläggningen av Ekeskolan och Hällsboskolan och tyckte att den specialkompetens som hade byggts upp vid dessa skolor skulle få finnas samlad. Vi anser att utgångspunkten för en politik för funktionshindrade barn och ungdomar borde vara deras egna upplevelser av situationen. Barnen skall ha en rättighet och inte en skyldighet att gå integrerat. Segregation kan vara något positivt när den är självvald. Vi anser att beslutet att stänga den fasta skoldelen på Ekeskolan skall omprövas.

9. Gymnasieskola för gravt hörselskadade och döva (punkt 9) – fp, kd

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed delvis motion
2002/03:Ub371.

Ställningstagande

I dag skickas de flesta gravt hörselskadade eller döva elever från Stockholm till Örebro för att gå i gymnasieskolan. Vi menar att det finns argument för en ny gymnasieskola i Stockholm, bl.a. är det svårt för eleverna att skiljas från familj och kamratkrets under tonårstiden, och inackorderingarna i Örebro uppfyller inte alltid de krav som en bra bostad för unga handikappade ställer. Ersättningen för boende utanför hemorten skulle dessutom bortfalla när eleverna stannar i Stockholm, och detta skulle leda till en statlig besparing på 100 000 kr per elev och läsår. Vi föreslår att möjligheterna att inrätta lokala gymnasier för gravt hörselskadade och döva elever bör förbättras.

10. Barnomsorgspeng (punkt 10) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion
2002/03:Ub509 yrkande 9.

Ställningstagande

Folkpartiet vill att alla kommuner skall bli skyldiga att lämna bidrag till enskild förskoleverksamhet och enskild skolbarnsomsorg om verksamheten uppfyller de kvalitetskrav som ställs. Kommunerna skall ge föräldrarna en barnomsorgspeng som de kan använda för att bekosta vilken barnomsorg de vill – kommunal förskola, enskild förskola eller familjedaghem. Utöver en sådan kommunal barnomsorgspeng vill Folkpartiet att staten skall erbjuda föräldrar 40 000 kr per barn. Pengarna skall föräldrarna fritt kunna använda under tiden fram till skolstart till att t.ex. betala barnomsorg, gå ned i arbetstid eller bygga om huset så att det bättre passar barnen.

11. Barnomsorgskonto (punkt 11) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2002/03:Sf380 yrkande 22

samt bifaller delvis motion

2002/03:Sf335 yrkande 8.

Ställningstagande

Kristdemokraterna föreslår att ett barnomsorgskonto på 80 000 kr för barn som fyller ett år införs från den 1 juli 2003. Maximalt får 40 000 kr tas ut per barn per år. De barn som när reformen införs fyller två år får ett barnomsorgskonto på 40 000 kr. Om barnet helt eller delvis har plats inom kommunalt finansierad barnomsorg reduceras beloppet. Beloppet är inte skattepliktigt. Taket för barnomsorgsavgifterna (maxtaxan) är kvar, men kommunerna åläggs att utforma och utföra deltidstaxa i minst tre nivåer under taket. Den som nyttjar den offentligt finansierade barnomsorgen mindre skall inte betala lika mycket som den som utnyttjar den i större utsträckning. Kristdemokraterna menar att det är viktigt att ge föräldrarna såväl ansvaret som resurserna för att själva kunna utforma sin vardag och kunna välja den barnomsorgsform som de anser bäst.

12. Fördelningen av studieplatser för vuxna (punkt 12) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion
2002/03:Ub429 yrkande 19.

Ställningstagande

Centerpartiet anser att studieförbunden bör tillföras 5 000 platser åren 2003–2005 genom en omfördelning av det totala antalet årsstudieplatser inom det nya statsbidraget till kommunal vuxenutbildning. Bidraget är beräknat till ca 46 500 platser. Av dessa platser har beräknats att ett statsbidrag motsvarande drygt 7 000 årsstudieplatser skall gå till folkhögskolan. Dessa bör således utökas med 5 000 platser.

13. Principer för resursfördelning till grundläggande högskoleutbildning (punkt 13) – m, fp, kd

av Ulf Nilsson (fp), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp) och Anna Ibrisagic (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2002/03:Ub448 yrkande 5,
2002/03:Ub486 yrkande 8,
2002/03:N305 yrkande 4 och
2002/03:N397 yrkande 16,
bifaller delvis motionerna
2002/03:Ub323 yrkande 1 och
2002/03:Fi231 yrkande 14 i denna del
och avslår motionerna
2002/03:Ub378,
2002/03:Ub429 yrkande 3,
2002/03:Ub450 och
2002/03:Ub524.

Ställningstagande

Statens politik på högskoleområdet har ibland präglats av regionalpolitik, där studenternas önskemål och undervisningens och forskningens kvalitet får stå tillbaka. Vi anser att resursfördelningen till grundutbildningen måste utgå från

studenternas egna val både av utbildning och av lärosäte. Sökandetrycket skall alltså tillmätas stor betydelse, vilket inte är fallet i dag.

14. Dimensionering och lokalisering av utbildning inom vårdområdet (punkt 15) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:So509 yrkande 7

och avslår motionerna

2002/03:Ub242,

2002/03:Ub403,

2002/03:Ub407 och

2002/03:Ub428.

Ställningstagande

Behovet av att rekonstruera hälso- och sjukvården, utveckla äldreomsorgen och återställa personalens framtidstro och arbetsglädje måste beaktas särskilt under de närmaste åren. För att möta behoven måste fler utbildningsplatser skapas för både läkar- och sjuksköterskeprogrammen och inom gymnasieskolans omvårdnadsprogram. Kristdemokraterna anser också att sökandetrycket skall tillmätas stor betydelse vid resursfördelningen inom högskolan. I år var söktrycket för läkarutbildningen enligt VHS så stort att det på en del lärosäten inte ens har räckt med maxpoäng för att komma in. Lotten avgjorde vem bland de sökande som skulle få bli läkare. En sådan ordning är orimlig, och platstilldelningen till läkarutbildningen måste öka för att bättre svara mot söktrycket.

15. Utbildning av speciallärare (punkt 16) – m

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Per Bill (m) och Anna Ibrisagic (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub214 yrkande 9

och bifaller delvis motion

2002/03:Ub239 yrkande 6.

Ställningstagande

Den ”förnyade” lärarutbildning som riksdagen beslutade om för två år sedan innebär att kravet på lärarnas ämneskunskap minskar, vilket är ett huvudskäl till att vi moderater motsatte oss reformen. Den modell för att förse skolan med speciallärare som utskottsmajoriteten anvisar är ingen lösning. Den rådande bristen på speciallärare måste tas på allvar. Det behövs också en betydande utbildning och rekrytering av specialpedagoger de kommande åren, och dessa måste ges större möjligheter att utveckla egna verksamheter.

16. Utbildning av speciallärare (punkt 16) – fp, kd

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2002/03:Ub239 yrkande 6
och bifaller delvis motion
2002/03:Ub214 yrkande 9.

Ställningstagande

Det är mycket olyckligt att utbildningen av speciallärare, med inriktning på att undervisa enskilt eller i grupp, har upphört. Påbyggnadsutbildningen till specialpedagogexamen är inriktad inte i första hand på att hjälpa elever enskilt eller i mindre grupp, utan att på att vara ett stöd för de andra lärarna på skolan. Vi anser att det omedelbart bör startas en ordentlig speciallärarutbildning med det tydliga syftet att kunna hjälpa elever med särskilt behov av stöd, enskilt eller i mindre grupp.

17. Utbildning av lärare i teckenspråk (punkt 17) – kd, c

av Inger Davidson (kd) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2002/03:Ub372 yrkandena 1 och 2,
bifaller delvis motion
2002/03:Ub230 yrkande 1
och avslår motion
2002/03:Ub230 yrkande 2.

Ställningstagande

Teckenspråket är erkänt som dövas första språk, och det är även erkänt som ett språk bland andra som kan läsas i grundskola och gymnasieskola. Det innebär att staten bör ha hela ansvaret för utbildningen av de lärare som skall undervisa i teckenspråk. Ett stort problem i Sverige i dag är bristen på, eller snarare avsaknaden av, en adekvat teckenspråkläro-utbildning. Det krävs krafttag för att tillgängligheten i samhället för döva skall förbättras. Staten bör enligt vår mening vidta åtgärder för att öka antalet utbildade teckenspråklärare och ge kompetensutveckling åt de många utbildade lärare som undervisar hörande elever i teckenspråk.

18. Kompletteringsutbildning för utländska akademiker (punkt 20) – m, fp, kd

av Ulf Nilsson (fp), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp) och Anna Ibrisagic (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:A207 yrkande 4

och bifaller delvis motion

2002/03:Ub547.

Ställningstagande

Det är ett allvarligt missförhållande att så många akademiker med utländsk utbildning går arbetslösa, städar eller kör taxi i stället för att utöva sina yrken här. Det som behövs, förutom en förändring av attityderna hos svenska myndigheter, är en mångfald av korta och intensiva högskoleutbildningar som direkt underlättar dessa akademikers inträde i det svenska yrkeslivet. Sådana saknas alltför få, vilket vi anser oförsvarligt.

19. Doktorandtjänster (punkt 24) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub489 yrkandena 21 och 22.

Ställningstagande

Grundtanken i den reform av forskarutbildningen som genomfördes för några år sedan var riktig, nämligen att alla forskarstuderande skall ha en rimlig social situation. Likväl kvarstår en mängd praktiska problem i form av faktiska anställningsstopp och olika försök vid många lärosäten att komma undan regelverket. För att komma till rätta med problemen är det viktigt att resurser satsas på att omvandla utbildningsbidrag till doktorandtjänster. Detta är av särskilt stor vikt inom humaniora och samhällsvetenskap, där problemen är störst i dagsläget. Satsningar på doktorandtjänster är viktiga för att långsiktigt skapa bättre villkor för forskningen och ge doktoranden bättre ekonomiska villkor och ökad social trygghet. Forskarstuderande skall inte behöva ha stipendier som huvudsaklig inkomstkälla. Det är viktigt att alla berörda respekterar regeringens förbud mot att använda statsmedel till stipendier.

20. Kravet på full kostnadstäckning (punkt 26) – m

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Per Bill (m) och Anna Ibrisagic (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub278.

Ställningstagande

Cancerfonden, som är en ideell organisation med brett folkligt stöd, är huvudfinansiär av cancerforskningen i Sverige. Genom en rad initiativ under årens lopp har Cancerfonden bidragit till att svensk cancerforskning på flera områden blivit världsledande. Enligt en flerårig praxis har universitet och högskolor tidigare inte debiterat Cancerfonden lokalkostnader för de projekt som fonden finansierar. Ett påslag på 12 % på anslagen, för att täcka de merkostnader som universiteten har t.ex. för administration, har accepterats av fonden som rimligt, men de ytterligare höjningar av påslaget som nu krävs innebär för Cancerfonden att forskningsprojekt av betydande omfattning inte kommer att kunna finansieras. Påslaget bör därför fortsatt stanna vid 12 %, och undantaget för lokalkostnader bör bestå.

21. Fristående högskolor (punkt 29) – m

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Per Bill (m) och Anna Ibrisagic (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub558 yrkande 25.

Ställningstagande

Utvecklingen vid Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping, som frigjordes från staten och ombildades till stiftelser år 1994, har varit utomordentligt positiv. Vi anser att man bör gå vidare och avsätta 2 miljarder kronor år 2005 för att upprätta ytterligare två fristående universitet.

22. Inrättande av ett oberoende kvalitetsinstitut för den högre utbildningen m.m. (punkt 31) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub323 yrkandena 10 och 11.

Ställningstagande

Högskoleverkets ställning som ämbetsverk under regeringen kan i längden försvaga verkets möjligheter att bedriva en självständig granskning av kvaliteten vid landets universitet och högskolor. Den viktigaste utvärderingen av de svenska läroanstalternas insatser, nämligen av deras förmåga att bedriva en för studenterna högkvalitativ utbildning, måste i stället utövas av andra institutioner, vilkas arbete inte riskerar att politiseras. Man bör överväga att bryta ut kvalitetsgranskningen ur Högskoleverket och placera den i en självständig institution, ett oberoende kvalitetsinstitut utom räckhåll för politisk och ekonomisk styrning från regeringen. Institutet bör bestå av representanter för ämnesområden, discipliner och vetenskapliga tidskrifter. Högskoleverkets roll bör renodlas till ren myndighetsutövning. Verket skall t.ex., liksom nu, kunna dra in examensrättigheter för utbildningar som inte upprätthåller kvalitetskraven.

23. Granskning av kvalitetsarbetet inom Sveriges nätuniversitets distansutbildning m.m. (punkt 32) – v

av Lennart Gustavsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub312 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

För närvarande saknas utvärderingar av kvaliteten på de distansburna kurser som ges via Sveriges nätuniversitet. Högskoleverket bör därför få i uppdrag att särskilt granska kvalitetsarbetet inom distansutbildningen. Det är också viktigt att studenternas inflytande på distansutbildningarna håller en tillräckligt hög nivå. En del av de extra resurserna till distansutbildningen bör användas för att säkerställa detta.

**24. Omprövning av Centrala studiestödsnämndens roll (punkt 33)
– m, fp, kd**

av Ulf Nilsson (fp), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp) och Anna Ibrisagic (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2002/03:Ub338 yrkande 1 och

2002/03:Ub452 yrkande 9

samt bifaller delvis motion

2002/03:Ub297 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att det nu är hög tid att göra en omprövning av Centrala studiestödsnämndens (CSN) roll. Myndighetens de facto-monopol på studielånsmarknaden måste brytas och verksamheten konkurrensutsättas. CSN har visat tydliga prov på att inte kunna sköta sitt uppdrag. Handläggningstiderna är för långa, och det är inte realistiskt för studenten att försöka sköta kontakterna med myndigheten per telefon. Studielånsmarknaden måste öppnas för verklig konkurrens från banker och andra finansiella institut. På så sätt kan effektiviteten i administrationen av studielånen främjas, liksom graden av service gentemot studenterna. I ett system med en friare studielånsmarknad kommer det dock fortfarande att finnas behov av en statlig myndighet som fattar beslut om vilka personer som har rätt att omfattas av den offentliga studiefinansieringen. Staten bör också fortsättningsvis vara garant för lånen.

25. Införande av en s.k. omvänd straffavgift för Centrala studiestödsnämnden (punkt 34) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 34 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub338 yrkande 2.

Ställningstagande

Effektiviteten i administrationen av studielånen måste omedelbart skärpas. Vi anser att det skall införas en skyldighet för Centrala studiestödsnämnden att betala straffavgift till studenter som inte får sina studiemedel i tid, t.ex. på grund av långa handläggningstider eller annat byråkratiskt krångel. En sådan straffavgift skall också utbetalas om studenten inte får information eller svar på ansökan inom en viss tid.

26. Utredning om konsekvenserna av obalansen i medelstildelning mellan olika vetenskapsområden m.m. (punkt 35) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub449 yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Kristdemokraterna kan inte acceptera en resursfördelning som så ensidigt som dagens premierar forskning inom teknik och naturvetenskap. Ett exempel på detta är fördelningen av forskningsresurserna inom Vetenskapsrådet. Den humanistiska och medicinska forskningen måste uppvärderas. Forskning inom humaniora, kring människan, är av avgörande betydelse för samhällsutvecklingen, även om värdet av forskningen är svårt att mäta i ekonomiska termer. Det är kunskap inom humaniora som är resonansbotten till vårt samhälles värdegrund. Kristdemokraterna anser också att den medicinska mer patientnära forskningen är satt på undantag. En utredning bör tillsättas om konsekvenserna av obalansen i medelstildelning mellan olika vetenskapsområden.

27. Lättillgänglig information om forskningsresultat (punkt 36) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ub449 yrkande 10.

Ställningstagande

Forskningsresultaten är ofta svårtillgängliga för icke-experter. Vetenskapsrådet har till uppgift att informera om svensk forskning, men informationen har inte nått ut i önskvärd grad. Att t.ex. göra kunskap om teknik mer tillgänglig för allmänheten öppnar möjligheter för folkligt deltagande i debatter och beslut i ett komplicerat tekniskt samhälle. Jag ser det som angeläget att lättillgänglig information om forskningsresultat presenteras. Denna bör relateras till olika målgrupper beroende på innehåll. Därmed kan kommunikationen mellan forskare och övriga medborgare förbättras.

28. Forskning om kvinnors företagande (punkt 44) – c

av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 44 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:N306 yrkande 18.

Ställningstagande

Det behövs mer forskning om kvinnors företag och kvinnliga företagare. Deras historia är nämligen till stor del okänd. Att underlätta för kvinnor att starta företag är viktigt från tillväxtpunkt och för att öka kvinnors självbestämmande. Ett synliggörande av kvinnliga företagare kan komma att innebära att synen förändras på vem som kan vara företagare och vad en företagare är.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i yttrandet.

1. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret (punkt 45) – m

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Per Bill (m) och Anna Ibrisagic (m).

Utbildningsutskottet har under beredningen av detta betänkande arbetat under förutsättningen att en riksdagsmajoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister den 4 december 2002 kommer att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende 2003 samt besluta om preliminära utgiftstak för år 2004.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken bör vara att möjliggöra ökad tillväxt. Då måste utgiftskvoten sänkas. För detta krävs bl.a. en moderniserad arbetsmarknad, avregleringar, sänkta skatter och lägre offentliga utgifter. Antalet sjukskrivna och förtidspensionerade måste minskas genom att sjukvård och rehabilitering förbättras.

Våra förslag syftar också till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Ännu fler kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten ökar också i andra bemärkelser genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten att välja bidrar till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma. Avsevärda resurser tillförs t.ex. för att bryta den ökade sjukfrånvaron och de ökade förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. Eftersom finansutskottets majoritet i sitt förslag till utgiftsramar har valt en annan inriktning av

politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 16. Våra förslag till anslagsbelopp framgår av *bilaga 2* till detta betänkande.

Vi vill att en barnskola införs och reserverar därför 300 miljoner kronor för detta ändamål. Vi menar att det finns ett behov av att stärka förskolebarnens skolförberedelser. Det bör ges möjlighet att förskoleklassen får bilda bas för en utbyggd barnskola med tydliga pedagogiska ambitioner. Barnskolan skall tillsammans med förskoleklassen bilda en egen skolform och således inte vara en del av förskolans barnomsorg. Den skall vara ett alternativ och komplement till förskolans verksamhet. Därmed tar vi ställning för att den skolförberedande förskoleverksamheten skall kunna utvecklas utifrån de specifika förutsättningar och möjligheter som små barn har.

Moderaterna anser vidare att en nödvändig åtgärd för att lyfta kvaliteten i skolan är att uppföljning och utvärdering förbättras och blir mer tillgänglig för elever, föräldrar och personal. Av den anledningen reserverar vi 72 253 000 kr för att bygga upp ett fristående nationellt kvalitetsinstitut med början den 1 januari 2003. Vi beskriver ett sådant organ närmare i en reservation tillsammans med Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet. Moderaterna avvisar regeringens förslag om en ny skolutvecklingsmyndighet. Vår myndighetsstruktur innebär också att vissa delar av Skolverkets verksamhet flyttas över till det fristående institutet. Tillsynsverksamhet och tillståndsgivning för skolan är kvar hos Skolverket, och Skolverkets kvarvarande verksamhet förs samman med Specialpedagogiska institutet. Anslaget för *Specialpedagogiska institutet* utgår således, och i stället anvisas sammantaget 535 236 000 kr till *Statens skolverk*.

På grund av att bristen på anpassade läromedel för elever med handikapp fortfarande är ett problem föreslår Moderaterna ytterligare 1 147 000 kr på anslaget *Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder*. När det gäller Specialskolemyndigheten anser vi att behovet av statliga specialskolor är större än vad regeringen anser. För att säkerställa hög kvalitet i undervisningen och vid resurscentrum föreslår vi 121 497 000 kr mer än regeringen under anslaget för *Specialskolemyndigheten*.

Moderaterna avvisar regeringens förslag om *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet*.

Under ett nytt anslag, Vuxnas utbildning, anvisas 3 294 331 000 kr. Medlen överförs dels från utgiftsområde 17, anslag 25:1 *Bidrag till folkbildningen*, dels från *Statligt stöd för vuxna*, dels från *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*. Under det nya anslaget anvisar vi således medel för utfasningen av Kunskapslyftet, folkhögskolor och kvalificerad yrkesutbildning. Vår anslagsram ger utrymme för en kraftig ökning av antalet platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen. För denna utbildning anslås medel motsvarande 21 200 platser för 2003 och för folkhögskoleutbildningen motsvarande 20 000 platser 2003. Vi anser att det är viktigt att alla som vill ha ett arbete också skall ha möjligheter att få det. Om detta skall bli möjligt är det nödvändigt att

bl.a. kraftigt öka satsningen på kvalificerad yrkesutbildning. Regeringens satsning har varit alltför liten.

Vi vill inleda en successiv återuppbyggnad av anslagen till grundutbildning i högskolan genom att tillföra universitet och högskolor ökade resurser. Sammanlagt vill vi tillföra drygt 146 miljoner kronor utöver regeringens förslag. I vårt budgetalternativ samlas alla medel till grundläggande utbildning under ett anslag, som skall fördelas mellan lärosätena med utgångspunkt i studenternas val. Även forskning och forskarutbildning tillförs i vårt förslag mer pengar, drygt 621 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Syftet är att ge den fria forskningen en välbehövlig förstärkning och stärka finansieringen av doktorander. Vi vill trygga möjligheterna att bedriva verksamhet och forskning i alternativa driftformer och föreslår därför ytterligare 20 miljoner kronor under anslag 25:71 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet*. Under anslag 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* föreslår vi ett lägre belopp än regeringen, eftersom vi anser att inga medel skall anslås till Rekryteringsdelegationen och att anslagsposten till regeringens disposition är alltför väl tilltagen.

Centrala studiestödsnämnden tillförs 140 miljoner kronor i vårt budgetalternativ. Anledningen är att vi anser att myndigheten inte skall få disponera avgifter på det sätt som regeringen medger. Tekniken är ett sätt att kringgå budgetramen. I praktiken innebär vårt förslag en mindre driftram för nämnden, som vi också vill konkurrensutsätta. Vi vill att anslaget *Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.* skall minskas med 10 miljoner kronor.

Under ett nytt anslag 26:10 *Ökade satsningar på Vetenskapsrådet och Nationellt institut för hälsa och medicin* föreslår vi att riksdagen anvisar 155 389 000 kr. Medlen skall användas som en förstärkning av den fria forskningen och som en grund för utveckling av ämnesrådet för medicin till en svensk motsvarighet till National Institutes of Health i USA.

2. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret (punkt 45) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Folkpartiet liberalerna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt andra utgiftsramar än dem som finansutskottet nyligen har föreslagit riksdagen att fastställa. Folkpartiets budgetförslag för år 2003 innebär i sina huvuddrag sänkta skatter på arbete och företagande i syfte att uppnå en långsiktig och uthållig tillväxt. Det syftar också till en mera rättvis skattepolitik för bl.a. barnfamiljer. Våra utgiftsökningar avser främst bistånd, utbildning och forskning, vård och omsorg, förbättringar för handikappade, åtgärder mot ohälsan samt satsningar på miljö och rättssäkerhet. Vårt alternativ framgår av reservation 9 i finansutskottets betänkande 2002/03:FiU1. För utgiftsområde 16 innebär det en utgiftsram som är knappt 500 miljoner lägre än regeringens förslag. Eftersom vi ser vårt budgetförslag som en helhet, väljer vi att inte

reservera oss här till förmån för våra förslag när det gäller utgiftsområde 16. Våra förslag till anslagsbelopp framgår av *bilaga 2* till detta betänkande.

Folkpartiet föreslår en minskning av anslaget för *Skolverket* med 200 miljoner kronor, och vi avvisar också regeringens nya anslag *Skolutvecklingsmyndighet*. I stället anvisar vi 226 miljoner kronor till en nationell skolinspektion. Vi beskriver ett sådant organ närmare i en reservation tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet. Vi föreslår också en minskning med 160 miljoner kronor på anslaget *Utveckling av skolväsende och barnomsorg*. Vi anser att utvecklingsarbetet inom skolan i större utsträckning skall göras på lokal nivå.

När det gäller anslaget *Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem* anser Folkpartiet att medlen under anslaget bör kunna användas för att höja lärarnas löner. Sverige är ett av de länder som har de lägsta lärarlönerna bland de industrialiserade länderna. För att göra yrket mer attraktivt är det nödvändigt att höja lärarnas löneläge.

Folkpartiet föreslår minskningar av ytterligare ett antal anslag. För *Nationellt centrum för flexibelt lärande* anvisar vi 30 miljoner kronor mindre än regeringen, till *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet* anvisar vi 40 miljoner kronor mindre och slutligen till *Statligt stöd för utbildning av vuxna* anvisar vi 700 miljoner kronor mindre än regeringen.

Mycket tyder enligt Folkpartiets mening på att den nuvarande takten i utbyggnaden av högskolan medför risker för standarden i svensk högskoleutbildning. Man bör enligt vår mening planera för 6 000 färre nya platser än i regeringens förslag. Vi föreslår en fördubblad ökning av kvalitetssatsningarna i grundutbildningen, dvs. 200 miljoner kronor mer än regeringen, vilket gör att ersättningen per student kan ökas rejält. Dessutom bör 200 miljoner kronor anslås till extra fördelning till lärosätenas grundutbildningar utifrån söktrycket, enligt en fördelning som vi redovisar i vår budgetmotion. En besparing med 300 miljoner kronor kan göras på anslag 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.*, där dock anslagsposten Projekt för invandrade akademiker bör ökas med 30 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Den enskilde forskarens frihet, hans eller hennes makt att själv välja ämne och metod för vetenskapliga studier, är grundbulten i den liberala forskningspolitiken. Det är djupt oroande att den andel av forskningen som finansieras av statliga anslag har minskat från 70 % till 50 %. Vi anser att det nu behövs ett rejält trendbrott med huvudinriktningen att öka den andel av forskningsanslagen som går direkt till universiteten. Dessas anslag till forskning och forskarutbildning bör få ett extra tillskott 2003 på 900 miljoner kronor.

Vi föreslår att anslaget till *Vetenskapsrådet* skall minskas med 300 miljoner kronor. De medel som frigörs skall i stället anvisas direkt till universitet och högskolor för forskning och forskarutbildning. Dessutom vill vi göra omfördelningar mellan anslagsposterna inom anslaget och på så sätt skapa ökade fria forskningsresurser till de tre ämnesråden på sammanlagt 540 miljoner kronor.

3. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret (punkt 45) – kd

av Inger Davidson (kd).

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt andra utgiftsramar än dem som finansutskottet nyligen har föreslagit riksdagen att fastställa. Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer för minskad ohälsa, förbättrad lönebildning och strategiska skattesänkningar på arbete och sparande. Därigenom skapas förutsättningar för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att välfärden tryggas för alla. Våra reformer och ekonomiska satsningar syftar framför allt till att sänka skatterna på arbete och företagande, öka valfriheten inom familjepolitiken, återupprätta rättsväsendet, stärka pensionärernas ekonomiska situation och förbättra infrastrukturen. Vårt alternativ framgår av reservation 10 i finansutskottets betänkande 2002/03:FiU1. För utgiftsområde 16 innebär det en utgiftsram som är knappt 3 miljarder kronor lägre än regeringens förslag. Eftersom vi ser vårt budgetförslag som en helhet, väljer vi att inte reservera oss här till förmån för våra förslag när det gäller utgiftsområde 16. Våra förslag till anslagsbelopp framgår av *bilaga 2* till detta betänkande.

Kristdemokraterna anser att en ny lärlingsutbildning skall införas på gymnasiet och anslår 10 miljoner kronor till detta ändamål. Medlen skall användas för handledartjänster och marknadsföring.

Vi föreslår att anslaget till *Skolverket* minskas med 115 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vi avvisar även regeringens förslag om en skolutvecklingsmyndighet, då vi tror att den kommer att öka centralstyrningen av skolan på ett olyckligt sätt. I stället föreslår vi inrättandet av ett nationellt kvalitetsinstitut och anvisar 75 000 000 kr utöver de 75 759 000 kr som regeringen anslagit till den nya skolutvecklingsmyndigheten. De extra medlen tas från Skolverket som samtidigt fråntas uppgifter som uppföljning, utvärdering och kvalitetsgranskning. Vi beskriver ett sådant organ närmare i en reservation tillsammans med Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet.

Eftersom vi inte anser att staten skall ägna sig åt lokal skolutveckling föreslår vi en minskning av anslaget *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* med 260 miljoner kronor. I det decentraliserade skolväsendet är det kommunerna som bedriver skolverksamhet, vilket ger utrymme för besparingar på anslaget.

Kristdemokraterna anvisar 5 miljoner kronor under *Specialpedagogiska institutet* (se under anslaget *Specialskolemyndigheten* i huvudtexten till betänkandet) för att bevara de fasta skoldelarna av Ekeskolan och Hällsboskolan. Vi befarar att beslutet att lägga ned skolorna kommer att innebära att många elever med multihandikapp inte kommer att få den hjälp de behöver. Vi utvecklar vår syn Ekeskolan och Hällsboskolan närmare i en reservation tillsammans med Moderaterna.

Kristdemokraterna överför medlen från anslaget *Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem* till det generella kommunbidraget. Vi ställer oss i och för sig positiva till att mer pengar satsas på skolan men anser att det är fel av regeringen att centralstyra resurserna. Kommunen vet bäst hur behoven ser ut i den egna kommunen. Regeringen gör dessutom intrång i det kommunala självstyret.

Vi ifrågasätter att fackföreningar och andra organisationer skall tilldelas medel för att ägna sig åt uppsökande verksamhet och avvisar därför regeringens anslag *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet*.

Utbyggnad av högskolan är angelägen, eftersom många studenter som skulle vilja läsa där i dag inte ges tillfälle till det. Vi anser att det krävs en jämn och hög takt i utbyggnaden. Den utbyggnadstakt som regeringen föreslår urholkar emellertid kvaliteten. Utbyggnaden år 2003 bör enligt vårt budgetförslag minskas med 1 000 platser. Vi vill också omfördela outnyttjad per capita-ersättning till att satsa 40 miljoner kronor extra på att öka antalet disputerade lärare, vilket höjer kvaliteten på utbildningen. Vidare vill vi anslå 100 miljoner kronor utöver regeringens förslag till forskning och forskarutbildning under anslagen 25:20–25:73. Inom anslaget 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* föreslår vi ett minskat belopp. Motivering för att bedriva studier kan ske under tolv år i skolan. Därför ifrågasätter vi behovet av en särskild delegation för rekrytering utöver de insatser som i dag finns i form av studievägledning. Den extra per capita-ersättningen till kurser inom Sveriges nätuniversitet kan halveras och den ospecificerade anslagsposten till regeringens disposition minskas. Vi vill stödja studenternas arbete genom att fördubbla anslaget till Sveriges Förenade Studentkårer.

Vi är kritiska mot att *Myndigheten för Sveriges nätuniversitet* inrättats och tar bort 35 miljoner kronor från anslaget. Vi anser nämligen att lärosätena själva bör driva nätuniversitetet och att Högskoleverket bör stå för tillsynen av verksamheten. De ospecificerade medlen till regeringens disposition under anslaget *Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.* vill vi minska med 4,5 miljoner kronor.

4. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret (punkt 45) – c

av Håkan Larsson (c).

Centerpartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt andra utgiftsramar än dem som finansutskottet nyligen har föreslagit riksdagen att fastställa. Centerpartiets budgetförslag för 2003 innebär att vi vill åstadkomma en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling. De största uppgifterna under de kommande åren är att skapa förutsättningar för en ekonomiskt och socialt uthållig tillväxt genom satsning bl.a. på företagande och högre utbildning och forskning. Vårt alternativ framgår av reservation 11 i finansutskottets betänkande 2002/03:FiU1. För utgiftsområde 16 innebär det en utgiftsram som är drygt 1,5 miljarder kronor lägre än regeringens förslag. Eftersom vi ser vårt

budgetförslag som en helhet, väljer vi att inte reservera oss här till förmån för våra förslag när det gäller utgiftsområde 16. Våra förslag till anslagsbelopp framgår av *bilaga 2* till detta betänkande.

Centerpartiet föreslår en minskning av anslaget för *Statens skolverk* med 60 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag. Vi avvisar regeringens förslag om *Skolutvecklingsmyndighet* och föreslår samtidigt inrättandet av ett nationellt kvalitetsinstitut. Till detta institut anvisar vi 200 miljoner kronor. Vi beskriver ett sådant organ närmare i en reservation tillsammans med Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna.

Centerpartiet genomför en satsning för att stärka kompetensen och öka insatserna mot läs- och skrivsvårigheter/dyslexi och dyskalkyli. Vi föreslår att ett nytt anslagsområde införs med 400 miljoner kronor för 2003. I en gemensam reservation med Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna beskriver vi närmare hur en satsning på matematik samt läs- och skrivutveckling bör se ut.

Vi överför medlen från anslaget *Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem* från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25 *Allmänna bidrag till kommunerna*. Vi avskaffar också anslaget *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet*.

Centerpartiet anser att det finns ett stort behov av kvalificerad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå. Mycket pekar på att det inom de flesta branscher finns ett stort behov av att medarbetare fortsätter studera och skaffar sig en yrkesinriktad utbildning ovanpå gymnasieskolan. Vi vill därför öka antalet platser för den kvalificerade yrkesutbildningen för att tillgodose näringslivets efterfrågan på utbildad arbetskraft. Det är också värdefullt att kunna erbjuda vidareutbildning för de ungdomar som vill utbilda sig på hemmaplan och bygga sitt liv utanför de stora tillväxtområdena. Vid en ökning av antalet utbildningsplatser vill vi understryka vikten av att en hög kvalitet på utbildningen bibehålls. Till anslaget *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* anvisar vi ytterligare 54 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Centerpartiet har varit pådrivande för att bygga ut den högre utbildningen runtom i landet. Det viktigaste nu är att följa upp den utbyggnaden med resurser för att säkra kvaliteten och stärka forskningen. I vårt budgetalternativ tillförs universiteten i Karlstad, Lund, Uppsala och Örebro 25 miljoner kronor vardera, universiteten i Göteborg, Stockholm, Umeå och Luleå samt Mälardalens högskola 20 miljoner kronor vardera, Karolinska institutet och Kungl. Tekniska högskolan 15 miljoner kronor vardera, Malmö högskola, Linköpings universitet, Blekinge tekniska högskola och Högskolan i Kalmar 10 miljoner kronor vardera och Växjö universitet, Mitthögskolan och Stiftelsen Högskolan i Jönköping 5 miljoner kronor vardera. Under anslag 25:73 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor* tillförs övriga högskolor sammanlagt knappt 101 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Vi föreslår också att det, inom oförändrat belopp på anslag 25:72 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.*, avsätts 50 miljoner kro-

nor för att bygga ut utbildningen av förskollärare. I stället kan anslagsposten till regeringens disposition slopas.

5. Lärlingsutbildning – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Folkpartiet vill se en modern, flexibel lärlingsutbildning där skolan och arbetslivet delar på ansvaret för utbildningen. Förslagsvis kan den vara fyra år, då eleverna tillbringar två år i skolan och två år i arbetslivet, men den totala tiden kan variera. För en del elever kan det vara lämpligt att under vissa perioder fördela skoltiden så att t.ex. fyra veckodagar tillbringas på en arbetsplats och en femte i skolan. Företagen bör få ersättning motsvarande kostnaderna för ett yrkesinriktat program under ett år samtidigt som lärlingen under ett år ges ersättning från arbetsgivaren i relation till den insats som han eller hon gör i produktionen. Det måste också utformas anpassad lärlingsutbildning för elever som av någon anledning inte kan följa ett nationellt program eller uppnå lärlingsexamen.

6. Lärlingsutbildning – mp

av Mikaela Valtersson (mp).

Miljöpartiet vill att en lärlingsutbildning införs som ett alternativ till den ordinarie gymnasieskolan. Många elever i gymnasiet är skoltrötta och alltför många som påbörjar en gymnasieutbildning avslutar den inte. Samtidigt vill många unga människor lära sig ett specifikt yrke och skulle gärna prova att vara lärling under ett eller ett par år. Modellerna för att göra detta skall kunna variera. Teori varvas med praktik, lärlingsplatser med ordinarie gymnasieplatser, kärnämnen kan läsas under en termin eller några dagar i veckan, en utbildad pedagog kan vara handledare osv.

7. Maxtaxan – m

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Per Bill (m) och Anna Ibrisagic (m).

Moderaterna menar att maxtaxan förstärker orättvisorna mellan dem som kan och vill utnyttja den kommunalt finansierade barnomsorgen och dem som vill eller måste ordna annan barnomsorg. Den är också genom sin konstruktion ett ingrepp i det kommunala självstyret och äventyrar andra kommunala verksamheter. Det finns även en risk att miljön inom förskolan försämras genom att föräldrar väljer att ha barnen längre tider i förskolan eftersom barnomsorgen blivit billigare.

8. Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem – m

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Per Bill (m) och Anna Ibrisagic (m).

Moderaterna anser att anslaget *Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem* skall avvecklas i dess nuvarande form. Några anslag för ändamålet bör inte ges för 2004. Besluten om vilka prioriteringar som skall göras inom

respektive skola skall fattas av skolledningen och inte i form av detaljstyrning från statsmakten. Vi har under vårt anslag *Nationell skolpeng* (jfr reservation 1) anslagit medel för förstärkning av anslagen till skolorna, vilka exempelvis kan användas till personalförstärkningar.

9. Fackhögskola – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Folkpartiet menar att Sverige måste överge dagens modell enligt vilken alla nya högskolor skall betraktas som blivande universitet. Utbildningssystemet måste bli mer differentierat, där varje lärosäte genom sin specifika inriktning (bred grundforskning, spjutspetsforskning inom en viss nisch, akademiska grundkurser eller kvalificerad yrkesutbildning) bidrar till en mångfald i utbildningsutbudet. Vi anser också att statusen på kvalificerad yrkesutbildning måste höjas. Folkpartiet vill att riktiga reguljära fackhögskolor skall införas. Fackskolorna skall erbjuda kvalificerad yrkesutbildning och viss förberedelse för högre utbildning.

10. Yrkeshögskola – kd

av Inger Davidson (kd).

Gymnasieskolan och högskolan tar i dag sin utgångspunkt i de teoretiska kunskaperna snarare än de praktiska färdigheterna. Kristdemokraterna vill förstärka och samla den praktiska kunskapen, dels genom lärlingsutbildning inom gymnasiet, dels genom att samla merparten av all postgymnasial utbildning inom en yrkeshögskola. Framför allt berörs den kvalificerade yrkesutbildningen och den yrkestekniska utbildningen. Yrkeshögskolan bör inrättas under 2003 för att 2004 byggas ut med 500 platser för att möta det uppdämda behovet av yrkeshögskoleutbildning. Viktiga förutsättningar för en yrkeshögskola bör vara att den ger postgymnasial utbildning som svarar mot behov i arbetslivet, leder till specifik yrkesprofession, att behörigheten kan grunda sig på validering, att utbildningarna genomförs och utformas i nära samverkan med arbetslivet och leds av branschorganisationer, utbildningsanordnare och arbetsgivare i samverkan.

11. Kvalificerad yrkesutbildning – c

av Håkan Larsson (c).

Centerpartiet menar att den kvalificerade yrkesutbildningen behövs för att öka tillväxten och stimulera företagets utveckling. Den kvalificerade yrkesutbildningen har visat sig fylla ett stort behov. För att tillgodose näringslivets efterfrågan på utbildad arbetskraft anser Centerpartiet att den kvalificerade yrkesutbildningen bör byggas ut snabbare än regeringens förslag. Vid ökningen av antalet utbildningsplatser vill vi understryka vikten av att en hög kvalitet på utbildningen bibehålls.

12. Elevhälsa – v

av Lennart Gustavsson (v).

Skolans ansvar är att skapa en god, lärande miljö för elevernas kunskapsutveckling och personliga utveckling. Arbetet med elevhälsa skall i stor utsträckning vara förebyggande och arbetet kräver en samverkan mellan skolans alla delar och personalgrupper. Det är för oss en självklarhet att det skall finnas en allsidig kompetens för detta arbete på skolan. I det arbetet är det också viktigt att samverka med olika aktörer för att möta olika former av ohälsa.

Organisationen för elevhälsan kommer att behöva formas utifrån lokala behov och förutsättningar. En framtida elevhälsa måste hitta nya och utvecklande samarbetsformer med barn- och ungdomspsykiatri. Målsättningen bör vara att utifrån ett elevperspektiv kunna samverka för att tidigt kunna möta och förebygga olika former av ohälsa. Vänsterpartiet menar att den av regeringen föreslagna skolutvecklingsmyndigheten som ett av sina uppdrag skall få tydliga direktiv om att följa, initiera och verka för ökat samarbete mellan den kommunala organisationen för elevhälsa och barn- och ungdomspsykiatri.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen har i proposition 2002/03:1 Budgetpropositionen för 2003, utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, föreslagit

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 556 070 000 kr under åren 2004–2007 (avsnitt 9.1.18),
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 305 000 000 kr under år 2004, högst 1 365 000 000 kr under år 2005, högst 755 000 000 kr under år 2006, högst 170 000 000 kr under år 2007 och högst 55 000 000 kr under år 2008 (avsnitt 10.10.1),
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 26:3 Rymdforskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 500 000 000 kr under åren 2004–2008 (avsnitt 10.10.3),
4. att riksdagen för budgetåret 2003 anvisar anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt sammanfattningen i *bilaga 2* till detta betänkande.

Motioner

Motioner från allmänna motionstiden

2002/03:Ub212 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om inrättande av ett nationellt kvalitetsgranskningsinstitut för skolan samt i konsekvens därmed avveckling av berörda delar av Skolverket, i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att resultatet av kvalitetsgranskningarna av enskilda skolor löpande skall publiceras av Skolverket.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheterna att skapa ekonomiska incitament för utveckling för landets skolor genom ett system med nationell skolpeng.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Skolverket och det nationella institutet för kvalitetsgranskning i skolan löpande bör publicera såväl de skolor som inte uppfyller de nationella kvalitetsmålen som de skolor som väl uppfyller kraven.

2002/03:Ub213 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen beslutar att upphäva beslutet om att stänga Ekeskolan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att erforderliga medel måste tillföras den kvarvarande resurscenterverksamheten på Resurscenter Syn Örebro.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunernas kompetens att undervisa barn med funktionshinder.

2002/03:Ub214 av Sten Tolgfors (m):

4. Riksdagen beslutar att upphäva beslutet att stänga Ekeskolan.
5. Riksdagen beslutar att upphäva beslutet att stänga Hällsboskolans specialskola.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bristen på speciallärare och specialpedagoger i landet.

2002/03:Ub219 av Sten Tolgfors (m):

4. Riksdagen beslutar att upphäva beslutet att avveckla specialskolan Ekeskolan.

2002/03:Ub221 av Jeppe Johnsson och Elizabeth Nyström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om höjningen av statsbidraget till teknik- och naturvetenskapscentrum.

2002/03:Ub223 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en satsning bör ske på Högskolan Dalarna med långsiktig inriktning mot ett universitet.

2002/03:Ub229 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en nationell skolpeng för att öka likvärdigheten.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en nationell skolinspektion.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kommunala skolor skall göras mer fristående från kommunala politiker.

2002/03:Ub230 av Birgitta Sellén (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fler utbildningsplatser till teckenspråklärare och teckentolkar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildningsplatser bör erbjudas vid Mitthögskolan.

2002/03:Ub232 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning på den reumatologiska sjukdomen sklerodermi.

2002/03:Ub239 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en nationell kvalitetsinspektion.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildningen till speciallärare skall återupptas.

2002/03:Ub242 av Maria Larsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att antalet platser på läkarutbildningen utökas fr.o.m. vårterminen 2003.

2002/03:Ub244 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en nationell skolpeng för att främja likvärdig kvalitet och valfrihet.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en nationell skolinspektion.

2002/03:Ub247 av Inger René (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dimensionering av utbildningsplatser för lärare i hem- och konsumentkunskap.

2002/03:Ub248 av Birgitta Carlsson och Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de anslagna medlen för metallbiologisk forskning bör anslås till enheten för metallbiologisk forskning vid medicinska fakulteten vid Uppsala universitet.

2002/03:Ub249 av Annika Qarlsson och Birgitta Carlsson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mer forskning behövs för att klarlägga hur fibromyalgi uppkommer, vilka förebyggande åtgärder som är möjliga, säkerställa en bra rehabilitering och utveckla medicinska teorier.

2002/03:Ub250 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det resurstillskott som regeringen föreslår för skolan också måste kunna användas till att höja lärarlönerna.

2002/03:Ub251 av Birgitta Carlsson och Annika Carlsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning av lärare i hem- och konsumentkunskap.

2002/03:Ub256 av Inger René m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbyggnad av antalet utbildningsplatser i Västsverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förstärkning av forskningsresurser i Västsverige.

2002/03:Ub257 av Annika Carlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fler platser skall inrättas inom KY-utbildningen.

2002/03:Ub260 av Hans Backman (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Högskolan i Gävle skall bli universitet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att staten står för de kostnader som distansundervisning på högskolenivå för med sig och inte övervältar dem på kommunerna.

2002/03:Ub265 av Thomas Strand och Margareta Sandgren (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevilja Högskolan i Jönköping examensrätt inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området.

2002/03:Ub266 av Yvonne Andersson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Institutet för handikappvetenskap vid Linköpings och Örebro universitet framhålls som resurs för verksamheter som rör handikappade.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medel till Institutet för handikappvetenskap anvisas så att långsiktig verksamhet säkerställs.

2002/03:Ub278 av Anita Sidén och Inger René (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Cancerfonden skall utgöra ett fortsatt undantag från höjda lokalkostnader och att den indirekta kostnaden därför skall förbli 12 %.

2002/03:Ub294 av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökad medelstillelning till grundforskning om fibromyalgi.

2002/03:Ub297 av Lars Lindblad och Peter Danielsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nedläggningen av CSN.

2002/03:Ub298 av Bo Lundgren m.fl. (m):

5. Riksdagen beslutar att införa en nationell skolpeng i enlighet med vad som anförs i motionen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av ett nationellt institut för hälsa och medicin.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en upprustning av den högre utbildningen och forskningen.

2002/03:Ub301 av Lars-Ivar Ericson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att få fler vuxna i skolan och därmed även öka sysselsättningen för invandrare och asylsökande.

2002/03:Ub312 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Högskoleverket bör få i uppdrag att särskilt granska kvalitetsarbetet inom Sveriges Nätuniversitets distansutbildning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de extra resurserna till distansutbildningen bör användas för att säkerställa att studenternas inflytande håller en tillräckligt hög nivå.

2002/03:Ub315 av Lennart Gustavsson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den föreslagna skolutvecklingsmyndigheten bör få direktiv att följa, initiera och verka för ökat samarbete mellan den kommunala organisationen för elevhälsa och barn- och ungdomspsykiatri.

2002/03:Ub323 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av en studentpeng.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överföra 300 miljoner kronor från anslag 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. till resursförstärkningar till lärosäten med högt sökandetryck.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att minska utbyggnadstakten av högskolan med drygt 6 000 platser, jämfört med regeringens förslag, för att finansiera ytterligare kvalitetsåtgärder på 200 miljoner kronor årligen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett renodlande av Högskoleverkets roll.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av ett oberoende kvalitetsinstitut.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett extra tillskott till forskning och forskarutbildning på 600 miljoner kronor årligen – knappt 2 miljarder kronor över tre år – utöver regeringens förslag.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om besparingar på anslagsposterna 4–6 i Vetenskapsrådets budget för att skapa ökade fria forskningsresurser till ämnesråden på sammanlagt 540 miljoner kronor årligen.
27. Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att universiteten får en resursökning beroende på sökandetryck enligt en i motionen redovisad fördelning.
29. Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagsposterna under anslag 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.

2002/03:Ub325 av Birgitta Ohlsson (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser till kompetensutveckling för att öka andelen lärare med behörighet att undervisa i svenska som andraspråk.

2002/03:Ub334 av Maria Larsson m.fl. (kd, s, m, fp, v, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tilldelning av rätten att utfärda doktorsexamina inom vetenskapsområdet humaniora-samhällsvetenskap.

2002/03:Ub335 av Kent Olsson m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskningen på designområdet.

2002/03:Ub336 av Maud Olofsson m.fl. (c):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en satsning på matematik, läs- och skrivutveckling.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inrätta ett nationellt kvalitetsinstitut.

2002/03:Ub338 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bryta Centrala studiestödsnämndens, CSN:s, monopol på studielånsmarknaden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av en s.k. omvänd straffavgift för CSN.

2002/03:Ub343 av Yvonne Andersson och Anna Lindgren (kd, m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Linköpings universitet lika stora fakultetsanslag som andra universitet i motsvarande storlek.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att grunderna för beräkningar av fakultetsanslag redovisas.

2002/03:Ub354 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att fler högskoleplatser tillkommer på Södertörn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Södertörns högskola universitetsstatus.

2002/03:Ub360 av Ulla Löfgren och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om höjda anslag till grundforskning och forskarutbildning.

2002/03:Ub361 av Gabriel Romanus (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till uppbyggnaden av en stark hem och skola-rörelse.

2002/03:Ub365 av Birgitta Carlsson m.fl. (c, m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tilldela Högskolan i Skövde ett tekniskt vetenskapsområde.

2002/03:Ub367 av Ewa Björling (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökning av anslagen till Vetenskapsrådet.

2002/03:Ub371 av Ana Maria Narti (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statligt särskilt elevanslag till Stockholms stad för inrättande av en modern gymnasieskola för gravt hörselskadade och döva i Stockholm.

2002/03:Ub372 av Ingemar Vänerlöv (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det stora behovet av fler utbildade teckenspråklärare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det stora behovet av fortbildning för utbildade teckenspråklärare som undervisar hörande elever i teckenspråk.

2002/03:Ub378 av Håkan Juholt m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om anslagsfördelningen till universitet och högskolor.

2002/03:Ub386 av Nils-Göran Holmqvist m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av fortsatt utbyggnad av grundutbildningen vid Örebro universitet.

2002/03:Ub390 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning för inrättande av ett nationellt forskningsprogram avseende biologiska effekter av elektromagnetiska fält.

2002/03:Ub391 av Anne Marie Brodén och Henrik von Sydow (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevilja Högskolan i Halmstad vetenskapsområdet teknik.

2002/03:Ub392 av Marianne Carlström och Kerstin Andersson (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av utbildad personal i ämnet hem- och konsumentkunskap.

2002/03:Ub403 av Kerstin Kristiansson Karlstedt och Susanne Eberstein (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om farmaceututbildning.

2002/03:Ub404 av Birgitta Ahlqvist och Maria Öberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvalificerad yrkesutbildning.

2002/03:Ub406 av Sven-Erik Sjöstrand och Kjell-Erik Karlsson (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheterna att införa en långsiktig ekonomisk och organisatorisk lösning för forskningen om isocyanater.

2002/03:Ub407 av Göte Wahlström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skapande av utbildning inom företagshälsovård vid Högskolan i Jönköping.

2002/03:Ub412 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt kvalitetsinstitut.

2002/03:Ub417 av Alf Svensson m.fl. (kd):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolutvecklingsmyndigheten och ett nationellt kvalitetsinstitut.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om specialdestinerade statliga bidrag till skolan.

2002/03:Ub418 av Inger Davidson m.fl. (kd):

Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.

2002/03:Ub419 av Kerstin Andersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av forskning om konsumentekonomi.

2002/03:Ub420 av Christer Skoog och Kerstin Andersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelning av medel till natur- och teknikvetenskapscentrum.

2002/03:Ub428 av Birgitta Sellén och Håkan Larsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omfördela utbildningsplatser inom vården till högskolor och universitet i Norrland.

2002/03:Ub429 av Sofia Larsen m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att tillföra lärarutbildningen 500 nya utbildningsplatser.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en ökad flexibilitet för de enstaka lärosätena att göra omfördelningar av utbildningsplatser utifrån antalet sökande till olika utbildningar.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ytterligare 500 platser tillförs den kvalificerade yrkesutbildningen (KY).
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att studieförbunden bör tillföras 5 000 platser åren 2003–2005 genom en omfördelning av det totala antalet årsstudieplatser.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att beslutet om att stänga den fasta skoldelen på Ekeskolan skall omprövas.

2002/03:Ub431 av Sonja Fransson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Högskolan i Borås fortsatta arbete med att utveckla Invandrarakademien.

2002/03:Ub443 av Inger Davidson m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Ekeskolan och Hällsboskolan.

2002/03:Ub447 av Åsa Lindestam (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vuxenutbildningen.

2002/03:Ub448 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Myndigheten för Sveriges nätuniversitet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Rekryteringsdelegationen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om söktryckets betydelse vid fördelning av högskoleplatser.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om distansutbildning.

2002/03:Ub449 av Inger Davidson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppvärdera den humanistiska och medicinska forskningen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att konsekvenserna av obalansen i medelstillsdelning mellan olika vetenskapsområden skall utredas.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att popularisera forskningsresultat så att de blir mer tillgängliga för medborgaren.

2002/03:Ub450 av Peter Pedersen (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av ett mer flexibelt system vad gäller takbeloppen i den högre utbildningen.

2002/03:Ub452 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

9. Riksdagen begär att regeringen låter utreda om studiemedelsutbetalningarna bör ske via bank i stället för via statlig myndighet.

2002/03:Ub453 av Peter Jonsson och Claes-Göran Brandin (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om stöd till isocyanatforskningen i Hässleholm.

2002/03:Ub455 av Sinikka Bohlin m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statsbidrag för pedagogisk utveckling av skolväsendet och barnomsorgen.

2002/03:Ub458 av Sonja Fransson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som mening vad i motionen anförs angående vikten av ytterligare forskning om östrogenbehandlingens effekter på kvinnors hälsa.

2002/03:Ub460 av Claes Västerteg (c):

Riksdagen beslutar om att anvisa höjda anslag till Högskolan i Borås genom omfördelning inom utgiftsområde 16.

2002/03:Ub465 av Göran Norlander och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sjöbefälsutbildning vid Mitthögskolan.

2002/03:Ub468 av Annika Nilsson och Kent Härstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om örönmärkning av högskoleplatser till Campus Helsingborg.

2002/03:Ub469 av Lena Ek (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändring av fördelningsnyckel för fakultetsanslag.

2002/03:Ub470 av Agne Hansson och Lena Ek (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka de fria forskningsmedlen och att ge egen examensrättighet för lärarutbildningen till Högskolan på Gotland.

2002/03:Ub479 av Roger Karlsson och Jörgen Johansson (c):

Riksdagen beslutar att till anslaget 25:52 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning för budgetåret 2003 anvisa 20 000 000 kr mer än vad regeringen föreslagit eller totalt 64 278 000 kr.

2002/03:Ub483 av Sinikka Bohlin (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskningsresurser för Högskolan i Gävle.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Högskolan i Gävle som universitet.

2002/03:Ub486 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelningen av medel och studieplatser med hänsyn till studenternas val.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om detaljstyrning av forskningsanslag.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka fakultetsanslagen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ämnesråd.

2002/03:Ub488 av Sonja Fransson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om satsning på forskning och forskarutbildning i Västsverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt utbyggnad av högskolan samt de kvalificerade yrkesutbildningarna i Västsverige.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fler platser till läkarutbildningen i Västsverige.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fler platser till vårdutbildningarna i Västsverige.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nätverksbaserad forskarskola i vårdvetenskap i Västsverige.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nationellt centrum för arbetsintegrerat lärande i Västsverige.

2002/03:Ub489 av Sofia Larsen m.fl. (c):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att öka antalet doktorandtjänster.
22. Riksdagen begär att regeringen arbetar för en omvandling av utbildningsbidrag till doktorandtjänster samt för att forskarstuderande inte skall behöva ha stipendier som huvudsaklig inkomstkälla.

2002/03:Ub502 av Reynoldh Furustrand m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utveckling av Mälardalens högskola.

2002/03:Ub503 av Sofia Larsen m.fl. (c):

Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.

2002/03:Ub505 av Anders Karlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av särskilda insatser för att skapa en från kvalitetssynpunkt fullvärdig och ekonomiskt bärkraftig universitetsmiljö vid Campus Helsingborg.

2002/03:Ub508 av Per-Olof Svensson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs avseende högskoleutbildning via lokala studiecentra.

2002/03:Ub509 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa barnomsorgspeng.

2002/03:Ub515 av Kerstin Kristiansson Karlstedt och Hans Stenberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av forskning och grundutbildning inom Mitthögskolan.

2002/03:Ub520 av Sven Gunnar Persson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om takbeloppen för Örebro universitet.

2002/03:Ub521 av Sven Gunnar Persson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den fasta skoldelen på Ekeskolan i Örebro.

2002/03:Ub522 av Sven Gunnar Persson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda medel till Örebro universitet för kostnader för tolkar till döva, dövblinda och hörselskadade studenter.

2002/03:Ub524 av Sven Gunnar Persson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omprövning av takbeloppen i den högre utbildningen under löpande verksamhetsår.

2002/03:Ub525 av Marianne Carlström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av forskning om social ekonomi.

2002/03:Ub535 av Monica Green m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tilldela Högskolan i Skövde ett tekniskt vetenskapsområde.

2002/03:Ub541 av Carina Moberg m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler högskoleplatser till Stockholmsregionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Södertörns högskola status som universitet.

2002/03:Ub542 av Christina Axelsson och Eva Arvidsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om pedagogassistenter.

2002/03:Ub547 av Cinnika Beiming och Carina Moberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av kompletteringsutbildningar för utländska akademiker.

2002/03:Ub549 av Maria Hassan och Anders Ygeman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om etablerandet av högskoleutbildningar i storstädernas förorter.

2002/03:Ub558 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

4. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:1 Statens skolverk för budgetåret 2003 225 506 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 535 236 000 kr.
5. Riksdagen beslutar avskaffa utgiftsområde 16, anslagspost 25:2 Skolutvecklingsmyndighet i enlighet med vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen beslutar avskaffa utgiftsområde 16, anslagspost 25:4 Specialpedagogiska institutet i enlighet med vad som anförs i motionen.
7. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:5 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder för budgetåret 2003 1 147 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 23 705 000 kr.
8. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:6 Specialskolemyndigheten för budgetåret 2003 121 497 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 355 743 000 kr.
9. Riksdagen beslutar avskaffa utgiftsområde 16, anslagspost 25:15 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet i enlighet med vad som anförs i motionen.

10. Riksdagen beslutar avskaffa utgiftsområde 16, anslagspost 25:16 Statligt stöd för utbildning av vuxna i enlighet med vad som anförs i motionen.
11. Riksdagen beslutar avskaffa utgiftsområde 16, anslagspost 25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning i enlighet med vad som anförs i motionen.
12. Riksdagen beslutar avskaffa utgiftsområde 16, anslagspost 25:19–25:70 i enlighet med vad som anförs i motionen.
13. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:71 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m. för budgetåret 2003 20 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 1 895 181 000 kr.
14. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:72 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor för budgetåret 2003 499 204 000 kr.
15. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:77 Centrala studiestödsnämnden för budgetåret 2003 140 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 509 609 000 kr.
16. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:82 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område för budgetåret 2003 8 100 000 kr.
17. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:83 Barnskola 300 000 000 kr mer än regeringen föreslagit, eller således 300 000 000 kr.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om 25:84 Skolpeng för funktionshindrade elever.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om 25:85 Nationell skolpeng.
20. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:86 Nationellt kvalitetsinstitut 75 253 000 kr eller således 75 253 000 kr mer än regeringen föreslagit.
21. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:87 Vuxnas utbildning 3 294 331 000 kr.
22. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:88 Grundutbildningen 15 522 274 000 kr.
23. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 25:89 Forskning och forskarutbildning 8 345 681 000 kr.
24. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16, anslagspost 26:10 Ökade satsningar på Vetenskapsrådet och Nationellt institut för hälsa och medicin 155 389 000 kr.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om 26:11 Två fristående högskolor.

2002/03:Fi231 av Bo Lundgren m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reformera den grundläggande skolutbildningen och högskolan samt stärkta förutsättningar för forskning.

2002/03:Fi232 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

17. Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning (delvis).

2002/03:L278 av Viviann Gerdin (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad forskning kring whiplashskador angående skadornas uppkomst och behandlingsmetoder.

2002/03:Sf335 av Sven Brus m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge föräldrar ansvar och resurser för att själva kunna utforma sin vardag och kunna välja barnomsorgsform och att de ekonomiska villkoren för att ta hand om barn måste vara gynnsamma.

2002/03:Sf380 av Alf Svensson m.fl. (kd):

22. Riksdagen beslutar införa ett barnomsorgskonto som omfattar alla barn, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:So509 av Alf Svensson m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fler utbildningsplatser till vårdutbildningarna måste skapas.

2002/03:T233 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning för behandling på whiplash-skador.

2002/03:MJ419 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att forskning för att vetenskapligt fastställa elöverkänslighet bör fortsätta.

2002/03:N305 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lokalisering av högskoleplatser skall styras av studenternas val av studieort.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler universitets- och högskoleplatser i Stockholmsregionen.

2002/03:N306 av Maud Olofsson m.fl. (c):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka forskningen om kvinnors företagande.

2002/03:N340 av Johan Linander och Lars-Ivar Ericson (c):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Högskolan Kristianstad och Malmö högskola måste få fasta forskningsresurser.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett campus Ystad.

2002/03:N397 av Martin Andreasson m.fl. (fp):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell skolpeng och öronmärkta resurser till särskilda insatser för skolor i invandratäta och segregerade områden.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fördelningen av platser på högskolorna skall fördelas efter studenternas önskemål.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Södertörns högskolas ansökan om att bli universitet.

2002/03:N398 av Monica Green m.fl. (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade satsningar på utbildning, forskning och forskarutbildning i Västsverige.

2002/03:A207 av Ana Maria Narti (fp)

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om professionella tester samt korta och intensiva högskolekurser för akademiker från andra länder.

2002/03:A321 av Anders G Högmark m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om satsningar på den kvalificerade yrkesutbildningen.

2002/03:Bo268 av Ronny Olander och Kerstin Engle (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga möjligheten till ett framtida forskningsanslag för utveckling av en fri och oberoende medicinsk forskning om elöverkänslighet.

Motioner med anledning av skr. 2001/02:188 Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildningen

2001/02:Ub25 av Siw Wittgren-Ahl (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om könsdiskriminering och sexuella trakasserier i skolan.

2001/02:Ub28 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvecklingsmyndighet för skolan.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2003 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag. Företrädarna för (m), (fp), (kd) och (c) har avstått från att delta i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 1–4).

Belopp i 1 000-tal kronor

Politikområde Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag				
			(m)	(fp)	(kd)	(c)	
25	Utbildningspolitik						
25:1	Statens skolverk	(ram)	309 730	+225 506	-200 000	-115 000	-60 000
25:2	Skolutvecklingsmyndighet	(ram)	75 759	-75 759	-75 759	+75 000	-75 759
25:3	Utveckling av skolväsende och barnomsorg	(ram)	351 901		-160 000	-260 000	
25:4	Specialpedagogiska institutet	(ram)	321 497	-321 497		+5 000	
25:5	Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder	(ram)	22 558	+1 147			
25:6	Specialskolemyndigheten	(ram)	234 246	+121 497			
25:7	Särskilda insatser på skolområdet	(ram)	266 177				
25:8	Sameskolstyrelsen	(ram)	31 168				
25:9	Maxtaxa i barnomsorgen m.m.	(ram)	3 900 000				
25:10	Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	(ram)	2 500 000			-2 500 000	-2 500 000

Politikområde Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(fp)	(kd)	(c)
25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	(ram)	117 184				
25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	(ram)	84 676				
25:13 Nationellt centrum för flexibelt lärande	(ram)	101 417		-30 000		
25:14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	(ram)	155 804				
25:15 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet	(obet.)	50 000	-50 000	-40 000	-50 000	-50 000
25:16 Statligt stöd för utbildning av vuxna	(ram)	1 784 378	-1 784 378	-700 000		
25:17 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	(ram)	14 727				
25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	(ram)	609 953	-609 953			+54 000
25:19 Uppsala universitet: Grundutbildning	(ram)	1 100 361	-1 100 361			
25:20 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	1 140 323	-1 140 323			+25 000
25:21 Lunds universitet: Grundutbildning	(ram)	1 413 832	-1 413 832			
25:22 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	1 158 134	-1 158 134			+25 000
25:23 Göteborgs universitet: Grundutbildning	(ram)	1 358 922	-1 358 922			
25:24 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	943 455	-943 455			+20 000
25:25 Stockholms universitet: Grundutbildning	(ram)	867 917	-867 917			
25:26 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	961 817	-961 817			+20 000
25:27 Umeå universitet: Grundutbildning	(ram)	1 020 870	-1 020 870			

Politikområde Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(fp)	(kd)	(c)
25:28 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	661 151	-661 151			+20 000
25:29 Linköpings universitet: Grundutbildning	(ram)	1 059 166	-1 059 166			
25:30 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	459 769	-459 769			+10 000
25:31 Karolinska institutet: Grundutbildning	(ram)	526 569	-526 569			
25:32 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	738 943	-738 943			+15 000
25:33 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	(ram)	853 207	-853 207			
25:34 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	(ram)	633 663	-633 663			+15 000
25:35 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning	(ram)	551 307	-551 307			
25:36 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	235 646	-235 646			+20 000
25:37 Karlstads universitet: Grundutbildning	(ram)	432 589	-432 589			
25:38 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	141 387	-141 387			+25 000
25:39 Växjö universitet: Grundutbildning	(ram)	363 994	-363 994			
25:40 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	137 696	-137 696			+5 000
25:41 Örebro universitet: Grundutbildning	(ram)	506 359	-506 359			
25:42 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	153 420	-153 420			+25 000
25:43 Mitthögskolan: Grundutbildning	(ram)	482 405	-482 405			

Politikområde Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(fp)	(kd)	(c)
25:44 Mitthögskolan: Forskning och forskarutbildning	(ram)	118 445	-118 445			+5 000
25:45 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning	(ram)	235 718	-235 718			
25:46 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning	(ram)	61 476	-61 476			+10 000
25:47 Malmö högskola: Grundutbildning	(ram)	612 404	-612 404			
25:48 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	(ram)	72 114	-72 114			+10 000
25:49 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	(ram)	357 899	-357 899			
25:50 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning	(ram)	62 406	-62 406			+10 000
25:51 Mälardalens högskola: Grundutbildning	(ram)	502 595	-502 595			
25:52 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning	(ram)	44 278	-44 278			+20 000
25:53 Danshögskolan: Grundutbildning	(ram)	26 927	-26 927			
25:54 Dramatiska institutet: Grundutbildning	(ram)	73 456	-73 456			
25:55 Högskolan i Borås: Grundutbildning	(ram)	314 277	-314 277			
25:56 Högskolan Dalarna: Grundutbildning	(ram)	308 221	-308 221			
25:57 Högskolan på Gotland: Grundutbildning	(ram)	90 139	-90 139			
25:58 Högskolan i Gävle: Grundutbildning	(ram)	322 920	-322 920			
25:59 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	(ram)	250 743	-250 743			
25:60 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	(ram)	280 925	-280 925			
25:61 Högskolan i Skövde: Grundutbildning	(ram)	228 412	-228 412			

Politikområde Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag				
			(m)	(fp)	(kd)	(c)	
25:62	Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grund- utbildning	(ram)	235 539	-235 539			
25:63	Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning	(ram)	42 830	-42 830			
25:64	Konstfack: Grundutbildning	(ram)	114 554	-114 554			
25:65	Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	(ram)	52 390	-52 390			
25:66	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	(ram)	120 061	-120 061			
25:67	Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	(ram)	381 926	-381 926			
25:68	Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	(ram)	16 084	-16 084			
25:69	Södertörns högskola: Grundutbildning	(ram)	244 776	-244 776			
25:70	Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	(ram)	25 930	-25 930			
25:71	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	(ram)	1 875 181	+20 000			+5 000
25:72	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	(ram)	554 204	-55 000	-300 000	-159 100	
25:73	Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	(ram)	341 243				+100 759
25:74	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	(ram)	1 730 619				
25:75	Högskoleverket	(ram)	187 019				
25:76	Verket för högskoleservice	(ram)	13 492				
25:77	Centrala studiestödsnämnden m.m.	(ram)	369 609	+140 000			
25:78	Överklagandenämnden för studiestöd	(ram)	10 286				
25:79	Internationella programkontoret för utbildningsområdet	(ram)	40 795				

Politikområde Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(fp)	(kd)	(c)
25:80 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet	(ram)	35 029			-35 000	
25:81 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	(ram)	38 402				
25:82 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.	(ram)	18 100	-10 000		-4 500	
25:83 Barnskola (nytt anslag)	(ram)		+300 000			
25:84 Nationellt kvalitetsinstitut (nytt anslag)	(ram)		+75 253	+226 000		+200 000
25:85 Lärlingsutbildning i gymnasieskolan (nytt anslag)	(ram)				+10 000	
25:86 Insatser mot läs- och skrivsvårigheter (nytt anslag)	(ram)					+400 000
25:87 Vuxnas utbildning (nytt anslag)	(ram)		+3 294 331			
25:88 Grundläggande högskoleutbildning (nytt anslag)	(ram)		+15 522 274			
25:89 Forskning och forskarutbildning (nytt anslag)	(ram)		+8 345 681			
25:90 Minskad utbyggnad av högskoleplatser (nytt anslag)	(ram)			-200 000	-60 000	
25:91 Ytterligare kvalitetsförstärkningar (nytt anslag)	(ram)			+200 000		
25:92 Extra fördelning till lärosäten efter söktryck (nytt anslag)	(ram)			+200 000		
25:93 Omfördelning av outnyttjade per capita-ersättningar (nytt anslag)	(ram)				-80 000	
25:94 Ökat antal disputerade lärare (nytt anslag)	(ram)				+40 000	
25:95 Kostnad för högskoleplatser som försäljs (nytt anslag)	(ram)				+62 000	

EU	Politikområde Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag				
				(m)	(fp)	(kd)	(c)	
	25:96	Ökade resurser till forskning och forskar- utbildning (nytt anslag)	(ram)		+900 000	+100 000		
	26	Forskningspolitik						
	26:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	(ram)	2 433 822	-300 000			
	26:2	Vetenskapsrådet: Förvaltning	(ram)	95 546				
	26:3	Rymdforskning	(ram)	152 335				
	26:4	Institutet för rymdfysik	(ram)	41 959				
	26:5	Kungl. biblioteket	(ram)	227 871				
	26:6	Polarforskningssekreteriatet	(ram)	24 169				
	26:7	Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU	(ram)	13 738				
	26:8	Sunet	(ram)	38 647				
	26:9	Särskilda utgifter för forskningsändamål	(ram)	113 085				
	26:10	Ökade satsningar på Vetenskapsrådet m.m. (nytt anslag)	(ram)		+155 389			
	Summa för utgiftsområdet			42 386 673	+2 194 144	-479 759	-2 971 600	-1 646 000